№ 33 פרייז 3 קאפ. Lodzer Tageblatt.

לאָדזשער טאַגעבלאַט

אבאנעמענטס-פרייז: אין רוסלאנד: א יאָהר, 8 רובל א האַלב יאָהר 4 רובל. א פֿירטעל יאָהר 2 רובל. א חודש 70 קאָפּ. אין אויסלאנד: א חודש 1 רובל 25 קאָפּ. ענדערן דעם אדרעס קאָסט 15 ק
אדרעסן פֿון דער רעדאַקציע און אדמיניסטראַציע Лодзь, Петроковская 16.
אדרעס פֿאַר דעפּעשען: Лодзь. Тагеблатъ

רעדאַקציע און אדמיניסטראַציע
פעטריקויער 16, טעלעפאָן 867.
פיליע אין וואַרשוי:
ח. ריזנער, טוואַרדאַ 28, טעל. 117-63.

אנאָנסען-פּרייז: א שורה פעטיט אין טעקסט 1.20 ערשטע און דריטע זייט 60 ק. לעצטע זייט 80 קאָפּ., גראַטולאַציאָנען פֿערלאָבונגס און חתונות-אנזייגען 1-טע זייט 1.50—לעצטע זייט 1 רובל. ניט אנגענומענע ארטיקלען ווערען ניט צוריקגעשיקט. פֿאַר'ן אינהאַלט פֿון אַנאָנסען איז די רעדאַקציע ניט פֿעראַנטוואָרטליך.

7 (20) פעברואַר 1914. פרייטאג כ"ד שבט תרע"ד זיבענטער יאָהרגאַנג

אין דער לעצטען צייט האָבען פערשידענע פאַבריקאַנטען אונזערע קוואַליטעטען וואָרע דורך עהנליכע שטעמפעל אונד פאַקונג נאַכגעאַהמט, וואָדורך די קאָנסומענטען פיעל דאַביי צו שאַדען קאַמען.
דאַהער ערזוכען וויר העפליכסט אונזערע געעהרטע אַבנעהמער ביי פערלאַנג דער וואַרען אונזערע פאַבריקאַט גאַנץ גענוי אויף די עטיקעטע, פירמען-שטעמפעל אונד שוץ-מאַרקע צו אַכטען.
אקציען-געזעלשאַפט דער ווידזעווער בוימוואָל-מאַנופאַקטור
פאַרמאַלס היינצעל עט קוניצער, לאָדז.
4960 17

קאָנצערט-זאַל, דזיעלנאַ 18.
אום צו פֿערשטאַרקען די מיטלען פֿון די הילפס-אָרגאַנען, ווי די: אלמנות און יתומים-קאַסע א"ג פֿון
רייזענדער-פֿעראיין ל. ה. ו. ר. ווערט מאָרגען אבענדס פֿאַרקומען א גראַנדיעזער

קאָנקורס-מאַסקען-באַל „טאַנגא"

דער קאָנצערט-זאַל, וועלכער איז בעדייטענד פֿערגרעסערט געוואָרען און מיט עלעקטרישע ווענטילאַציאָנס פֿערזעהען, ווערט פֿערוואַנדעלט ווערען אין א רייכע פאַנאָראַמא, וועלכע ווערט פֿאָרשטעלען א קעט בראַזיליש-אַרגענטינישע בילדער, דעקאָרירט און געמאָהלט פֿון בעריהמטע קינסטלער; ווי אויך פֿיעל מעהרערע איבעראַשונגען. אויף דעם באַל ווערט אויך פֿאָרקומען א
קאָנקורס אויף דעם טאַנץ „טאַנגא" מיט 2 קאָסטבאַרע פּרייזען!!!
פֿיר די אָריגינעלסטע קאָסטיומען זענען 8 ווערטפֿאָלע פּרייזע בעשטימט, וועלכע איז שויפֿענסטער פֿון פֿראַזשעט צו זעהען זינד! אום 2 אוהר נאַכטס, אונטער די קלאַנגען פֿון 2 אָרקעסטערס טוזיק און עלעקטרישע רעפֿלעקטאָרען, וועלען פֿאַנפֿאַרען צו וויסען געבען די אנקונפֿט פֿון דער פּראָצעסיאָן פֿון בראַזילישע און ארגענטינישע בעפֿעלקערונג אין נאַציאָנאַל-קאָסטיומען צום קאָנקורס-טאַנץ „טאַנגא". דאַמען אין מאַסקען, הערען אין פֿראַקס.
בילעטען זינד צו בעקומען אין דער קאַסע פֿון פֿעראיין, מיקאַלאַיעווסקאַ 5, פֿון 10 ביז 1 אוהר פֿריה און פֿון 4 ביז 7 נאָכמיטאג און מאָרגען אין דער קאַסע פֿון זאַל. די צאָהל פֿון די בילעטען איז בעגרענצט.

טעאַטער „סקאַלאַ" 16 צעגעלניאַנאַ 16
היינט פרייטאג האַלב 9 אין אָוונד ווערט פֿאָרקומען
א גרויסער פּרץ-אָוונט
אין אַנוועזענהייט פֿון י. ל. פּרץ.
1-טער גאַסטראָל פֿון דער בעריהמטער דראַמאַטישער ארטיסטין מרים איזראַעלס, געשפּיעלט ווערט ווערען 3 פֿון די בעסטע פּרץ'ס זאַכען אויסגעהרליכעס אין די וויכטיגסטע אָנאָנסען.
בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פֿון „סקאַלאַ"-טעאַטער.
2 2

טעאַטער „סקאַלאַ"
דירעקציאָן
י. אדלער, ה. סנזראַצקי.
מאָרגען שבת, האַלב 9 אָוונד קומט פֿאָר דער
בענעפֿיס פֿון ה' זלמן זילבערצווייג
סוועט אויפֿגעפֿיהרט
די בעוואוסטע פּיעסע „שיפֿבריכיגע"
איבערזעצט פֿון בענעפֿיציאַנט.
בילעטען שוין צו בעקומען אין קאַסא פֿון טעאַטער.

דער היינטיגער נומער ענטהאַלט 10 זייטען.
Въ сегодняшнемъ номерѣ 10 страницъ

Fela Scheps Jacób Jacóbowicz
VERLOBTE
Zdunska-Wola, im Februar 1914. 5159

Zur Hochzeitsfeier von Frl.
Estera Joskowicz
mit Herrn F. Lachman
gratuliert herzlichst
A. Tenenbaum jr.

Zur Verlobung von Frl.
Ida Baumgold
mit Herrn
Abram Isaak Horowitz
gratuliert herzlichst
M. H. Herschkowicz.

צו דער חתונה פֿון פֿרל.
אסתר יאָסקאָוויטש
מיט הערן פ. לאַכמאַן
ווינשען א הערצליכען „מזל טוב"
י. מ. פאָזנאַנסקי און פֿרוי.

צור פֿערלאָבונג פֿון פֿרל.
פֿעלאַ שעפּס
מיט הערן יעקב יאַקובאָוויטש
ווינשען א הערצליכען מזל טוב
הערשל קעמפנער און 5171
אברהם הערש נאָסקאָוויטש.

צור פֿערלאָבונג פֿון פֿרל.
שרה פערל ניימאַן
מיט הערן אליהו בער ניימאַן
גראַטולירען הערליך 4415
אברהם פולווערמאַכער,
חיים פֿריעדוואַלד,
שמחה קאָרן,
ישכר פולווערמאַכער
און מענדעל אָסאַלקאַ.

צור פֿערלאָבונג פֿון הערן
איטשע ניעכציצקי
בראָניאַ ראָזענשטיין 4400
גראַטולירען הערצליכסט זיינע ברידער
משה און אהרון ניעכציצקי און פֿרויען
אונד אברהם ניעכציצקי אויס פעטריקוי.

עס איז ארויס פֿון דרוק
„בעגינען"
לידער פֿון י. ה. ראַדאָשיצקי.
צו בעקומען אין בוכהאַנדעל „בצלאל"
ווי אויך אין בוכהאַנדעל „פערלע".
4403

צו דער פֿערלאָבונג פֿון אונזער פֿריינד
וואָלף בוים 4389
מיט פֿרל. פאַלטשאַ קערנער
גראַטולירען הערצליך און ווינשען
עווינעס גליק זיינע קאָלעגען:
משה גאָלדמאַן, שעיה ווייכמאַן,
מענדל נאַגעל, הערשל אורבינדער.

א צאָהן-טעכניק
ווערט געזוכט ביים צאָהן-אַרצט פֿוקס
6174 בענעדיקטאַ שטר. 2.

דעם ה' זלמן זילבערצווייג
ווינשען א גרויסען ערפֿאָלג צו זיין
יום-טוב, וואָס קומט פֿאָר שבת
אין „סקאַלאַ" אין וועטערן מיט צו
קעמפֿען פֿאַר א בעסער יודיש
טעאַטער.
א גרופּע ליעבהאַבער
פֿון עטוואָס בעסערעס אויף דער
יודישער ביהנע.

ליום טוב של חברנו מר
זלמן זילברצויג
שיהיה מהר בתיאטרון „סקאלא" תנוו מברכים אותו בהצלחה רבה, ובעבודה פריה גם להלאה על שדה הבמה העברית.
הועד של „הבמה העברית".

די ערשטע לאָדזער
יודישע שפּאַר- און לייה-געזעלשאַפט
14 פעטריקויער 14
גיבט ארויס פֿון היינט אָן הלוואות מיט פּאַי-איינצאַהלונג
הלוואה 100 רובל—פּאַי נור — 5 רובל.
" 200 " " " 10— "
" 300 " " " 15— " 5122

זעהר לייכט 5000—6000 רובל
יעהרליך צו פֿערדיענען.
Первое Взаимное Общество Страхованія жизни Управленіе для Царства Польскаго Варшава Іерусалимская № 69, Телефонъ 36-16.
וועלכע האָט די לייכטעסטע טאַריפֿען, וועלכע קען געזעלשאַפֿט קען זיך ניט פֿערגלייכען, דא זאָגאַר געמישטע פֿערזיכערונג אָהנע אונטערזוכונג פֿון דאָקטאָר, וויר גיבען פּאָזשיטשקעס אויף 6% נאָך 2 יאָהר אויף אלע טאַריפֿען צו דעקען אין ראַטעס. זוכט איין רעפּרעזענטאַנט אויף לאָדזער אַבטיילונג, וועלכער זאָל זיך קאָנען אויפֿשטעלען איין אָרגאַניזאַציע פֿון א 10 אַגענטען אויף זיינע אייגענע רעכנונג. ביטע זיך צו ווענדען צו אונזער אָקרענגאָוו-אינספעקטאָר הערן Maurycy Goldman, Warszawa, Złota 65, tel. 297-36.
מינדליך נעהמט איך אָן אין די הויפּט-ביוראָ דער געזעלשאַפֿט Jerozolimska 69, Warszawa
פֿון 1-טען ביז דעם 15-טען יעדען מאָנאַט. 5125 2 2

ניי-ערעפֿנעטער צאָהן-קליניק פעטריקויער • 42 •
היילען, פּלאָמבירען, שמערצלאָזע צאָהן-ענטפֿערנונג. אָפֿען פֿון 9 פֿריה ביז 8 אבענדס, פֿיר אָרמע פֿון $8^1/_2$ ביז $9^1/_2$ פֿריה אומזיסט.

קינסטליכע ציין, קראָנען-גאָלד, פּלאַטין, עמאַילירט און בריקען צו ביליגע פּרייזען פֿון צאָהן-טעכניק ג. פערקים, פעטריקויער 42.

אטוואָצק
סאַנאַטאָריום פֿון ד"ר פשיגאָדאַ איינגעריכטעט מיט דעם גרעסטען קאָמפֿאָרט אויף דעם אויסלענדישען אָרט. 3 פּאַווילאָנען, 1 פּאַוויליאָן ספּעציעל פֿיר. גענוגדסטע. זאָרגפֿעלטיגע ערצטליכע בעהאַנדלונג, געניגע אויס.
קונפֿט אויפֿ'ן אָרט אָדער ביי ד"ר פּרושיגאָדאַ, וואַרשא, קרוואַנסקאַ 4. 5026 52 6

Dr. D. ALTERMAN
דר. ד. אַלטערמאַן
נאָוואָמיעסקאַ 6, טעלעפֿ. 84-10.
אינערע ספּעצ. הערץ- און לונגען-קראַנקהייטען. עמפֿפֿענגט ביז 11 אוהר פֿריה און פֿון 5—8 נאָכמיטאָג. *1740

א אינטעליגענט פֿרייליין
זוכט שטעלונג אלס באָנע צו צוויי קינדער און קלענערע הויזהאַלט אָדער אלס קאַסירערין מיט קויציאָן. געפֿ. אָפֿערטען אין אדמ. ד. בל. סוב „Z. G." 2 3

איין יונגערמאַן
מיט פּרימאַ רעפֿערענצען דער די רוסישע שפּראַכע גוט בעהערשט, דער אויך די שטאַדט גוט קען, זוכט בעשעפֿטיגונג אין איין פֿאַבריקאַציאָנס-געשעפֿט פֿיר מעסיגע בעלאָהנונג. געפֿל. אָפֿערטען אָבצוגעבען אין „לאָדזער טאַגעבלאַט" פֿיר "III". 5 2

וויכטיג פֿיר מעהל-סוחרים
איצט איז נאָך לאָהנט צו מאיר ראָזענטאַל ווער איהר בעקומען מעהל על חג הפסח מיט דעם הכשר פֿון לאָוויטשער רב בצלאל ביגעלמאַן. 4307 3 3

היינטיגער נומער פֿון „לאָדז. טאַגעבלאַט." וועלכער ענטהאַלט פֿאָלגענדע ליטעראַרישע ארטיקלען

1) ווייט געזעהען (חסידיש) ב. עפּעלבוים.
2) דער אלטער שטאַרבט (סקיצע) ז. סעגאַלאָוויטש.
3) דער צער (אראַבישע לעגענדע) ז. זילבערצווייג.
4) פֿון דער וואָך יוד אלף.
5) געלויבט ביזט דו (קליינ. פֿעל.) צבי.
6) אונרעכט (ליעד) יצחק קאַצענעלזאָהן.
7) א געשיכטע פֿאַר'ן פֿאָלק ד—ב.
8) דעמאָלט (ליעד) הערשעלע.
9) די געזעלשאַפֿט צבי.

קאָסט 3 קאָפּ.

בעקאַנטמאַכונג.
מאָרגען, שבת, דעם 21-טען פֿעברואַר 5 א זייגער אין אָוונד ווערט אין וויקטאָריאַ-זאַל, דלוגאַ 45 פֿאָרקומען
די גרינדונגס-פֿערזאַמלונג
פֿון פּראָפֿעסיאָנעלען ארבייטער-פֿעראיין פֿון לעדער-בעאַרבייטונגס-בראַנזשע ווי: שטעפּער, שוסטער, געגריוועטע שוסטער א. אז. וו.
נייע מיטגליעדער ווערען פֿערשריעבען ביים איינגאַנג אין זאַל.
בעמערקונג: ווער עס האָט נישט ערהאַלטען קיין איינלאַדונגס-קאַרטען קען זיי אָבנעהמען ביים איינגאַנג אין זאַל.
8468

אונזער ליעבער און רעזשיסער
ה' זלמן זילבערצווייג
צו זיין בענעפֿיס און יום-טוב, וואָס קומט מאָרגען, שבת, פֿאָר אין „סקאַלאַ"-טעאַטער, ווינשען מיר פֿיעל גליק, און ווייטערען ערפֿאָלג, צו דערהויבען די יודישע ביהנע.
נוסאַ זאַריצקאַ, יעקב גאָלדשטיין, זלמן גלאַסשטיין, מכאל זשומקאַבאַרסקי, רפֿאל מאַלאַנאַלד, מלך ניידאָרף, חיים ערדבערג, גוסטאַוו קאָרן, משה שערמאַן.

Dr. Wołynski
פעטריקויער-שטר. 89.
ספּעציאַליסט פֿיר אָהרען, נאָזע און האַלז-קראַנקהייטען. געוועזענער לאַנגע צייט אַסיסטענט אין אוניווערסיטעט-קליניק אין ברעסלוי ביי פּראָפֿעסאָר הינזבערג.
ספּרעכשטונדען פֿון 10—12 און 4—6 נאַכם. זונטאָג פֿון 10—12 מיטאָג. אָפּערא-ציאָנען, בראָנכאָסקאָפּיע, עלעקטראָ-ליכט-בעהאַנדלונג. * 1890

וויכטיג פֿיר גלובנע נאָס און איהר געגענד.
די דיפּלאָמירטע פֿון יוריעווער אוניווערסיטעט.
אקושערקע
רבקה באָרישאַנסקאַ-באַטוויניק
זייט 18-יאָהריגע פּראַקטיק וואָהנט יעצט אויף גלובנע 41. היילט און גיט ראַט. פֿיר אָרמע טעגליך פֿון 5 ביז 7 אומזיסט. *5107 4 3

די אראבישע פרעסע וועגען שפראכען-קאמפף.

(אַ בריעף פון ארץ-ישראל).

די בעוועגונג וואָס עס האָט זיך אָנגעהויבען אין ארץ-ישראל פאַר דער איינפיהרונג פון דער העברעאישער שפראַך אין די שולען האָט געפונען אָפּקלאַנג אויך אין דער אראַבישער און טערקישער פרעסע, און די אַנטיסעמיטישע צייטונגען האָבען איצט אויפגעהויבען אַ גאַנצען שטורם וועגען דער שפראַך-קאַמפף פראַגע.

ביז דער לעצטער טעכניקום-געשיכטע, זענען די אַנטיסעמיטען אין טערקיי אָנגעפאַלען אויף די יודען, נאָר בנוגע דעם, וואָס דער יוד דער עמיגראַנט רייסט זיך אומעטום אַריין און דריקט דעם בירגער פון לאַנד אין דער לאַנדווירטשאַפט, אין האַנדעל און אין דער קונסט, אָבער די יודישע שולען האָבען זיי געלאָזט צו רוה, די יודישע שולען זענען פון אַלע נעמען אָנערקענט פאַר מוסטערהאַפטע און די יודען האָבען שטאָלצירט דערמיט און געווען זיכער, אַז אין זייער בילדונגס-סיסטעם וועט זיך קיינער נישט אַריינמישען און קיינער וועט דעריבער אַ שלעכט וואָרט נישט זאָגען.

איצט אָבער צוליעב די געשיכטע מיט׳ן הילפס-פעראיין האָט די אַראַבישע אַנטיסעמיטישע פרעסע געפונען נאָך אַ נייעם אַרגומענט צו וואַרפען זיך אויף די יודען, נעמליך: איבער די יודישע שולען.

און אַזוי זעהען מיר איצט ווי די גאַנצע אַראַבישע פרעסע פיהרט אַן אַ העצע געגען די יודישע שולען, איבערהויפט פיהרט זיך די העצע דורך די ביירוטער צייטונגען.

די גרויסע ביירוטער מעגליכע צייטונג „ליסאַן-אַלחאַל" האָט אין איינעם פון די לעצטע נומערן געווידמעט דער פראַגע אַ גאַנצען אַרטיקעל, וואו ער שרייבט:

„זייט אַנדערהאַלבען יאָהר צוריק האָבען איינינע פון זיי (די ציוניסטען) זיך פערנומען מיט גרינדען אַ ריעזיגען און שענעם בנין אויף איינעם פון די שענע בערגלעך פון דער שטאָדט חיפה ווייסענדיג, אַז דער בנין איז בעשטימט געוואָרען פאַר אַ העכערע שולע פאַר וויסענשאַפט און קונסט, האָבען מיר זיך געפרעהט, ווייל אַזאַ שולע איז דערווייל די איינציגע אין גאַנץ טערקיי, און מיר האָבען גערעכענט, אַז די למודים וועלען געפיהרט ווערען אויף אַן׳אייראָפּעאישע שפראַך, און דאָס איז דאָך גינסטיג אויך פאַר אונז נישט-יודען.

איצט זעהען מיר, אַז איבער דעם הויז האָבען די ציוניסטען אויסגעפיהרט זייערע פלענער און זיי שטרענגען אָן אַלע זייערע כחות אום צו מאַכען די העברעאישע שפראַך פאַר די אָפיציעלע שפראַך פון דער שולע. היינט וואָס וועלען מיר קאָנען געניסען פון דער שולע אויב די ציוניסטען וועלען ערייכען זייער ציעל. אויב די רעגירונג וויל דאָס, אַז די ציוניסטען זאָל פיהרען אַ קאַמפף געגען אונז אויפ׳ן עקאָנאָמישען באָדען, דאַרף זי אָבער נישט דערלאָזען זיי אויספיהרען דאָס וואָס זיי טראַכטען איצט, אויב די רעגירונג וויל שאַפען אַ צווייטעס אַרמעניען אין פּאַלעסטינאַ, דאַרף זי נישט מעהר ווי צו־קוקען פון דאָרט"...

דער דאָזיגער אַרטיקעל, איז באַלד איבערגעדרוקט געוואָרען אין אַלע אראַבישע אַנטיסעמיטישע צייטונגען, איבערהויפט אין די דמשק׳ער צייטונגען.

די עגיפּטישע צייטונג „אַל-מוקאַטאַם" ברענגט אויך אַזאַ ענליכע קאָרעספּאָנדענץ פון ירושלים.

אין דער קאָרעספּאָנדענץ ווערט דערצעהלט, אַז דער הילפס-פעראיין האָט אַ סך שולען אין ארץ-ישראל און אַז פאַר אַ יאָהרען איז דער פעראיין צוגעטרעטען צו בויען אַ טעכניקום, וואו זיי האָבען בעשלאָסען צו לערנען אַלץ אויף דייטש, „ווייל זיי זענען דייטשען" (?) אָבער דאָס האָט נישט געפעלען איינע לעהרער (זיי מיינען דעם ד״ר י. לוריא דער פאָרזיצענדער פון לעהרער-פערבאַנד) און זיין סוויטע, וועלכע האָבען געפאָדערט, אַז די למודים זאָלען פאָרקומען נאָר אויף העברעאיש און דערמיט ווילען זיי פערשליסען דאָס טעכניקום פאַר נישט-יודען".

און אַזוי ווייטער און ווייטער זודעלט דער קאָרעספּאָנדענט און פאַלש איבערגעגעבען די פאַקטען.

אַזעלכע אַרטיקלען זענען אויך געקומען אין דער צייטונג „פּאַלעסטין", וואָס ערשיינט אין יפו און אין דעם בעוואוסטען „כרמל" פון חיפה, און אין נאָך אַנדערע.

נאָר די איינציגע אראַבישע צייטונג „אַלנאַפיר" וואָס ווערט אַרויסגעגעבען דורך אליהו זכא (אַן׳אַראַבער, אַ קריסט) געפינט מען אַ גוט וואָרט פאַר אונז.

אין אַ קאָרעספּאָנדענץ פון מטולא שרייבט די צייטונג:

„די יודען עהרען און ליבען זייער העברעאישער שפראַך, ווייל זי איז די שפראַך פון זייערע עלטערען און פון זייערע נביאים און אויף איהר האָט גערעדט דער מחוקק משה, אונזערע ברידער, די מאַהאַמעדאַנער, (קענטיג, אַז דער שרייבער פון בריעף איז אַן׳-אַראַבער - מאַהאַמעדאַנער) אַכטען און ליבען אויך זייער שפראַך, ווייל זי איז די שפראַך, אויף וועלכע עס האָט גערעדט אונזער נביא און יעדערער טערק, אַראַבער, עגיפּטער, פּערסער, אינדיאַנער, סיניער און בוכאַרער פערגיסט זיין געבעט צו גאָט נאָר אין דער שפראַך פון דעם נביא.

פאַר וואָס זאָלען דעריבער די קריסטען נישט אַכטען די העברעאישע שפראַך אויף וועלכע עס האָט גערעדט זייער משיח?—עס איז דאָך אָהן אַ ספק אַז זיין שפראַך איז געווען די שפראַך, פון תנ״ך און אַז ער האָט גערעדט מיט די סנהדרין אויף העברעאיש:

אַזוי שפּיגלען זיך אָפּ אין דער אראַבישער פרעסע די לעצטע געשעהנישען פון ארץ-ישראל.

ירושלים, ש. ז. נאָטהאַרד.

Lekarz-Dentysta
צאָהן-ערצטין
ר. ראָזענמאַן
ניקאָלאַיעווסקאַ 60 עקע נאַווראָט
געוועזענע אַסיסטענטין ביים צאָהן-ערצט האָבערפעלד.
נימט אָן פון 10 ביז 2 און פון 4 ביז 8.
5080

קליינער פעליעטאָן.

געלויבט ביזטו, גאָט!...

I.

ווען מען האָט געפונען דאָס גע-הרג׳עטע יודישע יונגעל אין פּאַסטאָוו, יאָסעלע פּאַשקאָוו, איז מען צום ערשטען אַוועקגעלאָפען אָנזאָגען די טרויעריגע בשורה דעם רב.

און דער רב איז געזעסען פונקט און מעיין געווען אין אַ ספר, און גע-טראַכט וועגען דעם, וואָס עס שטעהט דאָרט „חביבין ישראל שנקראו בנים למקום" (די יודען זענען בעליעבט ביי גאָט און ווערען אָנגערופען קינדער ביי גאָט...)

און זיין פאַנטאַזיע האָט געשוועבט אין די עולמות העליונים און ער האָט געטראַכט אַלץ וועגען דעם, אַז מיר יודען זענען קינדער צו גאָט... יאָ, גאָט איז אונזער פאָטער און מיר זיינע קינדער...

נאָר דאָ איז מען אַריינגעקומען מיט אַ געוואַלד:

— רבי, מען האָט אַ יודיש יונגעל ערמאָרדעט, מען האָט געוואָלט מאַכען אַן׳עלילת-דם, האָט מען פונקט געטראָפען אויף אַ יודיש יונגעל...

— געלויבט ביזטו גאָט—האָט דער רב אויפגעהויבען די הענד צום הימעל און אויסגעשריגען—געלויבט ביזטו וואָס דו האָסט אָבגעטהון פון אונז אַזאַ שווער אומגליק! זאָל בעווילינט ווערען פאַר דיר, גאָט דעם קרבן, וואָס מיר האָבען דיר געבראַכט!...

II.

אין דעם זעלבען מאָמענט האָט אַ קאָרעספּאָנדענט באַלד צוגעשיקט אַן׳ אויספיהרליכע טעלעגראַמע וועגען דעם אין אַ גרויסע פּראָגרעסיווע רוסישע צייטונג אין פּעטערבורג.

די טעלעגראַמע האָט בעקומען אין דער האַנד אַריין דער הויפּט-מיטאַרבייטער און דער פיהרער פון דער צייטונג, אַ בעריהמטער געלעהרטער און אַן׳ אוניווערזיטעט-פּראָפעסאָר, אַן׳אויפריכטיגער קעמפפער פאַר דעם גליק און צופרידענהייט פון די מענשען, פאַר די גלייכהייט פון די נאַציאָנען און איבערהויפּט פאַר די רעכט פון דעם געדריקטען יודישען פאָלק.

בעקומענדיג אין דער האַנד די טע-לעגראַמע, איז דער אַלטער מאַן אויפ-געשפּרונגען פון פרייד און ווי אַ קינד האָט ער זיך געפּאַטשט אין די הענד אַריין און אויסגעשריגען:

— געלויבט ביזטו, גאָט!... געלויבט ביזטו, וואָס דו האָסט פערבלאָנדושעט און פערפיהרט דעם מערדער צו אַ יודיש יונגעל, איצט וועט ענטדעקט ווערען אַלע סודות פון די שוואַרצע איצט וועלען אַלע זעהן, אַז מען האָט געוואָלט צוגרייטען אַ בלוט-בלבול!...

III.

דאַן האָט זיך דערוואוסט דערפון אַן׳ אַנפיהרער פון די סאָיוזניקעס אין קיעוו. זייט דער ביילים-געשיכטע איז דער אַנפיהרער געווען זעהר ניערוועזשלאָנען, ער האָט זיך בעמיהט אויסצוטייטשען, אַז דער ביילים-אורטהייל איז אַ בעשולדיגונג פאַר דעם גאַנצען יודישען פאָלק, אָבער גיה מאַך, אַז ביילים איז דאָך פריי.

הערענדיג אָבער פון דער מעשה-פּאַסמאַוו האָט ער אויסגעשריגען:

— געלויבט ביזטו, גאָט, געלויבט ביזטו דערפאַר, ווייל עס איז אַ יודיש יונגעל, איצט ווילען מיר מאַכען אויף די יודען אַ בלבול אויף אַ בלבול. איין בלבול, אַז זיי ערמאָרדען קריסטליכע קינדער אום צו נוצען זייער בלוט און נאָך אַ בלבול, אַז זיי זענען זיי עקסטראַ מל, כדי צו פערהוילען זייערע שפורען, עס איז גרויסאַרטיג! — —

IV.

און דער מלאך אין הימעל האָט גענומען די נשמה פון יאָסעלע פּאַשקאָוו און זי אין שוואַרצען געהילט, און דאַן האָט ער זי אַריינגעפיהרט אין היכל פון די קינדערישע נשמות, וואָס געהן אונ-שולדיג פון דער וועלט און געוויינט האָט ער איבער איהר און פערגאָסען הייסע טרעהרען און געוויינט האָבען מיט אַלע כרובים אין ראָד...

און דאַן האָט ער געפרענגט די נשמה פאַר דער שכינה און געזאָגט:

— געלויבט ביזטו, גאָט! געלויבט ביזטו, וואָס דו האָסט יאָסעל פּאַשקאָוו אָבגעגעבען זיין עונש, וואָס ער האָט געהאַט אָבצוקומען אויף דער וועלט אין זיינע יונגע יאָהרען, און ער איז נישט גרויס געוואָרען און געוואָרען אַ ביילים, אַ מאָרדער „קין"...

— — — — — — —

ווער פון די פיער האָט ריכטיגער גאָט געלויבט? און וועמענס וואונש פון זיי וועט גיכער מקוים ווערען?!...

צבי.

אַ יובילעאום פון פאָלקס-בילדונג.

(פון אונזער ניו-יאָרקער קאָרעספּאָנדענט).

אין אַמעריקאַ געהט אַלץ אויפ׳ן גרויסען מאַסשטאַב. פונקט אַזוי גרויס ווי די פּאָליטישע קאָרופּציע און פערדאָרבענקייט איז, אַזוי גרויס איז אויך די קולטורעלע אַרבייט פון דעם דאָזיגען מערקווירדיגען אַמעריקאַנישען פאָלק. אויפ׳ן געביעט פון פאָלקס-בילדונג, למשל, פערנעהמען די פעראייניגטע שטאַאַטען דעם ערשטען פלאַץ צווישען אַלע קולטור-לענדער.

און אַן דער שפּיץ שטעהט די שטאָדט ניו-יאָרק, וועלכע האָט איצט געפייערט אַ גרויסאַרטיגען יובילעאום פון פאָלקס-בילדונג, כדי זיך נאָר פאָרשטעלען, וואָס ניו-יאָרק טהוט אויף אויפ׳ן געביעט פון פאָלקס-בילדונג איז גענוג אָנצעווייזען, אַז אין שטאָדטישען בודזשעט פיגו-רירט יעהרליך אַ סומע פון 75 מיליאָן רובל, וואָס ווערען אויסגעגעבען אויף פאָלקס-שולען און פערשיעדענע אַנדערע אַנשטאַלטען, וואָס פערשפּרייטען פאָלקס-בילדונג.

איצט האָט ניו-יאָרק געפייערט דאָס 25-יעהריגע יובילעאום פון איינער פון די אינטערעסאַנטעסטע קולטורעלע איינ-ריכטונגען, וועלכע איז געווען און איז נאָך איצט אויך אַ מעכטיגער פאַקטאָר אויפ׳ן געביעט פון פאָלקס-בילדונג. 25 יאָהר זענען אַריבער זינט מ׳האָט גע-גרינדעט די „פרייע פאָרלעזונגען פאַר דערוואַקסענע" אין די עפענטליכע שולען. אין פערלויף פון די 25 יאָהר האָבען די דאָזיגע קורסען בעזוכט 20 מיליאָן צוהערער, און די בעדייטונג פון די דאָ-זיגע פאָרלעזונגען פאַר דער אַלגעמיינער פאָלקס-בילדונג שטייגט פון יאָהר צו יאָהר.

די פאָרלעזונגען ווערען געהאַלטען אין די עפענטליכע שולען. דאָס איז אַן׳אַרט פאָלקס-אוניווערסיטעט, וואו 600 געלעהרענטע ספּעציאַליסטען האַל-טען פּאָפּולערע לעקציעס וועגען פער-שיעדענע וויסענשאַפטליכע, ליטעראַרי-שע און קינסטלערישע פראַגען. דאָס פּראָגראַם פון די פאָרלעזונגען איז אונ-געהויער רייך און פיעלזייטיג. אום זיך צו מאַכען אַ בעגריף וועגען די פער-שיעדענאַרטיגע טעמאַס, וואָס ווערען בעהאַנדעלט אין די פאָרלעזונגען, וויל איך אָנווייזען, למשל, אויף איינינע פאָר-לעזונגען פון דער לעצטער וואָך: מען האָט געלייענט וועגען אויסגראָבונגען אין בבל, וועגען פערדייאונג און היגיענע, וועגען שעקספּיר׳ס דראַמען, וועגען בע-ריהמטע רייזען צום נאָרד-פּאָל און צום זיד-פּאָל, וועגען קונסט-געשיכטע, ווע-גען די נייעסטע ענטדעקונגען אויפ׳ן געביעט פון עלעקטריציטעט, וועגען פריעדריך ניעטשע, וועגען שפּינאָזאַ, וועגען ריכאַרד וואַגנער, וועגען פּאַלע-סטינאַ א. אַ. וו. די דאָזיגע פאָרלעזו-נגען ווערען דאָס רוב אילוסטרירט מיט ליכט-בילדער.

דער צוטריט צו די דאָזיגע פאָרלע-זונגען איז פריי פאַר יעדען מענשען, וואָס איז עלטער פון 16 יאָהר, מ׳דאַרף ניט צאָהלען קיין שכר-למוד, מ׳דאַרף זיך ניט איינשרייבען און מ׳דאַרף ניט האָבען קיין איינטריטס-קאַרטען, ווער ס׳וויל קומט און הערט אויס די פאָר-לעזונגען, און דאָס רוב זענען די שולען איבערפולט מיט צוהערער. נאָך יעדע פאָרלעזונג בעמיהט זיך דער לעקטאָר אַרויסצורופען אַ דיסקוסיע. דערביי ווייזט ער אָן אויף די נויטיגע ביכער, וואָס בעהאַנדלען אויספיהרליך דאָס טעמאַ, און זאָגט אַפילו, אין וואָס פאַר אַ עפענט-ליכער ביבליאָטעק מען קען בעקומען דאָס בוך.

גלייכצייטיג מיט די דאָזיגע „פרייע פאָרלעזונגען" עקסיסטירען נאָך די אַזוי-גערופענע אָווענד-שולען, וואו די אימי-גראַנטען לערנען זיך ענגליש. אויך דאָ איז דער אונטערריכט אומזיסט. די שטאָדט זשאַלעוועט קיין געלד ניט, דינגט די בעסטע לעהרער און פערזאָרגט די צוהערער מיט קאַיעטען, מיט ביכער און מיט אַלע אַנדערע לעהר-מאַטעריאַ-לען אומזיסט.

אין פערלויף פון היינטיגען ווינטער זענען פאָרגעקומען 5500 פאָרלעזונגען אין 175 שולען, וואָס געפינען זיך אין די פערשיעדענסטע געגענדען פון דער שטאָדט.

דער אָרגאַניזאַטאָר פון די דאָזיגע „פרייע פאָרלעזונגען" איז ד״ר מאַרקוס לייפציגער, וועלכער שטעהט נאָך ביז׳ן היינטיגען טאָג אַן דער שפּיץ פון דער דאָזיגער וויכטיגער איינריכטונג פון פאָלקס-בילדונג.

פ. ח.

שטעלונג מיט גוטען געהאַלט
פינדען נור גוטע בילאַנצפיהיגע
בוכהאַלטער.
איינע גוטע קויפמענישע אויסבילדונג ערצילט מאַן אינערהאַלב 6 וואָכען אונטער גאַראַנטיע ביי
M. Kokotek. Piotrkowska 88.
Telephon 34-89.
דערועלבע עמפּפעהלט זיך צור איבער-נאַהמע פאָן ביכער-אַבשליסען אונד אַנפערטיגונג פאָן בילאַנצען.

קופאָן № 33
יעדער לעזער, וואָס שטעלט צו וועלכע 10 קו-פּאָנען בעקומט יעדע 2 וואָכען אַ באַנד
יודישע געשיכטע
(פון פּראָפ. גרעץ)
אַלס פּרעמיע פון „לאָדזער טאַגעבלאַט"
נור פאַר 20 קאָפּ. אַבאַנד.

וועלט-נייעס.

אַ טומעל צוליעב ווייבער אין אַן׳אַמע-ריקאַנישען שטאַט.

ווי בעוואוסט איז אין אילינאָיס אַ שטאַאַט אין אַמעריקאַ איינגעפיהרט געוואָרען גלייכ-בערעכטיגונג פאַר פרויען, אָבער ווי עס וואַלט דאָרט איצט פאַר די וואַהלען פערלאַנגט מען פון די פרויען זיי זאָלען זאָגען ווי אַבגעבען זייער אַלט זיי זענען, די מייסטע ווילען דאָס אָבער נישט זאָגען, און זיי הויבען אויף אַ שטורם פון פּראָטעסטען, הינדערטער דאַמען זאָגען אַז זיי ווילען בעסער פערציכטען אויף די גאַנצע וואַהלען ווי צו זאָגען ווי אַלט זענען. די פרויען האָבען מורא, אַז מען וועט פער-עפענטליכען ווי אַלט זיי זענען, ערשט נאָך דעם ווי מען האָט זיי פערזיכערט, אַז זייער אַלטער וועט נישט פערעפענטליכט ווערען האָ-בען זיי זיך אַ ביסעל בערוהיגט און רויסען איינן ביים אַרויסנעהמען דעם צעטעל דעם סעק-רעטאַר אין אויער ווי אַלט זיי זענען.

* * *

אַ חופה נאָכ׳ן טויט.

אַ מערקווירדיגע צוואה האָט איצט איבערגע-לאָזט אַ ליעבעס-פּאָרל אין בראַדפאָרד (ענג-לאַנד). די ביידע, ער אַ זוהן פון שטאָדטישען בירגער-פאָרזיצענדער גריי און זי אַ טאָכטער פון אַן׳אָרימען טישלער זענען געווען שטאַרב-ליך פערליעבט, ווייסענדיג אָבער, אַז איהם וועט נישט געלינגען אויסצווירקען ביי זיין פאָטער, אַז ער זאָל איהם ערלויבען חתונה צו האָבען מיט זיין געליעבטע האָט ער בע-שלאָסען צו שטאַרבען צוזאַמען מיט איהר, די טעג האָבען זיי דאָס אויסגעפיהרט אויפ׳ן דאָרטיגען בית עולם און איבערגעלאָזט אַ צעטעל, אַז מען זאָל שטעלען אַ חופה איבער זיי און אויסרופען זיי פאַר פערהייראַטע און דאַן זאָל מען זיי צוזאַמען מקבר זיין אין איין קבר. די צוואה איז ערפילט געוואָרען.

* * *

די נאָבעל-פּרעמיע.

עס ווייזט זיך אַרויס, אַז אין משך פון די 13 יאָהר זינט ס׳איז געגרינדעט געוואָרען די נאָבעל-פּרעמיע, האָט מען אַרויסגעגעבען 60 פּרעמיעס פערשיעדענע געלעהרטע און שריפט-שטעלער פון 14 מלוכות. אויב מ׳וועט זיך רעכענען מיט דער בעפעלקערונג פון די מלוכות וועט אויסקומען, אַז שוויץ פערנעהמט אין די פּרעמיעס דאָס ערשטע אָרט, האָלאַנד דאָס צווייטע, דענעמאַרק דאָס דריטע א. א. וו. דאָס פינפטע אָרט פערנעהמט פראַנקרייך, וועל-כע האָט בעקומען ביי אַ בעפעלקערונג פון 39 מיליאָן איינוואוינער 14 פּרעמיעס, דייטשלאַנד האָט אויף 65 מיליאָן בעקומען 8 פּרעמיעס. ענגלאַנד פערנעהמט דאָס זיבענטע אָרט. אויפ׳ן לעצטען אָרט שטעהען די פעראייניגטע שטאַ-טען און רוסלאַנד, וועלכע האָבען אין פערלויף פון דער צייט בעקומען ס״ה צו איין פּרעמיע.

די כרמל-ווייןּ און קאָניאַקס.
וועלכע איך האָב אונטערזוכט, זענען פון אויסגעצייכענטער קוואַליטעט און ריינקייט.
דאָקטאָר-כעמיסט נ. קראָיסקאָל,
נעוויאָרק. 607 1

אַ געשיכטע פאַר׳ן פאָלק.

II.

עס איז אומעגליך ביי היינטיגען טאָג צוצוטרעטען צו דער אַרבייט פון אַ נייער יודישער געשיכטע, זיך נישט שטעלענדיג די פראַגע:

און וועלכער בעציהונג זאָל שטעהן דאָס נייע ווערק בנוגע צו די געשיכטע פון פּראָפעסאָר גרעץ?

דאָס איז אַ פראַגע נישט בלויז פון נאָמען, נאָר פון דעם גאַנצען סיס-טעם, ביי וועלכען די נייע אַרבייט זאָל זיך האַלטען; און שטעלען מוז מען זיך די פראַגע, ווייל גרעץ איז דער גרויס-מייסטער און דער גרונדשטיין פון דער איצטיגער יודישער געשיכטע-פאָרשונג.

אויב דער „זיידע" ר׳ מענדעלי האָט — לויט דער געלונגענער כאַראַקטעריס-טיק פון אונזער גרעסטען דיכטער — דער ערשטער געשאַפען דעם נוסח, פאַר ליטעראַרישע שאַפונגען אין יו-דיש, איז גרעץ אויך גרויס דערמיט, וואָס ער האָט דער ערשטער געשאַפען דעם נוסח פאַר יודישער פּאָפּולערער היסטאָריאָגראַפיע.

גרעצ׳ען האָט מען קריטיקירט, גרעצ׳ן האָט מען אָנגעוויזען בעדייטענדע פעהלערן אין זיינע אַרבייטען, צו גרעצ׳ן האָט מען געהאַט גרויסע פּרינציפּיעלע טענות, און—קיין בעסערע געשיכטע, ווי גרעצ׳ס, איז נאָך ביז איצט נישט געשריעבען געוואָרען. גרעץ אַלס פּאָ-פּולאַריזאַטאָר, גרעץ אַלס פאָרם-קינסט-לער, אַלס אַרכיטעקטאָר, וואָס פער-שטעהט גלענצענד צו אָפּעריר עו מיט׳ן רויהען מאַטעריאַל און צו שאַפען פון איהם אַ שענע געביידע, האָט נאָך ביז היינטיגען טאָג נישט קיין גלייכען צו זיך צווישען די יודישע געשיכטע-שריי-בער, און עס קענען קיין צוויי מיינונ-גען נישט זיין וועגען דעם, אַז אַ אמת פאָלקסטימליכע יודישע געשיכטע מוז געאַרבייט ווערען לויט דעם פּלאַן פון גרעצ׳ס ווערק.

דאַן קומט אָבער אַ צווייטע פּרינציפּ-יעלע פראַגע:

צי קען דער, וואָס אַרבייט אַ יודישע געשיכטע פאַר יודען אויף יודיש, נאָכ-געהן טריט ביי טריט גרעצ׳ן? פּשוט׳ער: צי קען מען היינט איבערזעצען גרעצ׳ס געשיכטע אויף יודיש?

און אויף דער פראַגע מוז מען קאַ-טעגאָריש ענטפערן:

ניין.

וואָרום שוין נישט רעדענדיג וועגען דעם, וואָס גרעצ׳ס געשיכטע איז גע-שריעבען געוואָרען מיט זיעבעציג יאָהר צוריק און פאַר דער צייט זענען גע-מאַכט געוואָרען אַזעלכע ענטדעקונגען, וואָס וואַרפען גאָר אַ נייע שיין אויף פיעל ערשיינונגען אינ׳ם לעבען פון דער יודישער פערגאַנגענהייט; שוין נישט רעדענדיג וועגען די פיעל ענדע-רונגען אין זיינע פאַקטען, דאַטומס און ציטאַטען, וואָס זענען געמאַכט געוואָ-רען דורך די היסטאָריקער פון דער נייעסטער צייט,—שוין נישט רעדענדיג וועגען דעם אַלעם, האָבען גרעצ׳ס ווערק נאָך איין אָרגאַנישען פעהלער, ער האָט געהאַט די כוונה צו שרייבען אַ אַפּאָלאָגיע אויף יודען.

יעדעס געשעהעניש, יעדע ערשיינונג אין אונזער היסטאָרישען לעבען ווערט פון איהם אויסגעטייטשט און בעלויכ-טען אַזוי, אַז עס שריים:

„זעהט, ווי שען מיר זענען און ווי נידעריג און געמיין עס איז געווען די אַרומיגע קריסטליכע וועלט! זעהט, וואָס׳רע הויכע אידעאַלען מיר האָבען ענטוויקעלט, וואָס׳רע קולטור-ווערטען מיר האָבען געשאַפען!"

און גראָד די דאָזיגע אַפּאָלאָגיע איז פאַר אונז, היינטיגע יודען איבעריג.

מיר דאַרפען נישט קיין אַטעסטאַ-טען אויף אונזער גרויסקייט און ווילען זיך פאַר קיינעם נישט אויספּוצען. ווי נעזונטע קינדער פון פאָלק, וואָס טראָגען אין זיך דעם בעוואוסטזיין פון זייער נאַציאָנאַלען ווערט, ווילען מיר נאָר האָבען פאַר זיך אַ קלאָרען שפּיגעל פון אונזער לעבען אין די פערגאַנגענע דורות; מיר ווילען וויסען, וואו עס איז געשטאַנען דאָס וויעגעל פון אונ-זער שטאַם, ווער עס זענען געווען אונ-זערע פאָטער׳ס און ענג-ווייזער׳ס, וואו מיר האָבען זיך ערצויגען און וואו מ׳האָט אונז געיאָגט און געפּייניגט; מיר ווילען זיך זעהען אין אונזער פערגאַנגענהייט,—מיר ווילען האָבען אַ קלאָרע, רוהיגע און סיסטעמאַטישע שילדערונג פון אַלץ, וואָס מיר האָבען איבערגעלעבט, איבערגעטראָגען און איבערגעשאַפען פאַר דער צייט, זינט מיר זענען אַרויף אויף דער היסטאָרי-שער אַרענע, ביז היינטיגען טאָג.

דער איצטיגער יודישער געשיכטע-שרייבער, וואָס איז אַליין נישט קיין פּראָפעסיאָנעלער היסטאָריקער, איז אַלזאָ געצוואונגען, צו לאַוויר׳ען צווי-שען גרעצ׳ן און די שפּעטערדיגע היס-טאָרישע קוועלען, און אַם די אויפגאַ-בע איז די בעאַרבייטער פון דער „יודישער געשיכטע" פון פערלאַג ב. שימין פאָלשטענדיג געלונגען.

דאָ איז די אַרבייט דורכגעפיהרט געוואָרען לויט דעם אויסגעצייכענטען פּלאַן פון פּראָפעסאָר גרעץ, דערביי האָבען זיי אָבער אויסגעמיטען אַלע זיינע פעהלערן און שוואַכע זייטען.

אין דער „יודישער געשיכטע" איז קיין שפור נישט געבליבען פון גרעצ׳ס אַפּאָלאָגעטישען טאָן; די פאַקטען און דאַטומס זענען אָנגעגעבען לויט דעם לעצטען וואָרט פון דער יודישער היס-טאָריאָגראַפיע; די געשעהענישען און וויכטיגערע ערשיינונגען ווערען בע-לויכטען אין אַ געוויסער מאָס אויך סאָציאַל-עקאָנאָמיש, און אויב עס זע-נען ריכטיג געווען די טענות, וואָס מ׳האָט געהאַט צו גרעצ׳ן, אַז ער האָט געגעבען מעהר אַ געשיכטע פון דער יודישער ליטעראַטור, ווי אַ געשיכטע פון יודישען פאָלק, לאָזט זיך עס אויך לחלוטין נישט זאָגען בנוגע צו דער „יודישער געשיכטע", וואָס איז אַרויס-געגעבען דורכ׳ן פערלאַג ב. שימין, וואו גאַנצע עפּאָכען זענען בעאַרבייט געוואָרען לויט דובנאָוו׳ן, דעם בע-גרינדער פון דער יודישער פּאָליטישער געשיכטע.

מיר רעדען וועגען דער „יודישע געשיכטע" ספּעציעל, ווי וועגען אַ אויס-גאַבע פאַר׳ן פאָלק און זיינע בריי-טע שיכטען, און אַלס אַזעלכע איז זי דערי-ווייל די איינציגע, וואָס דאַרף וואַרים רעקאָמענדירט ווערען פאַר יעדען יו-דישען הויז, פאַר יעדער יודישער פאַ-מיליע.

זאָלען זי לייענען די טאַטעס און די קינדער, זאָלען זיי צוזאַמען מיט די בלעטער פון בוך דורכגעהן נאָכאַמאָל אין דעם טויזענד-יעהריגען וואַנדער-וועג פון אונזער פאָלק, זאָלען זיי נאָכ-אַמאָל פיהלען אויף זיך די גלות פון דעם הייסען מזרח-הימעל און זאָל זיי אַ ווילדע ווינדער קלינגען אין די אויערען דאָס פלאַמענדע וואָרט פון אונזערע נביאים און משוררים.

די געגענוואַרט איז נישט אונזערע. מיר לעבען צווישען פרעמדע, ווערען בעאַיינפלוסט פון פרעמדע און פיהלען אומעטום אויף זיך פרעמדע, פיינדליכע בליקען, ביי זיך זענען מיר נאָר אין דעם שטילען ווינקעל פון אונזער גע-שיכטע, און נאָר פון דאָרטען קענען מיר אויך שעפּען מוט און ענערגיע פאַר דער פאָרטזעצונג פון דעם ווייטערדיגען וועג — דעם וועג פון דער אייביגקייט. —

ד-ב.

זענעז לונגענליידענדע היילבאר?

די זעהר הילפינע פראגע פערנעהמט שטארק אלע ליידענדע אויף אסטמא, לונגען- און קעהל-קאפ-שווינדזוכט, לונגענשפיטצען-קאטאר, הארטנעקיגען הוסט, פערשליימונג פון א פערעלטעטע הייזעריגקייט און וועלכע האבען נאך ביז איצט נישט געפונען קיין שום פערליכטערונג. אלע אזעלכע קראנקע בעקומען פון אונז אומזאנסט א בוך מיט בילדער פון ד״ר מע-דיצין נוסבוים, דעם הויפט-דאקטאר פון פינוגענווער שפיטאל אין בערלין אונטער׳ן נאמען: „זענען לונגענליידענדע היילבאר״ טייוענדער, וועלכע האבען ביז אהער געברויכט אונזער בעקאנטעס פולמאן גאלאפסים לייבען זיך. פראקטישע דאקטוירים האבען דאס מיטעל געברויכט ביי לונגענטובערקולאז (שווינדזוכט) אסטמא, כראנישען בראנכיט און קעהל-קאפ-קאטאר און עס האט זיך ארויסגעוויזען אלס א אויסגעצייכנעטעס דיעטעטיקום, עס בעשטעהט פון ליעבערשע קרייטעכצער, עס איז נישט קיין געהייממיטעל, וועלכע ווערען דורך א פערארדנונג פון דער רעגירונג פריי ערלויבט. זיי זענען נור דאמאלס היילבאר. ווען זיי וואקסען אויף א וואולקאנישען באדען. אין רוסלאנד זענען זיי נור צו בעקומען נור ביי אונז. כדי צו געבען יעדען קראנקען אהן ריזיקא די מעגליכקייט צו שאפען א אויפקלערונג איבער זייער לייד, שיקען מיר ארויס דעריבער יעדען קראנקען א בוך זענען לונגענקראנקהייטען היילבאר? גאנץ אומזאנסט. שרייבט נור א פאסט-קארטע מיט אייער גענויער אדרעס אין דעם עקספעדיציאנס-הויז ה. סעטע, (Г. CETE) ריגא 18, אלעקסאנדער גאס № 18. 5120

די ראדאגאשטער יודישע לייה- און שפאר-געזעלשאפט

43 זגערזשער 43

מאכט בעקאנט, דאס זי האט אנגעהויבען איהר טהעטיגקייט, וועלכע פערשפרייט זיך איבער באלוט, ראדאגאשטש, זגבארדו, א. א. נעהמט אן מיטגלידער מיט א פאי (אקציע) פון 30 רובל, און גיט ארויס הלואות ביז 300 רובל, אויף וועכענטליכע ראטענצאהלונגען מיט 6½%. **פאר ווהלאדען** (איינלאגע-קאפיטאלען) פון 10 קאפ. אן ווערט בעצאהלט, אהן טערמין 4½%, 3 מאנאטען 5%, א האלב יאהר 6%, און א יאהר 7%. נעהמט אויך אן נדן-געלדער און גיט ארויס שלישות ע״צ ה״ע. לויט דעם אוסטאוו ווערט אויף די געלדער, וואס מען לעגט אריין אין א באנק, קיין ארעסט אנגענומען און אלע וויקלאדען און פראצענטען זענען פריי פון אבצאהלונגען און סטעמפעל. די ביורא-שטונדען זענען: פון 11 ביז 1 פארמיטאג און פון 6 ביז 8 אווענדס. **די פערוואלטונג:** פרעזעס: י. פוקס, וויצע-פרעזעס: י. זיטענפעלד, מיטגלידער: א. אבראמאזאהן, א. יונגסטער, כ. רובינאוויטש און ס. בארנשטיין. **דער ראטה:** פרעזעס: ד״ר ל. טשארנאזשיל, וויצע-פרעזעס: ד״ר י. בעטעאון ד. גינסבערג, מיטגלידער: ש. שאלעוויטש, ש. ברושעווסקי, ש. אבע, ה. אייזענבוים, ש. גוטמאן מ. שיינמאן און י. צווייג.

צו אונזערע לעזער,

וועלכע האבען שוין בעקומען אלס פרעמיע דאס ערשטע און צווייטע באנד

די יודישע געשיכטע פון פראפעסאר גרעץ

און ווילען דאס האבען איינגעבונדען בילינ אין א **פראכט-באנד** 2 בענדער צוזאמען, געבען מיר צו **דעקעל** פון די פיינסטע ענגלישע לייוואנד אין פערש. פארבען מיט פראכטיגעם גאלד- און שווארץ-דרוק

פאר נור 15 קאפ.

צו בעקומען ביי אלע צייטונגס-פערקויפער ווי אויך אין אונזער אדמיניסטראציע.

אבבילדונג פון אונזער פראכט-דעקעל צו די יודישע געשיכטע פון פראפעסאר גרעץ.

אום צו געבען די מעגליכקייט אונזערע געעהרטע לעזער צו בעקומען פיר א בילינען פרייז געבונדען „די יודישע געשיכטע" אין **א פראכט-באנד**, האבען מיר אנגעמאכט כפעציעל מיט די היעזיגע בעקאנטע **בוכבינדעריי-אנשטאלט**

ז. מאשעבערג, פעטריקויער 42,

אז יעדער איינציגער וואס וועט איהם ברענגען דאס ערשטע און צווייטע באנד פון „דער יודישער געשיכטע" מיט אונזער פראכט-דעקעל, האט ער צו בעצאהלען פיר ביידע בענדער צוזאמען פעסט איינגעבונדען

נור 5 קאפ.

בעמערקונג: זאל אבער דער לעזער האבען די 2 בענדער אויפגעשניטען, איז דאס איינבינדען דאדורך פיעל שווערער וועט די איינבאנד מוזען קאסטען 10 קאפ.

!!משלוח מנות אויף פורים!!

עלעגאנטע שטריימלעך

וואס זענען ערשט ספעציעל אויף פורים אנגעקאמען אויפ׳ם לאגער. צוגלייך עמפפעהלע מיינע געעהרטע קונדשאפט איין רייכאסאר-טירטעס לאגער פון זעמליכע

סקונגס-קראגנעז אונד מופעז

ווי אויך אנדערע גארניטורען.

בעמערקונג: פעלצען ווערדען אויף זאמער-בעוואהרונג אנגענאמען.

מיט אכטונג

Pelzwaren-Geschäft

A. Bromberg, Lodz,

Petrikauerstr. № 31, I-te Etage.

Telefon 12-84. 5164

מיר דריקען אויס אונזער טיעפסטען בילייד דער פאמיליע פון דער פערשטארבענער

נ״ע לאה פאזנאנסקא

וועלכע איז געווען איינע פון די עלטעסטע און אנגעזעהענסטע בירגערינען פון אונזער שטאדט און האט יעדעם וואהלטעטיגקייטס-אינסטיטוט שטעטס רייכליך געשטיצט.

חברה משמורים גלובנא 41. 4367

פערזוימט ניט

די געלעגענהייט פערבלייבט נאך א קורצע צייט

לאדז, זיעלאנא שטר. 12

די בעוואוסטע ספעציאליסטקע און פסיכא-גראפאלאגיע פראפעסאר

לידיא פאליאכאווא

טעגליך ביז 8 אבענד. 4386 2 1

וואריעטע-„קארסא"

16 קאנסטאנטינער 16

מארגען פרייטאג און שבת ספעציעלע

גרויסע פארשטעלונגען

אנפאנג פון קאנצערט 9 אוהר. אנפאנג פון דער פאר-שטעלונג האלב 10. גאסטשפיעל פון דער וועלט-בעריהמטער חינעזער-טרופע „ליא האי מסען" 16 פערזאן. „אנאנא" א לא פעפי ליסמאן יודישע סוברעטין. מאקס פעלטיני דער בעליבטער הומאריסט. „אנגעליטא" „ליא מיניאן" א שפאנישע טענצערין, און די פון פובליקום ווי אויך פון די פרעסע גלענצענד בעאורטיילט ניי אנגאזשירטע אטראקציאן. נאך דער פארשטעלונג

גרויסער מאסקען-באל

בילעטען צו דער פארשטעלונג האבען צום מאסקען-באל גילטיגקייט. 4350 2 2

גוטע, רעעלע און בילינע דאמען, מענער און קינדער-שוהע

פון די נייעסטע אמעריקאנער פאסאנען, עכטע גוטע ארע בעקומט איהר אויסערסט בילינ אין א רייכען אויסוואהל נור אויף 4363 4 1

מרדכי גבאי׳ם גאס 2 ערשטען שטאק.

קומט און איבערצייגט אייך! לאזט אייך נישט פערפיהרען אין אנ-דערע געשעפטען, וועלכע טראגען דעם זעלבען נאמען, ווייל איך בעזיץ קיינע פיליאלען.

הערש סאכאטשעווסקי

אלעקסאנדריסקא (מרדכי גבאי׳ם) 2, ערשטען שטאק פראנט.

צום פערלאבונג פון פרויליין

פייגא גרינבוים אויס רודא

מיט העררן **אורטשא פריעדער**

גראטולירט הערצליך און ווינשט עזיגעס גליק

שלמה ראזענבערג. 4397

איין צימער

מיט צוויי פענסטער איז וואפארט צו פער-מיעטען. צו ערפאהרען פעטריקויער 17, ביי א. מאטיל. 4388

א זיימערין, צו פערפערטיגען שטריםפף ווירד געזוכט, ביי גלאנץ, מרדכי-גבאי׳ם גאס 18. 4398

ווירד געזוכט ארבייטער אין די מע-כאנישע-שטרומפף-פאבריק אויך לערנ-ארבייטער, שפולער, רעפאוירקעס אונד פארמירערם. פושעיאוד № 39 שטרומפף-פאבריק. 4394 3 1

Израель Тенцеръ

потерялъ свой паспортъ, выдан. гм. Климентовъ, Сандомержскаго уѣзда, Радомской губ. Нашедш. просятъ отдать въ полицію. 3 2 4361

א גוט איינגעארדנעט קאלאניאל-געשעפט איבערצוגעבען, צו ערפאהרען אין אדמינ. ד. בל. 4308 3 3

פאפענהמאשינען

צום שטיקען פאר 50 רובל, דאס לערנען שטיקען אומזאנסט, דורגאנינע מאשינען גמעסטע מארעל 300 ר׳ אוטוראמאשינען גמעסטע מארעל 300 רובל, 3 יאהרע גא-ראנטיע. **פעטריקויער 165** אין נעה-מאשינען-געשעפט. טעלעפאן 33-12. 4294 10 3

אין סקלאד אפטעקשנע

10 זאוואדזקא 10 6949

בעקומט מען א ווילערעס מיטעל געגען פערשטאפונג, איין גוטעס מיטעל געגען נערוועזן און מעגער-שוואכע, פלאסטער פאר פרויען, וועלכע ליידען אין פערהערטונג דער ברוסטען און געשווירע, זיך זעלבסט צו קורירען. א ווילערעס מיטעל געגען הינער-אויגען ווי אויך געגען שמיטצען פון פים און הענד, א גוטעס מיטעל געגען ווערעם און מאטען צו פערטילינען. אויפ׳ם לאגער אימער פרישע אויסלענדישע וואסערן אלע וארטען בילינ. מעגליך פרישען קעפיר צו קורירען. אויך גוטע געפאסטע אויסלענדישע בוילבינדען און גוטע געפאסטע ברובבענדער צו בעקומען ביי **וואלמאן** זאוואדזקא 10

אין סקלאד אפטעקשנע

עמפפעהלט פיר גאנצען ווינטער פרישען טראן. קינדער, וועלכע פערטראגען נישט קיין טראן ווירד דורך איין שמעקתאמיגעם מיטעל ערזעצט.

ריכטיגע און גוטע **גרייפלעך** איזט צו בעקומען צו 4 רובל איין פערטיל. קאנסטאנטינער 15. 4356 2 2

עלעגאנטע מעבעל-גארניטור

מעבעל אויך א יונג פאר-פאלק-איינריכ-טונג, אבריזעהאלבער בילינ צו פערקויפען נאוא-טארגאווא 7 ביים סטרוש. 4350

איין טיכטיגער ארבייטזא-מער

פערהייראטער עהרליכער מאן אים עלטער 30—35 יאהרע צו געוועהנליכע ארבייט מיט גוטען רעקאמענדאציאנען גע-זוכט. צו ערפאהרען פיעטריקויער שטראסע № 6 אין זיידענגעשעפט. 4342 3 3

---

2 פאבריק-זעלע

36×25 און 36×50 איילען. מיט עלעק-טרישע-אנשלוס מיט דאמפ-הייצונג ווי אויך איין לאקאל געאייגנעט פיר שטרימפ-פאב-ריק. צו ערפאהרען שרעדניא שטר. № 40

וואשאנשטאלט „מאגדאלענא"

61 צעגעלניאנא 61

פיהרט אויס ווייבער און בילינ מענער- און דאמען-קאסטיומען צו 1 רובל, וואלענע בלוזען און זיידענע פון 20 ביז 40 קאפ., טאנהעמדע צו 15 קאפ. קראגען צו 3 און 4 קאפ. 4322 3 3

דאמען

4239 12 6

ווילט איהר האבען שעהנע און פרימא שייטלען און א גרויסען אויסוואהל, בעסטע אויסארבייטונג ווי אויך קעמען צו בילינע פרייזען, קומט איבערצייגט אייך פעטריקאווער **31**, 2 איינגאנג לינקס, צו ראכעל בראנדעס.

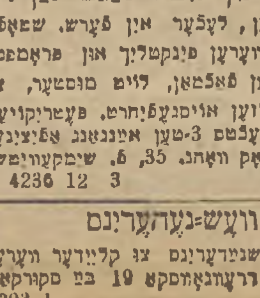

5140 16 2

שוינט אייער געלד!

קומט און איבערצייגט אייך!

גוואלדריסען, לעדער און פערש. שטאפ-ארבייטען ווערען פינקטליך און פראמפט, פון א גוטען פאכמאן, לויט מוסטער, צו בילינע פרייזען אויסגעפיהרט. פעטריקויער № **31**, רעכטס 3-טען איינגאנג אפיצינע, 3-טער שטאק וואהנ. 35, פ. שימקעוויטש. 4236 12 3

וועש-נעהערינס

ווי אויך שנײדערינס צו קליידער ווערען געברויכט. דרעוונאווסקא 19 ביי סקורקא. 4393 1—

כשר

די בעסטע און בעקוועמסטע

קאך- און מאפעל-

פוטער

איז גאראנטירט פיר ריינע פלאנצען-פוטער

„אלימא"

כשר

פרייז 38 קאפ. פרא פונט.

שטעטס פריש צו האבען פאסט אין אלע קאלאניאל-ווארען-לאדענס. פערטרעטונג און ענגראס-לאגער פיר לאדז און אומגעגענד: **עמיל האדריאן**, ניקאלאיעווסקא 100, טעל. 89-7.

לויט בעשייניגונג דעם ווארשויער ראבינאטס איז די פפלאנצענפוטער „אלימא" כשר.

א גרויסער אויסוואהל

אויף פאלודניאווא **11** אין געשעפט פון קינדער-גארדעראבען ווי אויך פערשיע-דענע שלאפרעקע און מונדורקעס פאר אלע שולען איז צו בעקומען צו בילינע פרייזען. בעשטעלונגען ווערען שנעל אויסגעפערטיגט

מ. גלאס, פאלודניאווא 11.

4126 5 5

צו שטיקען

נעהמט אן איבערצוג צו 8 רובל, חעמדער צו 50 ק. פרוכת׳ער און ספר-מענטעלעך צו בילינע פרייזען, ווי אויך מצה-טאשען געשטיקט אויף דער האנד צו 5 רובל. געהמט אן מעדלעך צו ערלערנען שטיקען ביי פישער, זגערזשער שטר. **5** אפיצינע 2-טער שטאק. 4102 4 3

שניטצער-געזעלען

ווערען געברויכט, צו ערפאהרען ביי ו. גארניעצקי, פראנציסקאנער № 61 לאדז. 4337 3 3

געשטיקטע וועש

בעקומט מען ביי מ. וויינבערג אנדזשיא 15 2-טען שטאק. דארטועלבסט בעקומט מען אויך געשטיקטע העמדער צו 1 ר׳ שטיק, אויך איבערצוג ליינענע א. ז. וו. אלעס צו בילינע פרייזען. 2 2 4264

קומט און איבערצייגט אייך!

Професс. Каллиг. Я. Берманъ.

איך מאכע בעקאנט דעם געעהרטען פוב-ליקום, דאס איך נעהם יעצט אן אין אלע צייטען שילער אויך שילערינען צו אויס-בעסערן די האנדשריפט אין אלע שפראכען, אויך מיט די בילינסטע פרייזען, צוליעב דער קאנקורענציע לאז איך ארונטער פון דעם פרייז, צום ב״ש פון דעם ערשטען קורס 12 רובל, פאר דעם 2-טען קורס 8 רובל און פאר דעם 3-טען קורס 6 ר׳ און דאס איז שוין יעדען בעוואוסט פון גאנץ לאנג, אז ביי מיר ענדיגט יעדער איינציגער מיט דעם בעסטען ערפאלג,

האכאכטונגסאאל י. בערמאן.

Полудневая 25. кв. 26.

4316 2 2

Dr. A. Grosglik

רענטגען און ליכט-היל-אינסטיטוט.

זאבאדניא 68 טעל. 35-16.

הויט, האאר, ווענעריאע און האהרן-ארגא-קראנקהייטען. בלוט-אונטערזוכונג ביי סיפילים בעהאנדלונג מיט רענטגענשטראהלען, קווארצ ליכט און האכפרעקווענץ (צארסאנוואליזאציאן) שפרעכשטונדען פון 8½—11½ און פון 6—8, פיר דאמען 5—6.

כירורגישער פעלדשער

מ. ראזענצווייג

בעגעבט זיך ווייטער מיט דער פעלדשער-פראקסיס

געוועזען מעהרערע יאהרע פעלדשער אין פאזנאנסקי׳ס שפיטאל, היילט ושחין׳ע אלער ארט אהנע אפעראציאן נאך מעטאדע פראפעסאר ביער. 4992

וואכאדניא 29, טעלעפ. 31-80.

Dr. Samuel Liniecki

ד״ר סאמועל ליניעצקי

זאוואדזקא 16

איינגאנג וואלטשאנסקא 2.

אינערע און נערווענקראנקהייטען. ספעציאל-ארצט פאר הערץ און לונ-גענקראנקהייטען.

עמפפאנגשטונדען פון 9 ביז 10 און פון 3 ביז 6. 4364 28

צאן-ארצט ל. קאפאטא

Dentysta L. Kapotta

זגערזשער-שטר. 54

דאקטארין ל. ראבינאוויטש

אינערע- און קינדער-קראנקהייטען וואהנט קאנסטאנטינער 37.

נימט אן פון 10 ביז 12 און פון 4 ביז 6 אבענדס. 2098

טיכטיגע שטיקערס 33

ווי אויך לערנינגלעך ווערען געזוכט ביי ה. קאהן קאמיענגא 2 פארטער. 4271

פון אויסלאנד צוריקגעקעהרט

דר. לעווקאוויטש

הויט ווענערישע בלאזען-ליידען אונד מענער שוואכע. ביי סיפילים **914—606** **טריפער**: היילונג אהן שפריצעוואניעס לויט א נייע מעטהאדע) **קאנסטאנטינער שטר. 12** נעבען זעלינס מעאטער שפרעכשטונדען פון 9—1 אונד פון 6—8 נאכם. דאמען פון 5—6.

Dr. Leon Grossman

וואהנט פעטריקויער 88.

טעלעפאן 84-31.

אינערע- און נערווען-קראנקהייטען. שפרעכשט. פון 9—11 און 4—6.

צאהן-ארצט

B. Liskier-Menczynska

וואהנט אלעקסאנדער שטר. 37

עק צימער שטר.

עמפפאנגט פון 9 ביז 1 און פון 3 ביז 8. 12 10 4004

צאהן-דאקטאר

D. SPERLING

זאווארקא 28

געוו. אסיסטענט ה. מעללער׳שען צאהנ-ערצטליכען אינסטיטוטס אין בערלין ספע-ציאל-ארצט פיר מונד-כירורגיע, ארמא-דאנטיע און פראטעזיק, בעהאנדלונג דורך עלעקטרישע הילפס-אפאראטען, היילונג דער שליימהויט-ערקראנקונגען מיט וויב-ראציאנס-מאססאזש.

שפרעכשטונדען פון 10—2 און 4—8 זונטאג פון 10—12 אוהר

ד״ר י. עדעלבערג

ארצט פון לאדזער פאסט- און טעלעגראף

וואהנט יעצט פיעטריקויער № 59 געבורטס-הילפע, פרויען און קינדער קראנקהייטען ספעצ. ווענעריש-קראנקהייטען קראנקענעמפפאנג טעגליך פון 8—10 מארגענס און פון 5—7 נאכמיטאג, ארבייטער און אונבעמיטעלטע צאהלען פיר די קאנסולטאציאן 50 קאפ.

מעבעל-איינריכטונגען

נייעסטע און מאדערנסטע סטילע אויס פיינסטען טראקענסטען האלץ אין גרויסען אויסוואהל, ווי אויך טאפעציער-ארבייט.

י. מארקאוויטש, פאלודניאווא 10 אין הויף.

ביטע צו בעאבאכטען מיין אדרעסע. 4380

קאפשמערצען, מיגרענע

רעוומאטיזם און ארטרעטיזם טהוט גרינגליך בעזייטיגען

„מיגרענא-נערוואזין"—"Migreno-Nervosin"

צו בעקומען אין אלע אפטייקען און אפטייק-מאגאזינען, א פראשעק 10 קאפ. דער ארט געברויכען: ארויסשיטען דעם פראשעק אויף דער צינג און נאכטרינקען וואסער מיט ציטרין. אריגינעלער „מיגרענא-נערוואזין" איז איינגעבונדען מיט דער מארקע א „האן" „Kogut" אבער קיינמאל ניט אין אפלאטקעס. 5166 1

דר. ל. פריבולסקי

פאלודניאווא 2. טעל. 13-59.

ספעציאל-ארצט פיר הויט, ווענערישע און האאר-קראנקהייטען עם מענער-שוואכע אויף קאסמעטישע פעלער, בעהאנדלונג נאך עהרליך האטא **914-606** אהנע בערופס שטערונג.

היילונג מיט עלעקטרי-ציטעט אונד וויבראציאנס-מאססאזש, שפרעכ-שטונדען פון 9—1 אונד 4—8 פיר דא-מען 5—6.

ד״ר מ. וואלפסאהן

אינערע און קינדער-קראנקהייטען

וואכאדניא 17 טעלעפ. 3-04.

עמפפאנגט פון 4 ביז 6 נאכמיטאג, און פון 9 ביז 10½ פריה אין באלוטער-קליניק זגיערזשער 15. 5137

Dr. med. Leyberg

קרוטקא 5 טעל. 26-50

ספעציאליסט פיר הויט, ווענערישע און גע-שלעכטס-קראנקהייטען. עמפפאנגט פון 10—1 און פון 6—8 נאכמיטאג. פרויען פון 5—6. (פיר פרויען א בעזונדער וואר-טע-צימער). 5050

Dr. med. I. Izykson

ד״ר מעד. י. איציקסאן

אלעקסאנדראווסקא 87

אינערע און קינדער-קראנקהייטען. עמפפאנגט פון 10 ביז 12 פארם. און פון 5 ביז 7 נאכמיטאג. 5060

ד״ר זילבערשטראם

Dr. J. Silberstrom

ארדינ. אים שפיטאל. פון רויטען-קרייץ

12 זאווארזקא 12

הויט געשלעכטס אונד ווענערישע קראנק הייטען. (בעהאנדלונג מיט עהרליך-האטא **(914—606)** ערצטליכע קאסמעטיק. (ענטפערנונג לעמטיגער האריע, פלעקען א. ז. וו. 12—2½ 5—8 זאנטאגס 11—4

עלטעסטער פעלדשער

י. סענדער 3310

דער, וועלכער פראקטיצירט אין פאזנאנ-סקי׳ס שפיטאל 13 יאהר וואהנט איצט **שרעדניא 10.** טעלעפאן **34-87.** ועצט פרישע פאקען. פאהרט אויך אין דער נאכט-פאגאטאוויע פון מאלוט.

צאהן-ארצט 66

י. ביטענסקי

20 זגערזשער 20

געגענאיבער דער קאטאלישער קירכע, שנעלסטע און שמערצלאזעסטע פלאמבען און קינסטליכע צייהן צו מעסיגע פרייזען.

Dr. P. Grossman

דר. פ. גראסמאן

אינערע און קינדער - קראנקהייטען

פעטריקויער 15, טעל. 21-88

שפרעכשט. 9—10 פריה און 5—7 נאכם 2144

היילאנשטאלט

פיר

אויגענקראנקע

מיט שטענדיגע בעטען פאן

Dr. B. DONCHIN

פעטריקויער 69, טעל. 28-39.

שפרעכשטונדען אין אמבולאטאריום פון 10—12 און פון 4—7 נאכמיטאג. עמפפאנג פון קראנקע פיר אפערא-ציאנען אויף שטענדיגע בעטען. פיר ארמע יעדען מאנטאג פון 9—10 אומזאנסט. 401 184

צאהן-ארצט

ב. רובאשקין

וואהנט יעצט אויף דער **קאנסטאנטינער שטר. 11.** 2039 5217

אקושעריו-מאסאזשיסטין

דיפלאמירט פון קאזער. מעדי-צינ-אקאדעמיע אין פעטערסבורג נעמט אן מאסאזש, געבורטען ביי נאכט הויט-איינשפריצונגען, ערטיילט ראטה אונד הילפע, געהיימע פאלשטענדיגער סעקרעט אבמהארטע אויף בריעף. 4351 11 1

זגערזשקא 39. ה. 13. פון 12—3.

Фрайда Гендля Меринъ

потерялъ свой паспортъ, выдан. гор. Бендинъ, Петр. губ. а также 2 дипломы. Отдать въ полицію.

4317 3 3

THIOTYMINA

פון אפאטעקער י. הומבלעט
(אין נאוואראדאמסק, פעטריקויער גוב.)
בעשטעטיגט דורך דעם פעטערבורגער מעדיצינישען אמט, אונטער № 6816.
ווער עמפפעהלען דורך די ה"ה ערצטע מיט אינטערנאציאנאלער ווירקונג, אלס בע-וואוסטעס מיטעל, אים פאלע פון אטעם-קראנקהייטען ווי: שלינג-קאטאר, לופטרעהרען-קאטאר, לונגען-קאטאר, הוסטען. ערהעקט אפעטיט צום עסען, שטערקט דעם פערדויאונגס-ארגאן, איבערהויפט פערבעסערט עס דעם גאנ-צען צושטאנד פון קראנקען.—
געברויכס-מיטעל בעפינדט זיך ביי יעדער פלאשע.
צו פערלאנגען אין אלע אפטעקען און סקלאד-אפטעקשנעס. 20 25 4176

פרימא טראקענע
נוססקאהלע
פאר בעקערייען צו זעהר בילליגען פרייזע עמפפעהלט מאן ווינעם קאהלענלאגער
H. Kupczyk, Tramwajowa 16,
4202 Telef. 12-06. 12 4
דארט אויך צו האבען אויסלענדישער גיפס

Für die **neuen Webkurse**
von Jos. Rönsch & Söhne an der Petrikauerstr. 85,
welche am 23. Februar d. J. beginnen,
ist in diesem Jahre das **Honorar** für alle Webschüler und auf alle Kurse um 20%, für Schüler, welche eine 3—4 Klassige Schulbildung haben, um 30—40% ermässigt.

Dauer der Tageskurse	5 Monate.	Honorar Rbl.	90—120
„ „ Abendkurse	10	„ „	72— 96
„ „ Sonntagskurse	6—10	„ „	36— 57
„ „ Stuhlmeisterkurse	2— 3	„ „	18— 48
„ „ Kurse f. Kaufleute	2½—3	„ „	30
„ „ Dessinateurkurse f. Herren	5— 8	„ „	120—184

Bemerkungen: Während in allen **Webschulen** ein ganzer Kursus noch 1—3 Jahre dauert, genügt durch unsere **Lehrmethode** (die einzige welche bisher exestiert), obengenannte Zeit vollkommen, um Schüler auch ohne **Vorkenntnisse** zu: Webmeister, Stuhlmeister, Stuhlmonteur, Musterzeichner, Dessinateur, Kartenschläger, Scheerer, Reiger und dergleichen auszubilden.
3 Probelektionen gratis.
Anmeldungen und nähere Auskünfte täglich in Komptoir der Lehranstalt von 3 Uhr Nachmittags bis 10 Uhr abends. 6052 4

Lehr-Programm: a) Bindungslehre, b) Fachrechnen, c) Musterausnehmen, d) Musterzeichnen, (Dessinieren und Patronieren), e) Zeichnen u. Malen nach der Natur und Modellen, f) Stilisiren, g) Musterzeichnen, h) Stil- und Farbenlehre, i) Maschinenlehre, k) Materiallehre, l) Appretürlehre, m) Technische Arbeiten (Scheeren, Reigen, Weben, Montieren und Demontieren von Hand- und Mechanischen Stühlen, Kartenschlagen u. s. w., n) Technologie der Weberei.
Zum Schlusse letzte neuheit: „DER WEBSTUHL IM GANGE".

Vierte Lodzer Gesellschaft Gegenseitigen Credits
Petrikauer-Str. № 6. 4314 15
די 4-טע לאדזשער געזעלשאפט געגענזייטיגען קרעדיטס
פעטריקויער שטר. 6
מאכט היערמיט בעקאנט, דאס זי בעזארגט בילליגסט אינקאסא אויף אלע פלעטצע רוסלאנד'ס פוילען און לאדז און שטעלט אויס טשעקס, אקקרעדיטיוו-בריעפע און אנווייזונגען אויף אלע שטעדט אין רוסלאנד און אויסלאנד. נימט אן אינקאסא אויף אלע פלעצער אונד רעכענט אויף לאדז פון הונדערט אן איין פרא מיל—מינימום 10 קאפ. פיר שטיק.

אבענדקורסע פיר שטולמייסטער אויף קארט-שטוהלע ביי האנדווערקער תלמוד-תורה (שרעדניא 46). איינשרייבען מאנטאג און מיטוואך פון 8 ביז 10 אבענד. 5155 2 2

היילקרויטער-זאלב
פון דר. אבערמייער.
Vilia-Crême
UNGUENTUM HERBALE COMPOS. OBERMEYER.

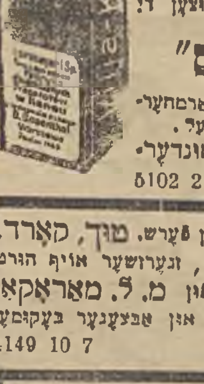

א ספעציעלעס אונפערגלייכליכעס מעדיצינישעס מיטעל געגען אלע ארט, קרעצע, סוכענדושען, ליסאיעס, געשווירען, אויסשלעגע, בלעטערלעך: עבבריהונג, אפפריהרונג און אלע אנדערע הויט-קראנקהייטען.
פערקויף אין אלע אפטייקען און אפטעקערישע סקלאדעס צו 1.25 פיר א שאכטעל. עכט מיט רויטער פערפאקונג, היט אייך פיר פעלשונגען בעמערקונג. אום צו ערציהלען א פולען ער-פאלגרייכען ערפאלג דארף מען ביים געברויכען פון דער זאלב „ווילליא-קרעם" בענוצען די וועלט-בעוואוסטע קרייטער
„הערבא זייף"
פון דר. אבערמייער מיט בילד פון א בארמהער-ציגע שוועסטער אויף יעדעם שטיקעל.
ביי נארמאלע פערווענדונג וואונדער-באַרע היילונג!
5102 21 2

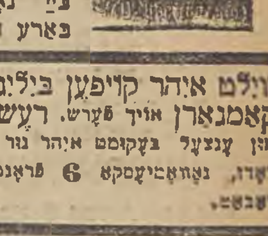

ווילט איהר קויפען ביליג אין א גרויסען אויסוואהל פון פערש. טוך, קארד, קאמגארן אויך פערש. רעשטען טאמאשאווער, לאדזער, זגערזשער אויף הורט און ענצעל בעקומט איהר נור אין נייע-ערעפענטען-געשעפט פון מ. ל. מאראקא, לאדז, נאוואטצעסקא 6 פראנט ערשטען שטאק. שניידער און אבצעגער בעקומען רבאטע.
4149 10 7

דאס פראַק-שלח מנות מישמעש
בעקומט מען נור אין דעם ערשטען קונסט-בלומען-געשעפט
העלענא בערמאן
24 דזיעלנא 24
זעמטליכע דעקאראציאנען ווי אויך היטען-בלומען נאך לעצטער מאדע. :: מעסיגע פרייזען.

דארטזעלבסט איזט אויך איינגעריכטעט געווארען א דאמען-היטען-געשעפט וואו די פיינסטע אונד שענסטע היטע לויט דער נייעסטער מאדע ביליג אונד פראמפט אויסגעפיהרט ווערדען. אויך ווערדען אלטע היטע פאסאנירט 5138

ענגלויך נאך לאנגע צרות און אונמענשליכע ליידען האב איך ערפאהרען וועגען א ערלייזונגס-מיטעל פון הוסט דאס ווע-„ראוועו" נאכ'ן געברויך פון „ראוועו" פער-נען די פאסטילען „ראוועו" שווינדען פאלשטענדיג: הוסט, הייזעריגקייט, בראנכיט, אסטמע און קאקלוש. די פאסטילען „ראוועו" ווערען אויספראביערט און עמפפאהלען דורך דער פעטערבורגער מעדיצין-ראטה אונטער'ן № 361. א שאכטעל 40 קאפ. צו ערהאלטען אין אלע אפטייקען 5059 און סקלאד אפטעקשנעס. הויפט-רעפרעזענטאנטען: 6 3
М. Ротенбергъ и Х. Ювенъ, Варшава, Панская 20.

MYDŁO „KONIK"
Bergmanna i S-ki, Radebeul-Drezno
nadaje skórze świeży młodzieńczy wygląd i czyni cerę delikatną, aksamitno-miękką i oślepiająco-piękną. Do nabycia wszędzie. Cena 50 kop. za sztukę.
Żądać tylko w czerwonem opakowaniu.
Główny skład na Państwo Rosyjskie:
Kantor Preparatów Chemicznych,
St. Petersburg, Malaja Koniuszennaja No. 10.

העמארידען
היילט ראדיקאל און שנעל, שטעלט אב די בלוטונג
ראטעלין-העבדא
צעפלעך וועלכע ענטהאלטען נור מיטלען פון געוויקסע פרייז 1,25
5066 צו בעקומען אין אפטייקען און סקלאד-אפטעקשנעס. 20 9

וויכטיג פאר יעדען!
מעכאנישע פראצעוויגע פון פארם'ס צו שיך, פון די נייעסטע פאסאנס, ווי אויך צו-פאסען פארם'ס צו אונגעשיקטע פיס.
טשארנאמסקי עט קאמפ.
פאנסקא 46. פערטיגע סחורה אויף לאגער. זעהר מעסיגע פרייזען. 5090 3

בעלגישע שפיגעל
אלערהאנד גרעסען מיט פאסעטע אונד אהנע, דירעקט בעצא-גען פון ערשטע ראנג'ס פאבריקען דער בעלגישען פירמען.
עלעקטרישע קונסט-שלייפעריי
ווירד אויסגעפערטיגט אללער ארט גלעזער אונד שפיגעל אוים דען פיינסטען בעלגישען קריסטאל שפיגעל-גלאז גענוי נאך דען אויסלענדישען נייעסטען סיסטעם. הויפט גלאז-געשעפט
JAKOB FELIX Piotrkowska 20, Tel. 818
גאראנטירט ווירד נור פיר די שפיגעל, די מיט מיין פירמא-שטעמפעל
(אויסער די עטיקעטס) פערזעהען זינד.—איך בעזיצע קיינע פיליאלען.

אין די
דעטייל-געשעפטען פון
Karl Göppert,
Lodz,
פעטריקויער שטר. №№ 11, 71 און 145
געפינט איהר
א רייך אסארטירטען לאגער פון:
קאראקול-מיטצען אויך אימיטאציאן,
וועלור-היטען שווארץ און פארביג,
לאדען-היטען אין די שענסטע מעלאנזשען.
שטייפע און ווייכע היטען
מאדערנסטע פאסאנען.
ספארט-מיטצען פיר הערבסט און ווינטער.
שאפא-קלאקס
און צילינדערס. 4408 50 11

קראנקע

די קראנקע, וועלכע געברויכען „ספערמין-פעל", ספארען מען זיך פא-בגסיגען דורך גרויסע רעקלאמען וועגען פליסיגקייטען, הארצען-אויסצוג. אין די רעקלאמען ווערען אויף אנ'אונפערשעמטען אופן פערדרעהט די פאקטען און מען פערריפט זיך אויף נעמען און ווערקען פון אויסלענדישע געלעהרטע, וועלכע האבען אפילו די פראפאראטען קיינמאל נים געזעהן. מיר געפינען פאר אונזער חוב צו ווארנען די קראנקע פאר די ווערטלאזע פראפאראטען, ווייל זיי האבען גאנץ קיין געמיינשאפט מיט „ספערמין-פעל", ענטהאלטען זיי אפט שעדליכע פאר'ן געזונד שטאפען.
ביי נערוועזיטעט, נעשלעכטס- און אלטער-שוואכקייט, היסטעריע, נעווראסטעניע, ריימאטיזם, שווינדזוכט, סיפיליס, ביי די פאלגען פון היילען מיט קוועק-זילבער. ביי הארץ-קראנקהייטען (פעטקייט, הארץ-קלערא, הארץ-קלאפעניש, מיאקארדיט), ארטעריע-סקלעראז, אלקאהאליזם, רוקען מארקשטעק, פאראליז, שוואכקייט נאך קראנקהייטען, מיגרען און אנד. ווענען נאר דורך „ספערמין-פעל" דערגרייכט געווארען די גלענצענדע רעזולטאטען וועלכע עס בעשטע-טיגען די בעאבאכטונגען פון די בעריהמטעסטע געלעהרטע און ערצטע פון גאנצער וועלט.
מען דארף אכטונג געבען אויף דעם נאמען ספערמין-פעל און זיך אבזאגען פון אלע עסענצען און פליסיגקייטען אונטער פערשידענע נאמען, וועלכע זייער ווערטלאזיגקייט איז ארויסגעגעבען א בעזאנדערע בראשור, וועלכע ווערט ארויסגעשיקט אום-זיסט צוזאמען מיט דער נייעסטער ליטעראטור וועגען ספערמין.
ספערמין-פעל בעקומט מען אין אלע אפטייקען און אפטייק-סקלאדען.

Органотерапевтическiй Институтъ
Профессоръ Д-ръ Пель и С-вья
Поставщики Двора
Его Императорск Величества
С. Петербургъ

אזהרה גדולה.

מיר געפינען פאר א חוב קדוש מזהיר צו זיין אלע לאדזער יודען ווי אויך די יודען וועלכע וואהנען אין די פארשטעדט באלוט, ראדאגאשטש, ווידזעוו דאס ביים קויפען פלייש אדער עופות אין די יאטקעס זאל מען פאדערן פון קצב א הכשר וואס דיענט אלס בעווייז אז דאס פלייש איז אונטער השגחה (אויפזיכט) פון היעזיגען ראבינאט און דאס געוועלב וואס ועט ניט זיין פערזעהען מיט א הכשר פון מיר אונטערגע-שריעבען און מיט מיין חותם זאגען מיר מזהיר אז דאס פלייש אין די געוועלבער איזט אהנע יעדע השגחה און קאנטראל און די קויפער קענען ח"ו נכשל ווערען באיסור טריפות אויך די עופות הענדלער וועלכע פער-קויפען געשחט'ענע עופות אין יאטקעס, מוז דער עופות-ה ענדלער האבען בעזונדער א הכשר גלייך ווי דער קצב אויך די יאטקעס פון די האלעס אויף דעם סטאוו—קאשטעלני—גאסטיני-דוואר מוז יעדער קצב בע-זונדער האבען א הכשר,—פאר אנדערע פלייש אהנע הכשרים טראגט דאס היעזיגע בד"צ קיינע פעראנטווארט-ליכקייט פון כשרות. יעדער יוד וועלכער וויל ניט נכשל ווערען ח"ו אין מאכלות אסורות מוז מזהיר זיין אין זיין הויז גוט אכטונג צו געבען אויף דעם געהעריגען הכשר פון דעם חודש ביים קצב וועלכער מוז אונ-בעדינגט העננען אין די יאטקע, ולהשומע ינעם

אלעזר יהודא טרייסטמאן
אבד"ק לאדז.

בעמערקונג: יעדען חודש בעקומט יעדער קצב וואס שטעהט אונטער אויפזיכט פון ראבינאט א נייעם הכשר אויף א חודש, זא בעט מאן אכאכט צו געבען פון וועלכען חודש דער הכשר איז געגעבען געווארען.

ארוואקאט
נ. וויינבערג
77 דלוגא 77
שפרעכ. 8—11 פריה און 2—10 אבענד. 5006
א. א. אויך מיליטערזאכען און אלער ארט שתדלנות אין אלע רעגירונגס-אנשטאלטען.

היימישע פרישע מיטאגע
ביי א בעסערער יודישען פאמיליע צו בעקומען פון 12 ביז 3 אוהר ביי ה' אבראמאוויטש, זיעלאנא 5-7, וואהנונג 28. 4097 10 6

היילאנשטאלט פיר הויט- אונד ווענערישע קראנקהייטען
ד"ר ל. פאלס, ז. גאליץ א. סט. יעלניצקי
וואלטשאנסקא 36. טעלעפאן 14-81.
אויפנאהמע שטאציאנערער קראנקער (אין איינצעלצימערן אונד אלגעמיינען קראנ-קענזעלען). — טעגליך אמבולאטארישער עמפפאנג אונבעמיטעלטער פאציענטען, קאנסולטאציאן 60 קאפ. 787
רענטגען-, ליכט- אונד עלעקטריציטעטס-קורען.
בלוט-אונטערזוכונג ביי סיפיליס. עלעקטרישע גליהליכט-בעדער.
שפרעכשטונדען דער אמבולאנץ: וואכענטאגס פון 8 ביז 9 אוהר פריה, 12 ביז האלב 2 אוהר מיטאגס און 7½ ביז 8½ אוהר אבענדס. — אם זאן- און פייערטאגען: פון 9 ביז 10 אוהר פריה און 12 ביז האלב 2 אוהר נאכמיטאגס.

באלוטער
הייל אנשטאלט
15 זגערזשער 15.
פון 9 ביז 3 און פון 6½ ביז 8. אינערליכע, קינדער און פרויען קראנקהייטען ד"ר וואלפסאן, ד"ר מינץ, ד"ר טענענבוים, און ד"ר טערעשקאוויץ פון 10 ביז 11. אויגענקראנקהייטען ד"ר האלענדערסקא פון 3 ביז 4 הויט אונד וועגערישע קר. ד"ר זילבערשטראהם פון 7 ביז 8 אבענד. כירורגישע אויערען, נאזע און האלז קראנקהייטען ד"ר ב. כהן פון 7 ביז 8 אבענד.
1562 ראט 30 קאפ.

די ערשטע
היילאנשטאלט-אמבולאטאריום
פיר קאמענדע קראנקע.
פעטריקויער 46 טעלעפאן 30-13
דר. י. שווארצוואסער, אינערליכע און נערווענע פון 10—11 אונד 4½—5½.
דר. ל. פריבולסקי, הויט אונד וועגע-רישע קראנקהייטען זאנט. דיענסט. דאנערשט. אונד פרייטאג פון 1½—2½.
מאנטאג, מיטוואך און שבת פון 8—9.
דר. י. ליפשיץ, קינדער-קראנקהייטען פון 1—2.
דר. מ. קאנטאר, חירורג-קראנקהייטען פון 2—3 און 7—8.
דר. מ. פאפיערני, פרויען-קראנקהיי-טען פון 3—4.
דר. ב. דאנכין, אויגען-קראנקהייטע נעהמט אן טעגליך פון 9—10 פריה.
דר. ק. בלום, נאז-, אויערען- אונד האלז-קראנקה. מאנט., דיענסט., מיטוו., דאנער-שטאג, פון 1—2, פרייטאג, שבת, זונט. פון 9—10 פריה.
בלוט- און אורין-אנאליזען, עס ווערען אויך דארט געמאכט פאקען געזעצט. פיר אונבעמיטעלטע בעראטונג 50 קאפ.

צאהן-ארצט ב. הורוויץ
ציגעל-שטר. 45.
איינגאנג חמסלארניא 55.
נימט אן טעגליך פון 9 פריה ביז 8 אבענד נעמט ארויס ציינער אהנע שמערצען, קינסט-ליכע ציינער מיט און אהנע גאמען אויף גאלד און פלאטין. גאלדענע קרוינען און בריקען-ארבייט. פיר ארבייטער און שילער 51 אויסערגעווענליך ביליגער.

Dr. D. Fried
ד"ר ד. פריעד
ספעציאל-ארצט פיר אינערע אונד קינדער-קראנקהייטען וואהנט יעצט ציגעל-שטר. 45 הויז בארטש. שפרעכשטונדען פון 9—11 פריה און פון 3—6 נאכמיטאג. טעלעפאן 38-11.

Dr. Trachtenherz
זאוואדזקא 6.
טעל. 84-76
געוו. אססיסטענט דער פעטערסבורגער ספעציעלען שטאדט שפיטעלע.
ספעציאל-ארצט פיר סיפיליס הויט וועגע-רישע קראנקהייטען אונד מענערשוואכע. בעהאנדלונג נאך עהרליך האטא 606—914 היילונג מיט עלעקטריציטעט. שפרעכשטונדען פון 8—2 און 6—9 דאמען פון 4 ביז 5. בעזונדערע ווארטע-צימער. 1467

BÉBÉ SZOFMANA
יונגע מוטערס
וועלען זיך נישט קענען בעגנעגען אהן די פודער
ווייל דער געברויך פון דיעזען פודער בעפרייט זיי פון א סך מיהע און כלאפאטען ביי'ם האדעווען זייער קליינינקע.
„שאפמאנ'ס פודער בעבע"
איז אנערקענט פון א סך בעסערע דאקטוירים, וועלכע געברויכען איהם שטענדיג אין פאלע פון הויט-סוויעזשבע, אבי-ברייהונגען, אבבריבונגען א. ז. וו. צו בעקומען אין אלע אפטייקען און אפטעקשנע סקלאדען.
בעמערקונג! היטעט אייך פון נאכמאכונגען און פאדערט דעם איינציגען ריכטיגען פודער בעבע אין א ארי-גינעלער פערפאקונג מיט'ן אונטערשריפט פון ערפינדער ס. שאפמאן. 5100 63

נור עכט אין ווייסע ראָזען בעסטער שוה-פוץ מאכט דאס לעדער שפיגעל-בלאנק, ווייך און וואסערדיכט.
חעמ. פאבר. ווערקע לובשינסקי עט קאמפ., אקצ.-געז.
פערטרעטער גוסטאוו ראזענטהאל ווארשוי—לאדז.
4300 19

אויסגעצייכנעט פעראָגליך! פאנגע פוטר... (seitlich) אויספעראטור-ווערקשטעטע
נור די ערשטע לאדזער ספעציאל-רעפעראטור-ווערקשטעטע פון עלעקטרא-מאטארע און דינאמאס
— פון —
פראנץ וועבער
קאן שנעל העלפען.
פאנסקא שטר. 60, טעל. 34-56.
זאכמעסיגע אויספיהרונג פון יעדע ארבייט מיט נור פרימא מאטעריאל. 4805 30 15

4257 איין גרויסער 10 3
אויספערקויף
פון פערשידענע מאלער-שאבלאנען ביי א. פישהאף פאלנאצנא 9, מאלער לאדז.

Нойеахъ Урбахъ
потерялъ свой паспортъ, выдан. пос. Влощовъ, Кѣл. губ. Отдать въ полицію. 4354 3 2

איינגע פריזיער-מעדכען
ווערען זאפארט געברויכט, דרוגא № 20 ביי קאהן. 4333 3 3

Тип. М. Гамбурскiй и Ко., Лодзь, Петр. 16.
Редакторъ: И. Угеръ. Издатели: Э. Гамбурскiй. А. Тененбаумъ

מאריס לעבלאַן.

(25

813 די וואונדערליכע מעשׂים פון א בעריהמטען דעטעקטיוו. 813

פון פאַריזער לעבען.

III

דער שליסעל צום געהיימניש...

— עפענט אויף די טיר—האט ליופען דיטליך געהערט דעם דירעקטאָר'ס שטים.

— עס איז אונמעגליך צו עפענען... דער שליסעל דרעהט זיך ניש... מען וועט מוזען אויפברעכען.

— עפענט אויף, ליופען!

— און אַיראַפּאַ'ס שיקזאל, מיט וואס איך פערנעהם זיך יעצט, זאל איך אפּעקוואַפּרען צוליעב אייך?

צו שטיינוועג'ן האט ער דאן געזאגט:

— יאָ... יאַ... דו ביזט גערעכט, די דאָקומענטען זענען דאָרט... וואס פאר גרויסאַרטיגע אונטערנעהמונג...

דרויסען האט מען געאַרבייט דעם שלאָס אויפצורייסען.

ליופען האט קלערענדיג א פראגע געטהון שטיינוועג'ן:

— און פאר'ן טויט האט דער גרויסהערצאָג גארניש ענטדעקט?

— דער גרויסהערצאָג איז געשטאָרבען פון לונגען-ענטצינדונג... דאס האט געדויערט כ"ה איינינע טעג. די גאנצע צייט איז ער געלעגען אָהן בעוואוסטזיין. מינוטענוויין האָבען עפעס זיינע ליפען זיך בעוועגט, ווי ער וואלט זיין פרוי וועלען ענטדעקען א גרויסען סוד, נאר ער האט ניט גערעדט... פאר'ן טויט האט ער צוזאמענגענומען אלע זיינע כחות און אויף א קליין שטיקעל פאַפּיער אויפגעשריבען איינינע ווערטער...

— וואס איז דאָרט געווען אויפגעשריבען? שנעלער!

— מען האט כמעט גארניש געקאָנט דורכלעזען... בלויז קלאָר זענען געוועזען אויפגעשריבען דריי ציפערן: 8, 1 און 3...

— 813! גוט, איך ווייס שוין... ווייטער!

— ווייטער האט מען געקאָנט איבערלעזען דאס וואָרט: „א פ א ן".

— אזוי! 813 און „אפאָאָן"! דאס זענען זיכער די צייכענס, לויט וועלכע מען קאָן די דאָקומענטען געפינען! דער שליסעל פון געהיימניש!

— עס ווייזט אזוי אויס...

דעם שלאָס האט מען דערווייל פון דרויסען גענומען ארויסרייסען. ליופען האט דעם שלאָס אָנגעכאַפּט מיט זיינע הענד און איהם ניט געלאָזט שלעפען.

— הערר דירעקטאָר, איהר וועקט דאך אויף דעם טורמע-נאטשאלניק, וועלכער שלאָפט אזוי געשמאַק... דאס איז ניט העפליך... שטיינוועג, וואס איז געווען דער סוף פון דעם הערצאָג'ס פרוי?

— זי איז באלד נאך איהר מאנ'ס טויט אויך געשטאָרבען; פון עגמת נפש...

— נו, און וואס איז געוואָרען מיט'ן זוהן?

— דער גרויסהערצאָג האט קיינעם נאך זיך ניט איבערגעלאָזען... ער האט ניט געהאט קיין שוועסטערן און ניט קיין ברידער... דאס קינד האט צוגענומען דער דינער, מיין פריינד, ער האט איהם אַוועקגעפיהרט ווייט פון דער היים און איהם ערצויגען אונטער'ן נאָמען פיער לעדריק. דער יונגעל איז געוועזען מיט א זעהר שלעכטען כאראַקטער. אין א שענעם פריהמאָרגען איז דער הערצאָג ענטלאָפען פון דינער און איז פערשוואונדען געוואָרען...

— און פיער לעדריק האט געוואוסט זיין ריכטיגען נאָמען?

— יאָ, דער דינער האט איהם זאָגאר געוויזען דאס שטיקעל פאַפּיער, אויף וועלכען זיין פאָטער האט געהאט אויפגעשריבען די ציפער: 813...

— און דו האסט קיינעם וועגען געהיימניש ניט דערצעהלט?

— א חוץ קעסעלבאך'ן קיינעם ניט... איך האב איהם געגעבען דאס צעטעלע בלויז דורכצולעזען; דאס צעטעלע נופא האב איך אָבער ביי מיר געלאָזען... יעצט זעה איך, אז איך האב גאנץ גוט געטהון...

— און וואו געפינט זיך דאס צעטעלע?

— ביי מיר.

— און האסטו עס גוט בעהאלטען? קאָ' מען זיין רוהיג?

— איהר מעגט זיין רוהיג; איך האב דאס צעטעלע אין א זיכערן אָרט בעהאלטען... קיינער וועט עס פון מיר ניט ארויסבעקומען, א חוץ איהר, הערר ליופען...

— גוט... נאר געדענק, שטיינוועג, אז מען שפיאָנירט דיך נאך און דיין לעבען איז אין געפאהר.

— איך ווייס עס, איך מוז דערום זיין זעהר פאָרזיכטיג, דען ביי'ם קלענסטען פאלשען שריט בין איך א פערלוירענער.

— ריכטיג, דו מוזט זיין פאָרזיכטיג, געדענק, אז אין א חודש ארום וועלען מיר ביידע צוזאמען ארויספאָהרען קיין וועלדענץ און מיר וועלען זיך נעהמען זוכען די דאָקומענטען...

— און ווען מען וועט מיך יעצט פאר מיין בעזוך ארייגזעצען אין טורמע?

— וועל איך דיך בעפרייען! דו האסט מיר אלץ געזאָגט.

— אלץ. מעהר האב איך ניט, וואס צו זאָגען.

— אויב אזוי וועל איך זיי עפענען די טיר...

ליופען האט ברייט אויפגעעפענט די טיר און מיט א שמייכעל בעגריסט דעם טורמע-דירעקטאָר בעמערקענדיג:

— איך ווייס ניט, הערר דירעקטאָר, ווי איך זאל זיך פאר אייך ענטשולדיגען...

דער דירעקטאָר און אלע אנדערע בעאמטע זענען געשטאנען בלאס און אויפגערעגט און דערזעהענדיג דעם טורמע-נאטשאלניק און דעם וועכטער ליעגענדיג אויסגעשטרעקט אויף דער ערד, האָבען זיי ווילד אויסגעשריגען:

— איהר האט זיי דערהרג'עט!

— ניין—האט ליופען מיט א שמייכעל געענטפערט—ליופען איז ניט קיין מערדער און זיי זענען ניט טויט... גיעט א קוק, אט בעוועגט זיך דאך שוין איינער פון זיי... נו, הויב זיך אויף.

דער טורמע-וועכטער האט זיך אויפגעהויבען, ציטערענדיג ווי א בלאט.

— און דער צווייטער? — האט דער דירעקטאָר געפרעגט, זיך ווארפענדיג צום נאטשאלניק.

— ער איז בלויז אביסעל איינגעשלאָפען... עס האט איהם אבסאלוט גארניט פאסירט, הערר דירעקטאָר... ער איז מיעד פון צופיעל ארבייטען... איך האלט פאר מיין פליכט צו בעטען אום ענטשולדיגונג ביי אייך...

— גענוג שוין פלאפלען... שווייגט! — האט דער דירעקטאָר אויסגעשריגען און זיך ווענדענדיג צו די וועכטער האט ער בעפאָהלען:

— האלט איהם... פיהרט איהם צוריק אהער אין זיין קאמער... וועגען דעם צווייטען...

נאך דעם בעפעהלט וועגען שטיינוועג'ן האט ליופען ניט געהערט.

אונטער א שטארקער וואך האט מען ליופען'ן אָבגעפיהרט אין זיין קאמער.

ער האט זיך אין דעם מאָמענט גאנץ וועניג אינטערעסירט מיט שטיינוועג'ס גורל; ער האט געהאט וויכטיגערע זאכען, וועגען וואס צו טראַכטען.

ער האט זיך באלד אויסגעצויגען אויף זיין בעט און גענומען טראַכטען וועגען זיינע ווייטערדיגע פלענער.

— ענדליך בין איך געוואָהר געוואָרען קעסעלבאך'ס פראָיעקט! — האט ער א צופריעדענער צו זיך געזאָגט און איז איינגעשלאָפען.

דריטער קאַפּיטעל.

I.

ווי אזוי ליופען קאָרעספאָנדירט פון דער טורמע...

ליופען האט זיך גערעכט, אז ער זאל בעקומען א גרויסע שטראָף, נאר צו זיין גרעסטער פערוואונדערונג האט מען איהם אין קארצער ניט אריינגעזעצט.

אין א פאר שעה ארום נאכ'ן פארפאל איז דער טורמע-דירעקטאָר אריינגעקומען צו ליופען'ן אין קאמער און איהם ערקלערט, אז ער געפינט יעדע שטראָף פאר אונוצליך.

— נאך מעהר ווי אונוצליך—האט ליופען געענטפערט—עס איז געפעהרליך, אונבעקוועם און קאָמפּראָמעטערענד...

— פארוואס מיינט איהר אזוי?

— גאנץ איינפאַך. איהר קומט דאך יעצט פון פּרעפעקטור, וואו איהר האט איבערגעגעבען א בעריכט וועגען מיין שרעקליכען פערברעכען... עס איז וואהר? איהר האט זיך פערענטפערט, אז סטריפאני האט געבראכט אנ'ערלויבניש? אויך אז איהר האט וועגען דער ערלויבניש אנגעפרעגט און מען האט אייך געענטפערט, אז אלץ איז אין אָרדנונג?

— פון וואנען ווייסט איהר עס אלץ?

— איך ווייס נאך מעהר... ווייל פון דער פּרעפעקטור האט אייך געענטפערט מיינער אנ'אגענט... איך ווייס אויך, אז מען האט באלד געמאכט אנ'אויספאָרשונג און עס האט זיך ארויסגעשטעלט, אז די ערלויבניש איז געווען א געפעלשטע... יעצט זוכט מען די פעלשער, נאר אומזיסט אייער מיה—איהר וועט זיי ניט געפינען...

דער טורמע-דירעקטאָר האט א שמייכעל געטהון און ליופען האט ווייטער גערעדט:

— איהר האט אויך גענומען אויספאָרשען מיין פריינד סטריפאני, און ער האט גארניט געלעקענט און ערקלערט, אז זיין ריכטיגער נאָמען איז שטיינוועג... עס שטעלט זיך אזוי ארום ארויס, אז דער ארעסטירטער ליופען האט אריינגעבראכט אין טורמע סאנטע א פרעמדען, וואס ער האט געדארפט און מיט איהם געשמועסט א גאנצע שעה!... נישט וואהר א סקאנדאל? נו, ווייטער צושמירען די געשיכטע וואלט פאר אייך ניט שלעכט געווען, האט איהר דערום בעשלאָסען דעם נאָמען זוכען צו דערשטיקען... יאָ? איך בין גערעכט? איהר האט שטיינוועג'ן בעפרייט און יעצט זענט איהר, הערר דירעקטאָר, געקומען צו מיר פיהרען אונ-טערהאנדלונגען, אז איך זאל מאכען א שווייג פון גאנצען פארפאל?... איך האב געטראָפען? ס'איז וואהר, הערר דירעקטאָר?

— גאנץ ריכטיג—האט דער דירעקטאָר געזאָגט מיט א געלעכטער—מען קאָן מיינען, אז איהר זענט א נביא... נו, זענט איהר מסכים צו די בעדינגונגען?

ליופען האט זיך צולאכט:

— איהר מיינט ריכטיגער, צי איך וועל ערפילען אייער בימע... יאָ, הערר דירעקטאָר, איהר קאָנט בערוהיגען אייער העכערע נאטשאלסטווא, איך וועל שווייגען... אין די צייטונגען וועל איך וועגען דעם ניט מיטטיילען.

דער דירעקטאָר איז ארויסגעגאנגען און ליופען האט זיך גענומען צו דער ארבייט.

ארבייט האט ער יעצט געהאט פיעל. א חוץ זיינע איינענע ארבייטען פון געבען יעדען טאג אינסטרוקציעס די ברידער דודעוויל און אויסצוארבייטען דעם ווייטערדיגען פלאן פון זיין טעטיגקייט, איז ער געווען בעשעפטיגט מיט מאכען קאָנווערטען.

אלע ארעסטאנטען האָבען אין טורמע מיט עפעס זיך בעשעפטיגט. ליופען האט פאר זיך אויסגעקליבען צו מאכען קאָנווערטען און דורך דער ארבייט האט זיך איהם איינגעגעבען צו שטעהן אין א שטענדיגער פערבינדונג מיט זיינע מענשען. ער פלעגט יעדען פריהמאָרגען בעקומען א פעקעל פאַפּיער, פון דעם אויסקלעבען קאָנווערטען און דאן עס אָבגעגעבען. ער האט אָבגעמאכט מיט זיינע מענשען, אז זיי זאלען אונטערקויפען דעם אנגעשטעלטען פון דער פירמע, פאר וועלכער ער האט די קאָנווערטען געארבייט און אזוי ארום האט ער געוואוסט טיט אונגעדולד, אז אויף א פעקעל פאַפּיער וועט ער אין א שענעם פריהמאָרגען בעקומען א מעלדונג דורך א וואסער-שריפט פון זיינע מענשען.

אין א פאר טעג ארום האט ער ווירקליך בעמערקט אויפ'ן פעקעל א ליניע, ער האט באלד ארויסגענומען א קליין פלעשעלע מיט אזא וואסער, וואס ער האט געהאט ביי זיך, נאס געמאכט מיט'ן וואסער דאס צעטעלע אויפ'ן פעקעל און אין א פאר מינוטען ארום האָבען זיך אויפ'ן צעטעלע בעוויזען קלאָרע און דייטליכע ווערטער און פראזען.

ער האט באלד פאלגענדעס דורכגעלעזען:

„אלץ איז אין אָרדנונג. שטיינוועג איז פריי. זשענעוויעווא איז געזונד און בעזוכט אָפט די קראנקע אלמנה קעסעלבאך ביי איהר אין האטעל „בריסטאל", זי טרעפט זיך אויך מיט פיער לעדריק'ן, איהר קאָנט ענטפערן אויפ'ן זעלבען וועג, עס איז קיין שום געפאהר נישטא".

אזוי ארום האט זיך ליופען'ן איינגעגעבען צו קאָרעספּאָנדירען מיט זיינע מענשען דורך די קאָנווערטען.

אין א פאר טעג ארום האָבען זיך אָנגעהויבען בעוויזען נאָטיצען אין „גראן זשורנאל" פון ליופען'ן.

די ערשטע נאָטיץ איז געווען, אז ליופען'ן האט זיך איינגעגעבען צו ענט-דעקען זעהר וויכטיגע און געהיימניספולע דאָקומענטען און אז נאר אין ניבען וועט ליופען די דאָקומענטען פערעפענטליכען.

די דאָזיגע ידיעה האט אין פאריז ארויסגערופען א שטורמישע סענסאציע. דאס פובליקום, וואס האט שטענדיג בעוואונדערט ליופען'ס מעשׂים און איהם געהאלטען פאר א וואונדער-מענש האט געווארט מיט דער גרעסטער שפּאנונג אויף דעם טאג ווען ער וועט די געהיימע דאָקומענטען פערעפענטליכען.

אין א פאר טעג ארום האט זיך בעוויזען א גרעסערע נאָטיץ אין דער איינענער צייטונג מיט איינינע פרטים וועגען איינהאלט פון די דאָקומענטען. ער האט געמאָלדען דעם פובליקום, אז די דאָקומענטען זענען וויכטיגע פאָליטישע אקטען, אז דאָרט געפינען זיך ביסמארק'ס מעמוארען, אז די דייטשע רעגיערונג זוכט ארום די דאָקומענטען און קיינער ווייסט ניט, וואו זיי געפינען זיך, אין א פאר טעג ארום וועט זיך איהם איינגעבען, האט ליופען געענדיגט, געוואָהר צו ווערען, וואו זיי געפינען זיך.

אין א פאר טעג ארום האט ער ווידער מיטגעטיילט, אז די דאָקומענטען געפינען זיך אין שלאָס וועלדענץ, נאר מען ווייסט ניט אויף וועלכען אָרט.

— „אין 4 טעג ארום וועט זיך מיר איינגעבען, האט ליופען פערזיכערט, דעם אָרט געוואָהר צו ווערען".

דאס פובליקום האט דעם טאָג געווארט מיט אנ'אונגעהייערער שפּאנונג, נאר ווי פערצווייפעלט זענען אלע געוואָרען, ווען דעם טאָג און אויך צו מאָר-גענס איז קיין שום ידיעה אין צייטונג ניט געקומען.

— וואס איז געשעהן? — האָבען אלע זיך געפרעגט.

שפּעטער איז מען דערגאנגען, אז מען האט דער פאליציי מיטגעטיילט, ווי אזוי ליופען קאָרעספאָנדירט אין די צייטונגען און מען האט ביי איהם צו-גענומען די ארבייט צו מאכען קאָנווערטען.

דער פאסט-פערקעהר צווישען ליופען'ן פון טורמע סאנטע מיט דער וועלט איז פלוצלונג איבערגעריסען געוואָרען.

(פאָרזעצונג קומט).

די שרעקליכע סודות.

א וועלטעז שפּאַנענדער ראמאַן פון לאָדזער לעבען.

(813 בעאַרבייט פון ל. שרייבער.

— וואס איז?—האט פריץ געפרעגט.—דו האסט מיר מורא דיין טאָכטער צו געטרויען?

— דאס דוקא נישט,—האט פיש געענטפערט,—נאר איך האב מורא, אז דושענני וועט זיך אליין נישט וועלען דיר אָנטרויען?

— איך פערשטעה דיך נישט. וואס מיינסטו דערמיט?

— דושענני וועט דאך אחראי וועלען וויסען די סיבה פון דעם דאָזיגען פלוצלונגען אָבפאָהר קיין אויסלאנד. ווי וועסטו איהר עס ערקלערען?

— דאס איז א קלייניגקייט. איך וועל שוין געפינען עפעס א פאסענדען תירוץ, זי רוהיג און פערלאָז זיך אויף מיר.

— ווי אָבער, אויב זי וועט נישט וועלען איצט אָבפאָהרען פון ווארשא?

— פארוואס זאל זי עפעס נישט וועלען?

— ווייל דאָ געפינט זיך בלאך, און דו האסט פערגעסען, אז ערשט איי-נינע טעג, ווי זי האט ענדליך זוכה געווען צום גליק זיין כלה צו ווערען. איך בין זיכער, אז זי וועט זיך איצט נישט אזוי לייכט וועלען שיידען פון איהם.

— ווירקליך!—האט פריץ אויסגערופען און בעקומען א גאנץ ערנסטע פערזאָרגטע מינע.—אויב אזוי, ברודער, וועסטו, דוכט מיר, מוזען דושעני'ן נאך א געוויסע צייט דאָ איבערלאָזען, און דו וועסט דערווייל אליין פאָהרען.

— דאס איז קיין פאל נישט!—האט פיש אויסגערופען,—אָהן מיין טאָכ-טער ריהר איך זיך פון אָרט נישט!

— אָבער פיש! רעד דאָך נישט קיין נאַרישקייטען. פערגעס נישט, אז דאָ האנדעלט זיך אום דיין פרייהייט, פיליכט אום דיין לעבען.

— אלץ איינס! איך וועל מיך פון דושעני'ן נישט שיידען, איך לעב שוין פון לאנג בלויז צוליעב מיין טאָכטער, און אויב מיר וועט אויסקומען זיך צו שיידען פון איהר, איז מיר בעסער דער טויט.

— נאר דו וועסט זיך דאך נישט שיידען פון איהר אויף אייביג. אין א געוויסע צייט ארום וועט זי זיכער אליין קומען צו דיר.

— און טאָמער נישט? טאָמער וועט די ליעבע צו בלאך'ן איהר אזוי פערבלענדען, אז זי וועט בעסער וועלען ביי איהם דאָ בלייבען, איידער צו מיר צו פאָהרען?

— שאַ! ווייסטו וואס? איך האב א עצה!

— נו וואס?

— בלאך וועט אויך פאָהרען קיין אמעריקא!

— ווי וועסטו עס איהם איינרעדען דערצו?

— גאנץ איינפאך: ווי באלד ער האט חתונה מיט דיין טאָכטער, און דו מוזט צוליעב דיינע געשעפטען צוריק פאָהרען קיין אמעריקא, בעדארף ער אויך פאָהרען, דאָרט, געבען זיין שווער דעם מיליאָנער, וועט ער נאטירליך מאכען א בעסערע קאַריערע.

— יאָ,—האט פיש געזאָגט.—דאס וואלט אלץ ריכטיג געווען, ווען איך פאָהר צוריק קיין אמעריקא גאנץ פרעהליך. דאן וואלט ער נאטירליך אויך גע-מוזט פאָהרען מיט אונז. נאר דו האסט פערגעסען אז איך פאָהר ניט, נאר איך אנטלויף. און אויב איצט איז דער חשד אויף מיר, ווי דו פערזיכערסט, פיי-לייכט אָבגעשוואכט געוואָרען, וועט אָבער נאך מיין אנטלויפען שוין קיין צווייפעל נישט בלייבען, אז איך בין ווירקליך שולדיג אין דעם, וואס מען איז מיך חושד. איז ווי שטעלסטו זיך פאָר? וועט בלאך דאן וועלען פאָהרען צו מיר? צו מיר... דו ווייסט דאך וואס פאר א שייכות איך האב צו איהם...

— נו יאָ, יאָ, זאג גאנץ איינפאך: צו זיין טאַטענס מערדער.

— און אויסער דעם,—האט פיש ווייטער גערעדט,—לאָ'מיר אפילו זאָגען, אז אונז וועט געלונגען ווי עס איז איהם אָבצונארען און איהם מיטנעהמען מיט זיך. דארפסטו אָבער נישט פערגעסען, אז ער האט דאָ פריינד און בעקאנטע, מיט וועלכע ער וועט שפּעטער זיכער קאָרעספאָנדירען. דאדורך וועט מען זיך אלזאָ דערוויסען, וואו איך האלט מיך אויף, און דו ווייסט דאך, אז וועלכער ווי איך, איז זיין איינציגע רעטונג, אז מען זאל נישט וויסען, וואו ער געפינט זיך...

פריץ האט זיך א היבשע ווייַלע טיעף פערטראַכט.

— ביזט גערעכט!—האט ער ענדליך געזאָגט.—ביזט פאלשטענדיג גע-רעכט. און דו רעדסט היינט גראָד ווי א מענש! נאר,—האט ער צוגעגעבען,— מיט דעם אלעם בעווייזטו מיר אליין, אז דיר איז געבליבען גאר איין און איינ-ציגער אויסוועג...

— וועלכער?

— אז אויב דושענני וועט איצט נישט וועלען מיטפאָהרען מיט דיר, וועסטו דערווייל מוזען אליין פאָהרען.

— ניין! איך וועל מיך פון דושעני'ן נישט שיידען! — האט פיש ווידער אויסגערופען.

פריץ האט איהם אָנגעהויבען איינצורעדען. פיש האט צוערשט נישט גע-וואלט הערען און געדענקען, ביז פריץ האט איהם געבראכט איין ארגומענט, וועגען וועלכען פיש האט זיך דאך גענומט פערטראַכטען.

— דיין עקשנות,—האט ער צו איהם געזאָגט,—קאָן נאר ברענגען א אונ-גליק פאר דיר און דיין טאָכטער צוזאמען! בעקלער דיך נאר, דו אידיאט איינער, אויב דו וועסט דאָ בלייבען, וועסטו דאך סוף כל סוף ארייגפאלען, ווארום לאנג אויסבעהאלטען זיך וועט דיר שוין איצט נישט געלינגען. דו קאָנסט נאך דאָ בע-האלטען זיין נאך א טאָג, נאך א טאָג, נאר קוים האט מען שוין א חשד אויף דיר, וועלען שוין דיינע שונאים נישט רוהען, ביז זיי וועלען דיך אויפזוכען און דיך פאקען, וואס זשע וועסטו האָבען אויסגעפיהרט דערמיט? דו וועסט געהן אין טירמע אריין, און דושענני,—וואס וועט דאן מיט דושעני'ן ווערען? זי וועט זיין אונגליקליך, פערלאָרען! אויב אָבער דו וועסט דערווייל אליין אנטלויפען און זי וועט דאָ בלייבען, בעקומסטו די מעגליכקייט זיך ווייטער צו זאָרגען וועגען איהר, איהר גליק פערשאפען, זי גליקליך מאכען, און אויב דו ליעבסט זי אין אמת'ען, מוזטו טאקי אויס ליעבע צו איהר זיך דערווייל מיט איהר שיידען, ביז זי וועט אליין איינשטימען צוריק צו לעבען מיט דיר צוזאמען.

די דאָזיגע טענות האָבען געווירקט, און פיש האט זיך אָנגעהויבען צו וואקלען. דאן האט פריץ נאך מיט מעהר היץ איהם אָנגעהויבען איינרעדען, ביז ער האט איהם איבערגערעדט.

— גוט!—האט פיש געזאָגט.—איך בין גרייט מאָרגען אָבצופאָהרען אָהן דושעני'ן, נאר אונטער איין בעדינגונג.

— נו, וועלכע בעדינגונג?

— אז איך זאל זיך קאָנען מיט איהר געזעגענען.

— וואס? דו ווילסט אפשר ריזיקירען צוריקקעהרען אין דיין הויז?

— אויב איך קאָן צו איהר נישט געהן, ברענג זי א העך צו מיר.

— אָבער דאס איז געפעהרליך! און א חוץ דעם, ווי וועסטו איהר ערקלערען, פארוואס דו מוזט זיך מיט איהר זעהן אין א פרעמדען אָרט?

— טהו וואס די ווילסט! ערקלער וואס דו ווילסט! נאר זעהן זיך און געזעגענען זיך מיט איהר פאר מיין אָבפאָהר מוז איך! אנדערש וועל איך נישט אָבפאָהרען אין קיין פאל! מיך שרעקט דאס הארץ אזוי... איך פיהל, אז אויב איך וועל פון דאנען אוועקפאָהרען, וועל איך זי שוין קיין מאל מעהר נישט זעהן, און דו ווילסט, איך זאל זיך מיט איהר אפילו נישט געזעגענען. איך זאל זי צו'ם לעצטען מאל צו מיין הארצען ניט צודריקען,—ניין, דאס אוז איבער מיינע כחות. איך מוז זיך זעהן מיט איהר! איך מוז, און מעג עס מיר אפילו מיין לעבען קאָסטען!

נו, האט דאס מאל שוין פריץ אויך געמוזט נאָכגעבען, עס איז געבליעבען, אז פריץ וועט מאָרגען זיינער צוועלף מיט עפעס א תירוץ ברענגען דושעני'ן אין בראָנקע'ס וואהנונג, וואו זי וועט זיך זעהן מיט איהר פאָטער. פיש וועט צו דעם דאָזיגען וויזיט זיך צוריק איבערטהון אין זיינע איינענע מלבושים, און מעגליך אז עס וועט געלינגען דושעני'ן אזוי אָבצונארען, אז איהר וועט קיין חשד נישט איינפאלען, און פיש האט אין הארצען געהאָפט, אז עס וועט איהם פיליכט גע-לינגען דושעני'ן איבערצורעדען, זי זאל מיט איהם אפילו מיטפאָהרען...

(פאָרטזעצונג קומט).

ב. עפעלבוים.

ווייט געזעהן...

(חסידיש).

I

אמרו עליו—מען האט געזאגט אויפ'ן אלטען ז"ל: ער האט געזעהן וואס עס ווערט זיך צווישען יורען מסוף העולם ועד סופו, כיון וואך איז פון איהם נישט געווען פערהוילען; און האט ערגעץ א יודיש הארץ געקריבצעט פון צרות און דחקות—האט ער ז"ל תיכף דאס דערפיהלט, ולא נח און ער האט נישט גערוהט ביז ער האט געפונען א רפואה צו דער מכה.

און פון דער מעשה זייסט דאך גרערער!!

איינמאל באלד אין דערפריה, געווען איז עס שפעט אין ווינטער, שוין ראש חודש אדר צייט, אוןדער אלטער ז"ל געשטעהט ביים פענסטער, קוקט ארויס און איז שטארק פערטראכט, גיט יעדען קרעכץ. יערען זיפץ, אז עס טרייבט אן א מרה שחורה.

די זון האט שוין געשיינט פריילך, הרות'דיג, די בוימלעך אויפ'ן הויף זעגען עפעס געווארען איבערגעביטען, בעקומען חיות און דער הימעל איז קלאר און ליכטיג, און קיהלע ווינדעלעך בלאזען, און שטילע קולות טראגען זיך פון די מרחקים, א שירה וועבט זיך אין חלל פון דער וועלט, די וועלט האט בעקומען אנ'עליה, געווארען אויסגעלייזט פון די ידי הטמאים—פון די ווינטער-משחותים.

דאכט זיך: נישט קיין צייט פון עצבות!! די גאנצע וועלט ווערט פרעהליך, די גאנצע בריאה ווערט נתחדש.

און דער אלטער ז"ל הייבט אן ארומשפאנען אחת הנה ואחת הנה, איז שטארק פערטראכט. כ'מוז דאך עפעס זיין!! נאר עס געהט דורך אזוי א שעה, צוויי שעה, מען זעהט נאר נישט, מען הערט נאר נישט.

נאר פלוצלונג: און אויפ'ן הויף בעווייזט זיך עפעס א יור, זעהט אויס א דארפסמאן, אנגעטהון אין א פעלץ, טהערע שטיוועל, א קוטשמע אויפ'ן קאפ, קומט באלד אריין אין בית המדרש גלייכט שטעהן, און קוקט זיך ארום.

תיכף האט ער ז"ל מרגיש געווען, און געענטפערט די טהיר:

— שלום עליכם, חיים, אזוי הייסטו?

— יא, ענטפערט דער יוד.

— ביזט געקומען צו מיר?

— איך בין געקומען צום הייליגען רבי'ן.

— נו דערצעהל, וואס איז דיר?

און באותו מקום ווי דער יוד שטעהט דערצעהלט ער בפני כל:

— הייליגער רבי, איך וואוין אין א דארף, האלט דארט די פאכט נאר איך האב נישט קיין הצלחה, בין א נרויסער אביון, מיין טאכטער שוין א בת שלשים, האט שוין אויסגעוויינט די אויגען, ביז דער רבונו של עולם האט זיך מרחם געווען, צוגעשיקט איהר זיווג, נאך פאריאהרען מיט איהר א שידוך געטהון, איצט קומט די צייט פון חתונה מאכען, געפולק'ט האב איך נאך נישט, און אין שטוב איז דער דלות, נישטא קיין זאך וואס איז שוה פרוטה, דאס מעדעל איז א יתומה, די מאמע איז איהר באלד נאך די תנאים געשטארבען און איך בין געבליעבען אנ'עלמן. ווען זי האט געלעבט איז מיר נאך אזוי שלעכט נישט געווען, זי פלעגט פאהרען אין שטאדט, צוטראגען מיליכיגעס אין די רייכע הייזער, פלעגט צוהאנדלען מיט גריניצייג, האט מיר אבער נאט געשטראפט, זי איז געשטארבען און איך בין בדיל הדל געווארען. מילא א גזר פון הימעל, מען טאר נישט מתרעם זיין, אבער וואס טהוט מען מיט דער יתומה, איהרע יסורים זענען גרויס. א וועהטאג אין הארץ, א גוואלד פאר לייטען...

און דער אלטער ז"ל שטעהט און הערט אויס, איז א ביסעל פער'מרה שחורה'ט געווארען, דער יוד דערצעהלט עס אזוי שטיל, געלאסען, און עס דאכט זיך מיט יעדער ווארט טרופט איהם דאס בלוט פון הארץ, דאס פנים איז אזוי פער'דעגה'ט און פון זיינע ווערטער, וואס קומען מעמקי דליבה הויבט אן א עצבות צו בלאזען...

נאך באלד—און דער אלטער ז"ל האט איינגעקנייטשט דעם שטערען, א שמייכעל געטהון:

— ווארט צו ביז פארנאכט, בלייב דא אין בית המדרש—און ער ניט נאך א שמייכעל, געהט צוריק אריין אין חדר מיוחד. — — — — — —

II

עס איז געווארען נאכט, די זון האט זיך געזעצט, און דער הימעל איז א קלארער—מראה תכלת, די לבנה קוקט ארויס דארט אונטער'ן וואלד, א בלאסע און א טרויעריגע, און ווינדלעך בלאזען, און עס שארכט אין דער לייטינקייט, און די ביימלעך שאקלען זיך און דער אלטער ז"ל עפענט דאס פענסטער, קוקט ארויס מיט אזא כונה, עפעס ווי ער זוכט מיט די אויגען אין דער לייטינקייט, קוקט ווען אויס... און א לייכטער שמייכעל שוועבט אויף זיינע הייליגע ליפען...

און באלד—עס פאהרט צו א פויר, געשפאנט צו צוויי פערד ווי די לייבען און עס נעהט ארויס א אשה, אזא רייכע בעל הבית'טע, אנגעטהון אין סאמעט און אין זייד—בגדי מלכות, און געהט גלייך צום בית המדרש...

דער אלטער ז"ל האט פערמאכט דאס פענסטער, געעפענט די טהיר:

— יונה!—האט ער צוגערופען דעם משמש—זאל די אשה תיכף אריין געהן, זאלסט נישט מעכב זיין...

דא האט ער די טהיר פערמאכט און אין בית המדרש איז די אשה אריינגעקומען—זי דארף צום רבי'ן, צי קאן מען איצט אנקומען?

לאזט מען איהר תיכף אריין און די טהיר בלייבט אפען.

און דער אלטער ז"ל בלייבט שטעהן:

— נו וואס? די דאקטורים העלפען נישט?

די אשה ווערט בלאס—איידער זי זי האט נאך דערצעהלט...

— נו, וואס איז דאס שווייגען?

— הייליגער רבי—הייבט אן די אשה—איך בין זעהר קראנק, דאקטורים ווייסען נישט קיין רפואה.

— א מצורעת רחמנא ליצלן?

— יא.

— שוין לאנג, שוין אריבער א יאהר? הא?

— יא, געוועזען ווי די וועלט האט אנ'עק, א מטמון מיט געלר אבגעקאסט און קיין הילף איז נישטא, בין איך געקומען צום הייליגען רבי'ן, פריהער דער רבונו של עולם דערנאך דער הייליגער רבי, זאל מיר העלפען.

בלייבט דער אלטער זיצען א שטיקעל צייט פערטראכט, און זאגט:

— אשה, דאס האט א חטא גורם געווען...

— איך פיהל מיר נישט זינדיג.

— אזוי... האט ער א שמייכעל געטהון—וועל איך דיר דערמאהנען, געדענקסט א מאל איז א אשה געקומען צו דיר אין הויז, מיט מיליכיגס, געמאהנט א חוב, ארויסגעקומען א שפאר, זי האט געמאהנט, אז איהר קומט חמשה זהובים, און דו האסט נאר געזאגט פיער גילדען, געדענקסט?

— יא.

— נו, און דערנאך האסטו איהר געגעבען א שפיי אין פנים פון כעס, געדענקסט?

די אשה שטעהט א ווייליע, ווערט נאך בלאסער, און שאקעלט מיט'ן קאפ אויף יא.

— ווילסטו איצט תשובה טהון?

— מיט'ן גאנצען הארצען.

— הער זשע, פון דער אשה איז געבליעבען א יתומה, מען דארף איהר חתונה מאכען, אז דו וועסט נעבען אויף דעם, וועט זי דיר מוחל זיין און דו וועסט תיכף געהאלפען ווערען, זאל זיך דיר דאכטען—דאקטורים להבדיל..!

די אשה שאקעלט צו, זי בעשטעהט...

— יונה!—ניט דער אלטער ז"ל א געשריי צום משמש—רוף איהם אריין, דער דארפסמאן איז אריינגעקומען.

— זאג, וויפיעל דארפסטו אויף סילק?

— צוויי הונדערט קערבלעך.

דער אלטער ז"ל פערצייכענט: — און אויף מלבושים פאר דער כלה?

— אויך הונדערט.

— און אויף הוצאות החתונה?

— פופציג.

דער אלטער ז"ל האט צוזאמענגערעכענט, און זיך אויפגעשטעלט.

— מארגען פארנאכט—האט ער געזאגט צו דער אשה—זאלסטו צוזאמען מיט דער כלה געהן אין מקוה, צוזאמען זיך טובל זיין, און וועסט געהיילט ווערען, איך זאג דיר צו, נאר בתנאי פריהער דאס געלד.

דער דארפסמאן שטעהט און ווערט בלאס, האט מורא ווייזט אויס..

— שרעקט דיך נישט—האט זיך דער אלטער ז"ל אויסגערעדט—דער כלה וועט חן וחסד נאר נישט זיין, איך זאג צו...

— — — — — — — — — —

צומארגענס פארנאכט, די כלה איז געקומען, די אשה האט דאס געלד מסלק געווען, און זיי זענען אוועק זיך טובל זיין.

און דא איז דער אלטער ז"ל געשטאנען ביי שמונה עשרה, זיך געשאקעלט, געזיפצט און געבעטען מיט אזא קול תחינה, און פלוצלונג איז ער שטעהן געבליבען: — והעלה רפואה שלמה לכל מכותינו... האט ער געצויגען יעדעס ווארט, און איז געבליעבען שטיל ווי ער וואלט אויף עפעס געווארט, און באלד: כי אל מלך רופא נאמן! האט ער אויסגעשריגען מיט שמחה.

די רפואה איז שוין געווען געקומען...

און באותו שעה זענען זיי ביידע געהאלפען געווארען, זי די אשה—פון איהר צרעת—און זי די כלה—פון איהרע צרות...

אזוי ווייט האט דער אלטער ז"ל געזעהן!...

ז. סעגאלאוויטש.

דער אלטער שטארבט...

(סקיצע).

ביטאג איז ער נאך געווען ביים ברעג פון טייך, אריבערפאהרען האט מען שוין ניט געקענט, נאר דער אלטער פלעגט שטענדיג זוכען ארבייט, האט ער זיך ארומגעפארקעט צווישען די האלב-איינגעפרוירענע שיפלאך, זיי פעסטער צוגעפגעבונדען איינס צו דער צווייטער, ער האט אויך צוגעפגענומען די אלטע „וויאסלעס" און עס בעהאלטען, בלויז זיין „וויאסלע", מיט וועלכע ער האט די לעצטע יאהרען געארבייט האט ער פון דער אלטער געוועהנהייט מיטגענומען מיט זיך און איז אוועק א היים.

אזוי געהט אוועק דער ערד-ארבייטער אין הערבסט מיט'ן לעצטען הייפעלע היי פון פעלד. ער האט זיינס געענדיגט, איצט וועט מען רוהען און ווארטען אויף דעם נייעם זומער.

דער אלטער איטשע איז אריינגעקומען צו זיך אין דער היים און גענומען אראבוויקלען פון זיך די פאטשיילעס, אהן וועלכע זיין ווייב, שרה, פלעגט איהם ניט ארויסלאזען. אין שטוב איז געווען ווארים און רוהיג. איטשע האט זיך אנגערופען:

— מארגען וועט דער טייך שוין שטעהן. דער אייז האט זיך שוין צוזויפגעקלעפט. קוים וואס עס בעוועגט זיך... און אין דער רגע האט איהם דערלאנגט א שווינדעל אין די אויגען און אין קאפ האט א מיש געטהון.

ער האט א קרעכץ געטהון „אוי!" און ווען נישט שרה וואלט ער געפאלען אומגעפאלען. שרה האט איהם אונטערגעהאלטען און געהאלפען זיך אוועקזעצען.

איטשע איז געווען בלייך ווי קאלך, ווען ער איז א ביסעל צו זיך געקומען האט ער געפרעגט:

— „שרה, וואס איז דאס?" „קיינמאל האט עס מיט מיר נישט פאסירט, הא, שרה!" עס איז איהם געווען שווער א פוס צו שטעלען. שרה איז שפעטער געלאפען צום פעלדשער, דער פעלדשער האט געזאגט, אז דער אלטער איז אבגעשוואכט און ער מוז זיך אויסרוהען.

עטליכע אין זיבעציג יאהר האט דער אלטער אבגעלעבט און ער געדענקט ניט, אז ער זאל אמאל קראנק זיין, ער איז געלעגען עטליכע טאג, עס איז שוין געווען דער דאקטאר און ער האט פערשריבען רפואות, וועלכע דער אלטער האט אין טויל נישט גענומען:

— איך שטארב, האט ער צו אלעמען געזאגט—איך דארף נישט קיין רפואות, זאלען קומען די קינדער און עס זענען געקומען די קינדער דער אלטער האט יעדערן איינגעטיילט ירושה.

— בענדעט'ען לאז איך איבער דעם טייך...

אזוי פלעגט ביי איהם הייסען זיין פרנסה, דאס אריבערפיהרען פון איין ברעג אויפ'ן צווייטען. האט ער עס איצט אלע שיפלעך מיט'ן פאראם געלאזען בענדעט'ען, פאר אברהם'ן האט ער געהאט עטליכע הונדערט רובל. אברהם וויל פאהרען קיין אמעריקא, זאל ער פאהרען, דא איז שוין זעהר ענג... אזוי האט דער אלטער בעפוילען און פאר זיין איינציגער טאכטער האט ער אויך געהאט געלד, קיינער האט פון דעם געלד פריהער נישט געוואוסט.

— די מאמען זאלסטו היטען, האט ער צו זיין טאכטער געזאגט, די מאמע זאל זיין ביי דיר...

ער איז געווען אזוי רוהיג אויף זיין בעט און קיינעם האט זיך ניט געגלויבט, אז דער אלטער „קלויבט" זיך אויף אנ'אמת, נאר אזוי ווי ער איז געווען זעהר א שטרענגער און א בייזער, האט איהם קיינער קיין ווארט אנטקעגען ניט געזאגט.

ער האט אויך שטילערהייד געשיקט רופען זלמן דעם פ הרמאן, וועלכער איז דער עלטסטער אין דער חברה-קדושה און ווען קיינער האט ניט בעמערקט, האט ער זלמנ'ען אריינגערוקט אין האנד עטליכע רובל:

— זאל די חברה נאך מיין טויט מאכען א שנאפס, האט ער געזאגט צום איבערראשטען זלמנ'ען, און ער האט צו איהם דעריבער שטרענג א וואונק געטהון „שווייג!".

אין שטעדטעל, אין די געוועלבער, האט מען שוין גאנץ אפט דערמאהנט: „דער אלטער איטשע שטארבט" און מען האט איהם בעדויערט, אייגער דעם צווייטען האט איבערגעגעבען, ווי דער אלטער איז רוהיג און זיכער, אז דער טויט וועט איהם איצט ניט אויסמיידען, מען האט אויך דערצעהלט, אז דער פושעוואזניק איטשע איז צופריעדען מיט דעם, וואס איהם קומט אויס צו שטארבען, ווען דער טייך שטעהט, ווען קיין ארבייט איז סיי-ווי-סיי נישטא, אזוי וואלט איהם די צייט א שאד געווען.

איטשע האט שטענדיג נאכגעפרעגט, צי דער טייך האט זיך שוין טאקי געשטעלט און צי די שיפלעך זענען אלע גאנץ. עס זענען אזוי אוועק עטליכע וואכען, דער אלטער האט ניט געוואלט ליגען, נור אויפשטעהן האט ער אויך ניט געקאנט. ער איז געווארען זעהר אויסגעדארט און די אויגען פלעגען ביי איהם אפט אזוי פייערדיג ברענען.

ער איז געלעגען אין זיין ניעררית הייזעל און געקוקט אויף די לעדיגע ווענד און אויף דער איינציגער „וויאסלע" וואס איז געשטאנען אין ווינקעל פון צימער אנטקעגען זיין בעט.

איינמאל האט זיין ווייב שרה, דערהערט פון צווייטען חדר, ווי דער אלטער רעדט עפעס, האט זי געמיינט ער רופט זי. נור די ווערטער זענען אזעלכע מאדנע געווען, ער האט געשריגען און גערעדט אהן אנ'אויפהער: „לאבוסעס, איך וועל אייך געבען" „צום ליאנר שווימט!" „לאבוסעס!" „בענדעס" „אברהם" „צו דער ארבייט" „מארגען איז א יריד".

ער האט אזוי גערעדט און געקוקט גלייך אויף דער אלטער, מיט אזעלכע פייערדיגע פונקען אין די אויגען. יענע האט זיך דערשראקען און איז אוועקגעלאפען נאכ'ן פעלדשער.

און דעם אלטען האט זיך דערוויילט אין זיין הינער-פלעט פארגעשטעלט א זומערדיגער טאג, דער פולער טייך שוועבט זיך מיט זיין געוועהנליכע רוהינקייט, עס זענען געקומען געסט צום ברעג און געדרונגען שיפלעך, נור ווען דער אלטער איז פערנומען געווען מיט די געסט האבען זיך עטליכע יונגע לאבוסעס, וואס פלעגען זיך שטענדיג אזוי מיט'ן אלטען רייצען, געכאפט א שיפעל און זיך געלאזען אויפ'ן וואסער. עס פלעגט שטענדיג אזוי טרעפען, נור דער אלטער פלעגט זיך נאכיאגען אויף א צווייטע שיפעל און גוט די ביינער אנברעכען, איצטער אבער האט ער קיין „וויאסלע" ניט. א שיפעל שטעהט ביים ברעג, נור קיין „וויאסלע" איז נישטא, און די לאבוסעס רייצען זיך מיט איהם אלץ מעהר און מעהר. זיי שרייען פון ווייטען „ר' איטשע, ר' איטשע" „שווימט צו!" „איהר קאנט דאך גוט שווימען, ר' איטשע". אזוי חלומ'ט זיך דעם אלטען אין זיין הינער-פלעט און ער דרעהט זיך און ווארפט זיך אויף זיין געלעגער... אך, די לאבוסעס, די לאבוסעס זיי מיינען שוין טאקי, אז ער איז אזוי אלט און קאן זיך שוין קיין עצה מיט זיי ניט געבען, ער בעווייזט זיי זיין הארטען פויסט, ער זידלעט זיי... נור וואו נעהמט מען א וויאסלע? ער האלט אפען די אויגען און ציטערט פון היץ און אויפרעגונג, און פלוצלונג ווארפט ער אראב פון זיך די קליידער און שפרינגט אראב פון זיין געלעגער, ער לויפט צום ווינקעל פון זיין צימער, דארט שטעהט דאך זיין רודער, מיט וועלכער ער האט געארבייט די לעצטע יאהר... איצטער וועט ער זיי שוין דערייאגען די לאבוסעס ער וועט זיי אנלערנען, אנלערנען...

און ער לויפט ארום איבער'ן צימער עטליכע מאל מיט דער „וויאסלע" אין האנד, ביז ער פאלט אויף דר'ערד און פערגלאצט די אויגען, ווי ער וואלט קוקען ערגעץ ווייט אויפ'ן טייך, אויף יענעם ברעג...

דעם פעלדשער האט דערנאך פיעל מיה געקאסט איידער ער האט פון מויטענ'ס אַרעמס די „וויאסלע" ארויסגענומען...

זשאן פוקע.

דער צער.

(א אראבישע לעגענדע).

אז אליהו הנביא איז אנטלאפען פאר איזבל'ס צארן, האט ער געבלאנדזשעט אין מדבר דמשק, און נישט געגעסען און נישט געטרונקען. א שרעקליכער רעגען האט געגאסען, אין דעם נביא'ס קליידער דורכגענעצט. דער נביא האט געציטערט פאר קעלט נישט האבענדיג קיין כח ווייטער צו געהן.

דא האט אליהו פון דערווייטענס דערזעהען א קליין דארף. דער נביא האט גענומען מיט די לעצטע כחות ווייטער געהן, און אנקומענדיג אין דארף האט ער אנגעקלאפט אין שענסטען הויז. דער בעל-הבית, א רייכער אבער זעהר א שלעכטער, נבל, האט איהם געעפענט די טהיר.

— דערבארעם דיך אויף מיר און לאז מיך אריין, ביז כ'וועל מיך אביסעל אבדוהען און די נאסע קליידער ביים פייער אויסטריקענען—האט זיך דער נביא געבעטען.

— אוועק לאדינגעהער,—האט דער רייכער געענטפערט,—שנעל ארויס פון מיין שטוב, אז נישט רייץ איך אן מיינע הינד אויף דיר.

דער נביא איז מיט שרעק אנטלאפען פון דעם אכזרים הויז.

אין עק דארף איז געשטאנען דאס בלענסטע הייזעל פון דארף. וואס האט געהערט א ארימען מענשען מיט'ן נאמען צער. דער נביא האט בעשלאסען דארט אריינצוגעהן.

צער האט דעם נביא מקבל פנים געווען מיט א בעזונדערע שמחה און איהם געבעטען זיצען.

— פריערען און זענען אויף דיר, וואנדערער, זעץ זיך ביים פייער און רוה זיך אב פון וועג.

דאס זאגענדיג האט ער אליהו'ן צוגעטראגען אנ'אלטען שטוהל, און זעהענדיג, אז דאס פייער האלט ביים אויסגעהן האט ער צוגעלייגט אפאר שטיקלעך האלץ, וואס ער האט אין דערפריה צוזאמענגעקליבען אויפ'ן וועג, און מיט'ן מויל האט ער געבלאזען אויפ'ן פייער ביז ס'האט זיך צופלאקערט, אויך דאס מיטאג וואס ער האט פאר'ן נביא דערלאנגט איז געווען זעהר מאגער, עטליכע שטיקלעך פערדארט ברויט מיט מילך, ווארום אויסער דעם האט ער גארנישט פערמאגט, און אויך דאס האט ער צוזאמענגעקליבען ביי טאג נעהענדיג איבער די הייזער. צער איז געווען א ארימער זקן, שוואך, שוין נישט ארבייטס-פעהיג.

דא האט אליהו געזאגט:

— צער, דיינע מעשים טובים זעהט מען פון דעם וואס דיין ארים שטיקעל ברויט וואס דו האסט א גאנצען טאג מיט שווערע מיה און געבעט צוזאמענגעקליבען איבער די רייכע הייזער, האסטו מיר אוועקגעגעבען, דו האסט מיך געליטעוועט, מיך צו דיר אריינגעלאזט, יעצט בעט דיר עפעס אויס, זאג וואס דיין הארץ פערלאנגט און עס וועט ערפילט ווערען.

צער האט פערשטאנען, אז א געטליכער מענש שטעהט פאר איהם, האט ער געענטפערט:

— איין ביטע, האב איך, נאטגעליטעוועלינטער, פאר מיין טהיר וואקסט א עפעל-בוים, וואס טראגט מיר יעדעס יאהר פרוכטען, די גנבים גנב'נען אראב די פירות נאך איידער איך האב בדעה זיי אראבצונעהמען, איך שלעפ זיך א גאנצען טאג ארום איבער די הייזער און קען נישט זיצען אין שטוב און היטען זי פאר גנבים. בעט איך דיך הייליגער, טהו מיר א חסד און נעהם צו פון גנב, וואס וועט זיך דערוועגען ארויפצוקלעטערן אויפ'ן בוים, דעם כח צוריק אראבצונעהן, ביז איך וועל איהם נישט בעפרייען.

• •

דער פריהלינג איז געקומען און צער'ס עפעלבוים איז בעלאדענט געווארען מיט שיינע פרוכטען. איינמאל, אין דערפריה, איז צער, ווי דער שטיינער איז, ארויסגעגאנגען און געוועהנליך א קוק געטהון אויפ'ן בוים, ווי פערוואונדערט איז ער אבער געווארען זעהענדיג ווי שטורמיש די בלעטער רוישען און די צווייגען אזוי ווי אונטערגעהאקטע ביינען זיך אונטער א שווערען לאסט. ער האט זיך בעסער איינגעקוקט און — — — שרעקליך — — — דער רייכער, נבל, הענגט פערוויקעלט אין די צווייגען, ווארפט זיך אראבצוגעהן, אבער אומזיסט.

— הא, ביזט דו עס, מיין הערר נבל, דער וואס גנב'עט יעדעס יאהר מיינע פירות? דו, וואס נאט האט דיך מיט רייכקייט און אלעם גוטען בעשאנקען? שעמען מעגסטו זיך, נו זיץ זיך רוהיג, געעהרטער הערר, און ווארט צו ביז אלע פויערים וועלען זיך צוזאמען קומען און זעהען דיין אמת'ן פרצוף.

די שכנים זענען צוגעקומען און גענומען אבשפעטען פון נבל'ן.

— כ'בעט דיך, העלף מיר אראב-געהן, האט דער רייכער זיך געבעטען ביי צער'ן, כ'וועל דיר בעצאהלען דאפעלט פאר די נע'גנב'עטע פירות פון דער גאנצער צייט, איך וועל דיר נאך א שיינע מתנה שענקען, נעהם מיך אראב.

— א, ניין, זיץ נאך אביסעל, האט צער געענטפערט און געלאזט איהם זיצען ביזן אווענד.

• •

ס'איז אוועק א פאר יאהר, איז צער קראנק געווארען, אז ער איז שוין געווען געפעהרליך איז דער מלאך המות געקומען.

— נו, צער, נאך עטליכע טעג האסטו צו לעבען, ביזט גרייט מיט מיר צו-געהן?

— אך, מיין ליעבער פריינד, האט דער קראנקער געענטפערט, וואס פרעגסטו נאך אזוינע נארישקייטען, ווייסטו דען נישט, אז איך בין שטענדיג גרייט אין וועג אריין. א מענש וואס האט גארנישט און וואס לאזט נישט איבער נאך זיך א זאך, וואס איז איהם ביים לעבען טייער געווען, אזא איינער דארף דען מאכען גרויסע צערעמאניעס אין וועג אריין צו געהן? זעהסטו, איין בקשה האב איך אבער צו דיר. דאס מוזטו מיר טהון. אט דא נ'בען שטוב שטעהט א עפעלבוים, דער איז מיר טייערער פאר אלץ, גלוסט זיך מיר צו עסען זיינס א עפעלע איידער כ'געה שטארב'ן, בעט איך דיך, טהו מיר צוליעב און ברענג מיר אריין אזא עפעלע, איידער כ'געה אוועק און קום שוין מעהר נ'שט צוריק.

— איז נור דאס דיין ביטע,—האט דער שליח פון טויט געענטפערט, חע, חע, איך וויל אויך אמאל עפעס גוטס טהון אויף דער וועלט, און ווער רעדט נאך דיר, מיין אונגליקליכער צער.

דער מלאך המות איז שנעל ארויס פון צימער, דאס מעסער אונטערגעשטעלט אונטער'ן בוים און אליין ארויפגעשפרונגען אויפ'ן בוים, אראבגעריסען דאס שענסטע עפעלע, און געוואלט צוריק אראבגעהן, אבער ניין, ס'געהט נישט, ער איז געבליבען הענגען אויף א צווייגעל צווישען הימעל און ערד אומזיסט האט ער זיך געריסען, געווארפען מיט די הענד און די פיס געפרובט צוברעכען די צווייגען, אומזיסט...

— צער, צער, האט דער מלאך המות געשריגען, שאקלענדיג די צוויי-גען, כ'בעט דיך פריינד, נעהם מיך אראב, וועל איך מיר נעהן מיין וועגס כ'האב נישט קיין צייט אפילו א מינוט א מאסע ארבייט ליעגט אויף מיר, אז דער גאנצער וועלט האב איך צו טהון.

— כ'האב טאקע געחאוסט, אז דו איילסט זיך—האט דער קראנקער געענטפערט,—פאר מיר איז גלייכער, אז דו זאלסט זיך דא נאך אביסעל אויפהאלטען.

— איך זאג דיר אבער צו, דיך צו בעגנעדיגען,—האט דער מלאך המות געענטפערט,—אז דו וועסט מיך אראב-נעהמען וועל איך דיך לאזען נאך צעהן יאהר לעבען.

— נור צעהן יאהר, ניין,—האט צער געענטפערט, נישט דאס וויל איך, איך וויל לעבען ביזן לעצטען טאג, איך וויל אייביג לעבען.

— נוט,—האט דער מלאך המות געענטפערט.

צער האט איהם אראבגענומען פון בוים. דער מחבל איז אראבגעשפרונגען און מיט'ן מעסער האט ער זיך גענוכען ווארפען אויף אלעם, וואס ער האט אין וועג געטראפען, מענשען און פרויען, הייזער, פעלדער און וועלדער, אלץ האט ער פערטיליגט, און געבליבען איז א מדבר, און דער גאנצער קרייז איז אין א ווילדע וויסטעניש פערוואנדעלט געווארען. נור צער אליין אין זיין געצעלט געבליבען אייביג א איינצעלנער בוים אין מדבר.

איבערזעצט אויף יודיש דאך
ז. ווילבערצוויט

יצחק קאַצענעלזאָהן.

אונרעכט.

עס איז נאך ניט געווען א טאג
איך זאל פערגעסען
אז איך לעב אויף דר'ערד—
סאו מענשען מוזען שטארבען,

אין גרעכטען טומעל,
ביי'ם שוימענדיגען חיין,
אין ווילדסטען טאנץ,
און ביי דער שענסטער פרוי
האט מיך ניט אבגעלאזען דער געדאנק
פון א לעצטען טאג.

און איך וועל שטארבען—
דאס גרעסטע אונרעכט וועט מיט
מיר פאסירען!
איך וועל שטארבען,
ווי נעכטען איינער, ווי היינט א צווייטער,
און ווי מארגען שטארבט א דריטער...
דאס גרעסטע אונרעכט וועט געשעהן!
עס רעקט מיך צו די ערד—
די ערד! די ערד!

אח פינסטערע און קאלטע ערד,
דו נעהמסט מיך צו און רעקסט מיך צו
אליין-
און איך—?
איך בין דאך ניט אין גאנצען דיינער!
איך האב דאך אזא סך פון זיי,
פון די הויכע, ליכטיגע, און ווייטע
שטערען.—

הערשעלע.

דעמאלט...

אין א פרייטאג-נאכטס, אין ווינטער,
ביי'ם געהייצטען קאכעל-אויווען
היט א מלאך אָב דעם קוגעל;
דיך צו ליעבען, יודיש מעדעל,
בין איך דעמאלט נאר מסוגל!...

רוהיג שלאפען טאטע-מאמע,
דורכ'ן סאמעט בלאנקען פענסטער,
ווינקט מיט שמייכעל די לבנה;
דיך צו ליעבען, יודיש מעדעל,
איז נור דעמאלט מיין כונה!...

די בעקנ'טע חלב-ליכטלעך,
אין די מעשענע שבת-לייכטער,
לעשען אוים אין צאנקען;
גרוי-נעדריכטע נעבעל-שאטענס
שפרייטען אויף די ווענד זיך איבער,
צאפלען זיך און וואנקען...

די קרושה טראגט זיך נעטלעך,
ניערערט טריי צו אונז אין ווינקעל,
וואו מיר זיצען שטילע;
חערצער קלאפען, ליפען מורמלען,
בליקען מובל'ען זיך אין בליקען,
הימליש איז די תפילה!

וועט מען דיך אין שוהל אבפיהרען,
מיך אויפרופען צו מפטיר—
די הפטורה דורכצולייענען;
דו ביי'ם סידור, איך אין טלית,
אוי ווי וועט מען דעמאלט שיינען!...

— חיים איך וואס! — האט ער פון איהר געלאכט, — עס איז א לשון, פאכאזשע אויף רוס, מען דארף נאר ווען מען רעדט קאקעטירען מיט'ן קאפ, ציהען מיט'ן מויל און א דרעה טהון מיט דער נאז, ווי א שטיינער, מען וויל א ניס טהון און מען קאן נישט...

נאך אזוי ווי אניעלא האט איהם ערקלערט, אז איצט איז עס נאך צופריה, איז נעבליעבען אבצולייגען עס אויף א האלב יאהר, ווען זי וועט שוין אויך קענען פויליש.

דערפאר האט זיך יוזעף שוין נענומען צו לערנען מיט די קינדער רעדען „פא פאלסקו"! קודם כל האט ער אויסגעביטען זייערע נעמען, יעחדאקא הייסט פון איצט אן יעליזאבעטא און נאדיעזשדא הייסט: נאדזשיא, און דאן האט ער זיי געזאגט:

— קינדערלעך, מיט רוס איז אויס, פון איצט אן איז אלץ אויף פויליש:

און אז עס איז אריבער די בעשטימטע צייט, האט זיך דאס פאר-פאלק אבגעשמועסט, אז מען קאן שוין אנהויבען צו רעדען אין דער שטוב פויליש, שוין אפיציעל.

— עס איז דאך גאר נישט שווער!— האט זי צו איהם געזאגט—א פערדרעהטער רוס, ביי אונז זאגט מען: מוקא און דא גיעט מען א דרעה מיט דער נאז מאנ-מאנ-קא, חיים איך וואס, א תורה פון לאקשען!

און אזוי ווי זיי האבען פונקט געגעסען מיטאג, האט די מוטער באלד א זאג געטהון צו דער עלטערע:

— יעליזאבעטא, פשינעזש נא מוטיי פעפ-פעפ.

נאר מיט דעם ווארט האט זי זיך געשטיקט און נישט געקאנט ארויסריידען. נאר דא איז ער, יוזעף איהר געקומען צו הילף:

— פיעפ-רזשו!

— נישט „פיעפ-רזשו" האט זי זיך באלד געחאפט, נאר פעפ-זשו.

— נישט „פעפ-זשו" — איז ער שוין נעהארען ביי'ז — נאר פיעפ-רזשו, נא, קוק אריין אין ווערטער-בוך! דו ווילסט מיר די קינדער איבערפיהרען, יעוודאקא, טפו, כ'מיין יעליזאבעטא, קום אהער, זאג: פיעפ-רזשו!

— לערנסט דאך זי אוים רעדען מיט פעהלערען, איז זי ארוים פון די כלים— יעוודאקא, טפו, כ'מיין יעליזאבעטא קום אהער דא, זאג: פעפ-זשו!

— פעפ-רזשו!

— פעפ-זשו!

— דיר אויף צופיקעניש וועט זי דוקא זאגען: פיעפ-רזשו!

— און דיר אויף צוועצעניש וועט זי דוקא זאגען: פעפ-זשו!

נאר דא איז יוזעף שוין געווארען מלא רציחה און א חאפ געטהון דאס פעפערמעסטיל און עס א שליידער געטהון צו דר'ערד און א געשריי געטהון:

— נא דיר א פעפ-זשו, נא דיר!

און איז ארויסגעלאפען פון שטוב...

— — — — — — — — — —

פון דעמאלט אן האט זיך דאס מזל אבגעטהון פון זייער הויז, און ווען מען איז אריינגעקומען צו זיי, האט מען זיי ביידע געקאנט טרעפען שטעהען אין א ווינקעל און צחישען זיי א קינד און זיי אמפערן זיך:

— זאג קסיא-שקא!

— נישט „קסיא-שקא" נאר „קסיאנ-סקא"!

— נאר קסיא-שקא!

— דוקא קסאנ-סקא!

— איך בין שוין אנ'אלטער פאליאק, איך ווייס בעסער.

— איך וויים בעסער.

און אפט קאן מען אויך זעהן ביידע טעכטערלעך אין א ווינקעל און זיי אמפערן זיך, יעליזאבעטא דעם טאטענס ליעבלינג, האלט פאר'ן פאטער און נאדזשיא—פאר די מאמען.

— משעביא נאחאריט, יאק טאטושא!

— ניע, יאק מאמוניא!

— טאטיש מוביע פראווילנא פא-פאלסקו.

— ניע פראוודא, מאמוניא!

און באלד נעהמען זיך ביידע קינדער רייסען און שלאגען זיך דעריבער און פאלען גאלד אריין צו דער מוטער מיט א געוויין...

— — — — — — — — — —

נאר איינמאל האט עס געטראפען אזוי:

יוזעף'ס א בעקאנטער איז געקומען צו איהם וועגען אנ'ענין, נישט טרעפענדיג איהם אין דער היים האט ער אויף איהם אביסעל אונטערגעווארט, און זיך דערוויילע גענומען די קליינע נאדזשיא אויף דער שוים, און אזוי ווי ער איז געווען א היימישער יוד, האט ער זי געפרעגט:

— נאדזשא, אומיעש מוביעש פא זשידאווסקו!

— ניע, האט דאס קינד געענטפערט!

— טא יא טשעביע נא אוטשע, אָג: א יוד צו זיין איז א גוטע זאך. א יוד צו זיין איז א גוטע...

נאר דא איז יוזעף אנגעקומען און חערענדיג ווי ער רעדט מיט זיין קינד אויף יודיש, איז ער ארוים מיט כעס:

— צא פאן ראביע! פאן מניע צאליו דושיעצקא פאפסוע, אנא גאחארים אוושע דאברזשע פא-פאלסקי... פא-יעסט סמיעלאסט... גאווארים פא-זשידאווסקי... יידוש פאן דא דיאבלא פשאקרעוו! — —

און צוהיצט האט ער יענעם אנגעחאפט ביי'ם קאלנער און ארויסגעשטעלט אויף יענער זייט טהיר...

פון דער וואך.

(אויף א לאדזער טעמא).

אין פלוג, ווען איך געהם אין האגד אריין די בלעטער פון די לעצטע וואכען און קוק דורך די כראניק, די היסטאריע פון יעדען טאג, דאס פראגראם פון די געזעלשאפטליכע געשעהעניש'ען, חייזט זיך מיר אוים, אז בלויז שמחות און תענוגות פראוועט מען אויף דער יודישער גאס. עפים זעה איך פאר זיך א גרויסען טאנץ-זאל, א שטענדיגען באל, מיט אזוי פיעל לעבענס-פרייד און לוסטיגקייט. יודען זענען זיך משמח, לעבען א גוטען טאג, הוליען ביז צום פערשכור'ט ווערען,— א מין קארנעוואל, וואס נעהמט נאר קיין סוף ניט.

אט האט איהר איך צום ביישפיעל: פאר צוויי וואכען א „גראנדיעזער טורן-פעסט", א רעמאנסטראציע פון יודישע מוסקולען, א גרויסארטיגער יום-טוב, א גוואלדיגער פאראד, מוזיק און געזאנג, שמחה וששון.

און ווייטער:

צוויי מאל א וואך, און אז נאט העלפט ס'איז א נערעטעניש, האבען מיר דריי מאל א וואך בענעפיסען פון יודישע ארטיסטען, וויעדער א מאל פרעהליכע יום-טובים, מיט בלומען און קרענץ, מיט נעזאנג און טענץ, מיט התלהבות און התעוררות, מיט בראוואָ-פאטשע-רייען און הוררא-געשרייען.

היינט וואו זענען די מאסקען-בעלער! פאר אכט-טאגען, פאר צוויי וואכען, פאר דריי און פאר פיער וואכען האט מען שוין געטאנצט און געהוליעט לשם מצוה, ווננע חייבלאך און יונגע לייטלאך האבען שוין גאנצע חדשים פאר דעם זיך געבראכען דעם מוח, ווי אזוי אויסצוטראכטען עפים א קונציגען קאסטיום מיט א אויסטערלישער מאסקע און כאפען דערפאר דעם „גרויסען פריז"—א האלב מוץ פראזשע-לעפעלאך מיט א טינטער א צוגאב. מארגען אי"ה האבען מיר וויעדער א מאסקאראד, א „טאנגא"-באל, וואס איז נאך אזוינס נאר ניט געוועזען; ספעציעלע קינסטלער מאכען די דעקאראציעס, צעהנדליגער הענד און מוחות הארעווען מיט'ן ביטערען שווייס טאג און נאכט, אבי איין, ליעבע לעזער, צו פערשאפען א פאר שעה נחת און פערגניגען און אוועקטראגען אייך אויף די פליגלען פון דער פאנטאזיע אין יענע ראמאנטישע וועלט, וואו דער אידעלער און דער צנועה'דיגער טאנץ „טאנגא" איז געבוירען געווארען.

איצט נעהט דאך נאך עפים א פורים אויף אונז, חייפיעל חברות און פעראיינען גרייטען שוין צו פאר איין איבערראשונגען — פורים-אָהוענדען און פערחילונגען מיט אזוינע אויסטערלישע זאכען און תענוגים, וואס אפילו אין חלום האט איהר עס ניט געזעהען.

אפילו דער „הזמיר" האט אסיגנירט א שיינע פאר הונדערט גילדען, אום צו פערשלעפען אייך קיין שושן הבירה גלייך אין „אחשורוש'ם פאלאץ" אריין.

הקיצור, וואו איהר קעהרט זיך און חענדט זיך הערט איהר נאר כלי-זמר שפיעלען, הוליען און טאנצען, געזאנג און קלאנג, צימבלען און פויקען, און ס'חייזט זיך אייך אוים, אז דער פערטראגענער פאבריקאנט, דער פערהארעוועטער פריקאשציק, דער אויסגעהונגערטער ארבייטער, די נייטארין און די שנייטערין, דער קרעמער, וואס זיצט 18 שעה אין מעת-לעת אין א נעהעלביל אהן סחורה, און די יודענע מיט'ן צופלאצטען פנים און מיט די געשוואלענע הענד, וואס פרייערט א גאנצען טאג אויפ'ן מארק,— אז זיי אלע האבען נאר איין געדאנק און איין שטרעבען: צו לעבען און צו הוליען.

איך חייזט זיך אוים, אז זייער גאנצער לעבענס-צוועק איז נאר צו נעניעסען די פריידען פון לעבען, אויסצוטרינקען דעם כוס פון פערגניגענס און תענוגים ביז צום דעק. אט דאס יאנעניש און לויפעניש, דער הו-הא און טאראראם איז ניט מעהר ווי א הכנה צום באל: איהר זעהט דאכט זיך, ווען דער אוועגער פאלט צו ווי זיי לויפען מיעד און אבגעמאטערט, קוים וואס זיי האלטען זיך אויף די פים, אבער דאס לויפען זיי אויסטהון די פערשמאדערטע און פערשמאלצענע קאפאטעס און קלייד-לאך און אריינווארפען זיך אין די בגדי יום-טוב, און אט באלד וועלען זיי זיך אנגעהמען פאר די הענד און זיך אוועקלאזען טאנצען א „טאנגא" אויף וואס די וועלט שטעהט, מיט אזא התעוררות און עקסטאז, ווי פערשכור'ט פון פרייד און שמחה.

דער קומענדיגער היסטאריקער, די קומענדיגע דורות, ווען זיי וועלען דורכבלעטערן אונזערע צייטונגען, וועלען זיי ניט בעמערקען די קליינע ידיעות מיט די קליינינקשקע אותיות'לאך, אז דארט זענען געשטארבען ארבייטער פון הונגער, דא האט נעהערשט עלענד און נויט און צרות אהן אנ'עק און א שיעור, נאר זיי וועלען זעהען די לאנגע בעריכטען חענען בעלער און מאסקאראדען און זיך פראכטען:

— אט האבען אונזערע אבות-אבותינו געלעבט א גוטען טאג.

לאזען זיי זיך טראכטען — וועמען ארט עס!

מיר חייסען דאך דעם אמת, מיר חייסען דאך, אז אונזערע שמחות זענען געמישט מיט טרעהרען.

איך געדענק, ווי איך בין א מאל געזעסען אין יודישען טעאטער, מ'האט געשפיעלט א קאמישע אפערעטע. צום אויף דער ביהנע האבען געשאטען מיט חכמות און מיט וויצען, און דער עולם האט געלאכט, ממש זיך געטרייסעלט פון געלעכטער. אין מעטער איז נאך געוועזען פינסטער. נאר נאכדעם, אז ס'איז ליכטיג געווארען, האב איך א קוק געטהון אויף די פנים'ער פון די צושויער, רבונו של עולם! אזוי פיעל טרויעריגקייט און אומעטיגקייט איז געלעגען אויף די פנים'ער, וואס האבען נאר וואס געלאכט, אויף די שטערענס טיעפע קנייטשען, צווישען די קנייטשען זארג און דאגות און יסורים, עפים אזוי פיעל ליידען האבען אויסגעדריקט די איינגעפאלענע אויגען און עפים אזא פינסטערע מרה-שחורה האט זיך געשפיעלט ארום די ווינקלען פון די ליפען. אפילו די געזיכטער, אויף וועלכע ס'האט זיך בעוויזען א שמייכעל, האבען דאכט זיך נעהאלט חיינען.

אט דאס זענען געווען די לאכער! דאס האריץ האט געוויינט, א מיעדער וועהטאג האט אייך פערקלעמט קוקענדיג אויף זיי און איך האב מיר געטראכט:

— ניין! יודען קענען ניט לאכען און פערגעסען זיך, זיי זענען ניט ביכולת צו פערגעסען זיך אינגאנצען און אבריסען זיך פון דער טרויעריגער ווירקליכקייט, ווי אנדערע אומות.

ביי יודען זעהט איהר שטענדיג די טרעהרען ביים לאכען.

נעהמט דעם טורן-פעסט.

פאר אונזערע אויגען זענען דורכגעגאנגען שוואכע, אויסגעדארטע, איינגעשרימפטע קערפערס, איינגעבויגענע און איינגעהויקערטע רוקענס מיט איינגעפאלענע בריסטען, קערפערס, וואס האבען קיין לופט און קיין ליכט ניט, קיין נאטירליכען וואוקס ניט, קיין געזונדען בארען צום וואקסען. פאר זיי איז דאס טורנען א לעבענס-פראגע, א קוראציע, א רפואה פאר'ן גוף, ניט פון פערגניגען ווענען טורנען זיי, ס'איז ניט קיין יום-טוב, ניט קיין שמחה ווי ביי אנדערע פעלקער, — ס'איז טורנען, חייל ס'איז שוין קיין כח ניטא אויף די פים זיך צו האלטען, חייל ס'איז שוין די העכסטע צייט אויסצוגלייכען דעם קרומען רוקען, יודען חיילען זיך ניט, זיי קורירען זיך.

דאס פנים האט פון שאנדע געפלאמט, ווען מיר האבען דערהערט, אז געוויסע לאדזער גבירים האבען זיך אבגעזאגט צו שטיצען דאס יודישע טורן-פעסט—„חייל ס'איז ניט קיין וואוילטעטיגקייט".

א מעות, במחילה, איהר לאדזער נגידים, — ס'איז די גרעסטע וואוילטע-

די געזעלשאפט.

(הומאָרעסקען).

פון צבי.

III.

קינדער-ערציעהונג.

ווען עס האט אסיפ איצקאוו רובאקינ'ען אנגעהויבען צוגעהן שלעכט אין זיין געבורטס-ארט נ. א טיפישע רוסישע שטאדט אין טיעף רוסלאנד, האט ער זיך דורכגעשריבען מיט זיין פעטער אין דער גרויסער פוילישער שטאדט, און א דאנק זיין בעמיהונג און רעקאמענדאציע האט ער בעקומען א גוטען פאסטען אין דער זעלבער שטאדט, אין א גרויסער מאנופאקטור-פירמא...

האט זיך אסיפ וועגען דעם דורכגעשמועסט מיט זיין פרוי אנאסטאסיא, א ברונעטקע פון א יאהר עטליכע און צוואנציג, נישט קיין שענע נאר א סימפאטישע, און עס איז ביי זיי געבליעבען, אז זי מיט די צוויי קינדער, די טעכטערלעך, יעוודאקא פון א יאהר 6 און נאדיעזשדא פון א יאהר 8, זאלען דערווייל נאך בלייבען אין נ. און ער אליין וועט פאהרען אויף דעם פאסטען.

ביי אסיפ'ן אין נ. איז געווען ארייו רוסיש הויז. אין שטוב האט מען גערעדט נאר רוסיש און אין דער שפראך און אין דעם גייסט האט מען אויך ערצויגען די קינדער. זיי זענען געווען בעגייסטערט פון רוסישער היסטאריע, פון רוסישע לעגענדען און רוסישע מנהגים. פון יודישקייט און יודישע זאכען האט מען ביי אסיפ'ן כמעט נאר נישט געוואוסט און גאר נישט געמערקט, איבערהויפט האבען דערפון קיין אהנונג נישט געהאט די קינדער.

און אסיפ אליין האט אויך מעהר א צירה פון א רוס. א געזונד רויט פנים, א ביסעל פערנשט'ט מיט א פערלאזטער געלער באָרד, און געקליידעט ווי מען געהט אין יענע מקומות—האט מען אין איהם בשום אופן דאס „פינטעלע יוד",

נישט געקאנט דערקענען.

אריבערפאהרענדיג קיין פוילען האט זיך אסיפ אביסעל געשראקען, עס איז איהם די געגענד געווען אונבעקאנט און פרעמד.

נאר אבזייענדיג א קורצע צייט אין דער שטאדט האט זיך אונזער אסיפ שוין גענומען אסימילירען אויף פויליש.

קודם כל האט ער אויסגעביטען די רוסישע הלבשה אויף אנ'אייראפעאישע, ווי מען טראגט אין פוילען.

באלד האט ער אויך געביטען דעם נאמען און אויף זיינע נייע וויזיט-קארטען איז שוין געשטאנען אויף פויליש: „יוזעף רובאקין". ער האט נעביך געוואלט אויפשרייבען אויך עכט פויליש, „רובאקאווסקי" נאר געה מאך, אז דאס מאר מען שוין נישט...

שלעכט איז איהם נאר געגאנגען מיט דער פוילישער שפראך.

נאר, נאך א האלב יאהר זיין אין דער שטאדט, האט ער זיך שוין געהאלטען פאר אנ'אמת'ן פאליאק, און אין דער רעסטאראציע, וואו ער האט געגעסען מיטאג, פלעגט ער, כדי צו בעווייזען זיך מיט זיין פויליש רעדען, אויסשרייען, ווען מען האט איהם אפילו דערלאנגט ווייך פלייש...

— א, טאקע טווארדע מעסא, נע מאזנא דא געמבי ווזונץ.

און אין דער צייט האט ער אויך אריבערגעשריבען צו זיין פאמיליע, אז זיי זאלען קומען צופאהרען.

ער, יוזעף, האט אפילו איצט באלד געוואלט איינארדענען ביי זיך א פויליש הויז, נאר אנאסטאסיא, וועלכע הייסט שוין איצט אניעלא, האט זיך איהם אנטקעגען געשטעלט:

— וואס רעדסטו, גזלן, רוצח, איך וויים דאך נישט צו רעדען א האלבען פוילישען ווארט! —

צור פערלעבונג פון אונזער טהייערען
ברודער וואלף זיעמבינסקי
מיט פרל. מעמטשא זילבערפריינד
גראטולירען מיר שוועסטערן חערצליך
אונזר חיישען ווינשען גליק
4416
שרה ליבאבינסקא און
לאה זיעמבינסקא אויס לאדז.

דער לאמטערן

№ 6	א וועכענטליכער נר-תמיד צו בעלייכטען די פינסטערניש אין אלע קהל'שע ענינים, אין אלע חברות און צדקה-אנשטאלטען, אין די קעפ פון אונזערע שתדלנים, אין די הערצער פון אונזערע גדבנים וכו' וכו'	יהי אור!

א טעגליך וואכענבלאט פאר קהל'שע ענינים.

מאסקאראדען-בענעפיסען.

בענעפיסען, מאסקאראדען,
מאסקאראדען, בענעפיסען...
וועט מען לאנג נאך טראגען מאסקעס!
כ'וואלט געוועזען א בעלן וויסען.

וועט מען לאנג נאך דארפען שרייען
בראוואס, ביס... אוי, האט רחמנות!
כ'וועל באמת ווערען „פלימה"
פון די בלומען און מתנות...

איך לעב אין שרעק, איך לעב אין מורא!
ס'וועט קיין סוף צו דעם ניט נעהמען!
אלע ווילען בענעפיסען,
קיינער לאזט זיך ניט פערשעהמען...

אלע שטוהלען און לארנעטקעס,
פער פערשיידענע [illegible]

און די העלדען פון „גאליארקע"
אלע צאפלען זיך און פלאמען!

— ניט אונז, ניט אונז: בענעפיסען!
סוועגגאלי.

„פוטוריסטישער" ווינקעל.

סאטא:
וואס בויג מיר די חכמה,
אז נארישקייט גילט.

געזאנגען.

א האנד האט געזאגט:
קלאנט! —
געקרעכצט האט די וואנד:
— א ניי-לאנד!

א לאנד אהן ברויט,
מענשען זענען טויט,
און חיים איז א שרעק

און אנ'עק — —
שנעע אויף די דעכער
און—פרויען מיט בעכער
א נעחאלד, א געשריי;
— אוי חעת, אוי חעה!...

א מענש אהן א קאפ...

(א פוטוריסטיש מעשה'לע)

געווען איז ער, א מענש אהן א קאפ.
איהר וואונדערט זיך? פאר וואס? וויפיעל מאל הערט איהר וי מען פרעגט איינעם:
— ר' יוד, וואו האט איהר דעם קאפ?
און נעוועזען איז ער רייך, שטיין-רייך.
איהר וואונדערט זיך? וויפיעל מאל הערט איהר ווי מען זאגט:
— ער איז טאקי רייך, אבער נישט פון זיין קאפ!
און געווען איז ער א גבאי און אלע שטאדטישע פעראיינען;
איהר וואונדערט זיך ווידער, וויפיעל מאל הערט איהר זאגען:
— ר' איז טאקי א גבאי, אבער אהן א קאפ!
און געמישט האט ער זיך און אלע קהלה-ענינים.
איהר וואונדערט זיך אלץ. וויפיעל מאל הערט איהר זאגען:
— א גוטען ווילען האט ער, אבער ער איז גרשט קיין קאפ-מענש!
און געווען איז ער אויך א שרייבער.
וואונדערט איך נישט, וויפיעל מאל הערט איהר מען זאגען:

— ער שרייבט אהן א קאפ!
נאר, אז ער איז געשטארבען האט ער בעקומען א קאפ, בעסער, פון אוהם איז געווארען בלויז א קאפ.
איהר וואונדערט זיך? צווישען די מלוים האט איהר געדארפט הערען:
— דאס איז געווען שוין אוועקמאל א קאפ.
— פש...ש...ש... א גרויסער קאפ!

טאנגא.

נישט קיין פלאץ און נישט קיין פוש, נישט קיין חכמה און נישט קיין נארישקייט פערפאסט פון א לאדזער פוטוריסט, א פראמטער חיי-וקים און נעלעזען אויף א בענעפים פאר א פובליקום נישט-פוטוריסטען).

— טאנגא... מען טאנצט, מען קוועטשט זיך און דרוקט זיך (פרויען ווערען רויט, מען דארף זאגען נאך שארפער) וואס דרוקט איהר זיך חע? איהר האט דען נישט קיין פלאץ (דער ווערט פערשעהמט און איבערגעדרעהט נאר עס מאכט נישט, אוך נעהם זיך) חערט, טאנגע דאס און יענס און כרוחת (מען הויבט אן צווישען פובליקום צו פיפען א געשריי: נענוג! נענוג! דער פארהאנג פאלט).

לאדזער נייעס.

צער בעלי-חיים.

א לאדזער צער-בעלי-חיים'ניק, פון דו „צער בעלי-חיים'ניקעס" וואס האבען די מענגענומען א בעשלוס צו אסר'ן דו יודישע שחיטות און [illegible]

און געזעהן, אז א פערד איז נעפאלען.

— אי, קארגאוול, מען מוטשעט אזוי מעשעפענישען, פאלוצח!

באלד דערנאך האט ער געזעהן אז פון טראמוויי-וואגען האט מען ארויסגעשטויסען אנ'אלטוטשקען יוד, וואס האט געוואלט ארויפגעהן און ער איז געפאלען.

— גאנץ רעכט אזוי!—האט ער געזאגט צו זיך אליין—דו יודען אומעטום קריכען זיי!

צום בענעפיס-סעזאן.

— אי, ס'איז מיר עפום אזוי שלעכט און כ'נענוץ אוצט אזוי פוסל.

וואס איז מיט דיר? בוים דאך נישט אויף קיין בענעפים.

טאנגא אויף דער אלט-שטאדט.

די זעלבע באלוטער שקצים, וואס פלעגען פריהער נאכלויפען יעדען יודען און איהם נאכשרייען „ביילים", חאבען זיך איצט אויסגעלערנט די ארגענטינישע מעלאדיעס און זיי פייפען עס אויף אלע רעגען.

די „ביילים-מאדע" איז אריבער, איצט איז געקומען די „טאנגא-מאדע" אדער ווי פיעלע רופען עס אויף אלט-שטאדט „קאנגא-מאדע" און גאט צו דאנקען! איך האב בעמערקט, אז ווען א מאדע קומט נאר אריין אויף נאלעווקי און ווייטער, איז א סימן, אז עס נעהמט שוין א סוף צו איהר.

און טאנגא האט שוין רערצעסען, אז גאט זאל רחמנות האבען.

שפאצירט זיך דורך א ביסעל אויף בעזשאני-קאווער גאס, שלייפען, שמאפען, פארטיגע קליידער און אפילו צוקערקעס—אלץ טאנגא.

נאר אפילו בעלום און איבערהויפט אלע היימערע גאסען, וועלכע חאבען ניט א וועלכע

יענע גאסען דינגען איצט מיט טאנגא, א יוד פערקויפט פאמעראנצען צוויי שטיק א צעהנער, חייל ער אבער ניט אבשטעהן פון דער מאדע און ער צושרייט זיך אויף גאנץ חסלאדניא גאס:

— צוויי שטיק אמת'ע טאנגא פאמעראנצען...

צווייטע שטיק א צעהנער. און דאס האט געחירקט, דער יוד האט פון אנהויב געמאכט א גוט געשעפט, נאר עס האט זיך באלד אנגעהויבען א קאנקורענץ: דער צווייטער און דער דריטער פאמעראנצען-הענדלער האט זיך אויך גענאפט צום זעלבען מיטעל, און די גאנצע גאס האט זיך צוטאנגעוועט.

א ביסעל ווייטער צווישען נאטאמייסקע און פאלנאצנע שטעהט א בחור מיט בייגעל, האט ער זיך ארויפגעכאפט א בייגעל אויפ'ן פינגער און ער דרעהט איהם געשווינד—יודען, יודען, איהר זעהט! די לעצטע מאדע, אמת'ע טאנגא-בייגעל, טאנגא קאנגא, קויפט, קויפט!

נאר די גליקליכסטע און דער טאנגא-מאדע איז טוראי די אסב פון דעם געלען יודען, וואס האנדעלט מיט גלעזערנע בלים נעבען פיש-מארק.

דער יוד איז איינענטליך נישט קיין געלער נאר א רויטער און ניט אזוי א רויטער ווי א ברוינער, ער איז אויך ניט ברוין, ער האט טאקי דעם אמת'ן טאנגא-קאליר און די יודענע וואס העלפט איהם מען יעדען דערקענטאג, רופט דעם עולם מיט געשרייען:

— קויפט גלעזערנע טאנגא-בלים, איהר זעהט פאר א מאן איך האב, די אמת'ע מאדע, דאס איז דאך טאקי אמת'ע טאנגא, און זי נוט איהם דערביי א צוב פאר זיין געל-רויט-ברוין-טאנגא-בערדיל און די מארעמען, וואס געהען צום פיש-מארק קוועלען זו פון דער סגעגע.

הכלל, אויף דער אלט-שטאדט טאנגעוועט מען איצטער אויפ'ן גרויסען אופן, א סימן, אז אויף דער ניי-שטאדט וועט שוין אין גיכען קומען א נייע מאדע.

טעאַטער „סקאַלאַ" 16 צעגעלניאַנאַ 16

פורים דעם 27|2 פעברואַר אום 3 אוהר נאָכמיטאַג וועט פאָרקומען אַ גראַנדיעזער פורים

העברעאישער פורים-אָוונד פאַר קינדער און ערוואַקסענע

מיט זעהר אַנ'אינהאַלט'ס-רייכען פראָגראַם וועלכע בעשטעהט פון פאָלגענדע 4 גרויסע אַבטהיילונגען:

די ערשטע 2 טהיילען פונ'ם פראָגראַם וועלען אויסגעפיהרט ווערען דורך די קינדער און שילער פון דעם ערשטען העברעאישען „גן ילדים" (פרעבעל-שולע) פון ש. ק. פיינשטיין מיט זייער בעסטען רעפּערטואַר ווי צום ביישפּיעל: זמר לפורים, שלום עליכם יהודי, שלשה אבות, חזקאלי, שירת הרועה, הסנאי בחרף, על ההרים ביהודה און נאָך פיעל אַנדערע.

3) פערשיעדענע העברעאישע דעקלאַמאַציאָנס נומערן ווי אויך אַ נייע פורים-קאָמעדיע אין איין אַקט מיט'ן נאָמען „אחשורוש" פון י. ק.

4) אַם ענדע וועט פאָרגעשטעלט ווערען צום ערשטען מאָל די בעוואוסטע דראַמאַטישע פּאָעמאַ „ראשונים" פון יצחק קאַצענעלזאָהן.

אנמערקונג: בילעטען איז צו בעקומען טעגליך אין ביכער-געשעפט פון ה' מיטלער פעטריקויער שטר. № 46 און אין טאָג פון פאָרשטעלונג אין קאַסאַ פון טעאַטער „סקאַלאַ" פון 10 איהר פריה ביז ענדע פאָרשטעלונג.

טינקייט, ס'איז אַ לעבענס-נויטווענדיגקייט פאַר יודען.

איצט נעהמט אונזערע בענעפיסען.

נישטאָ נאָך עמיצען ביי יודען, וואָס זאָל זיין אַזוי עלענד ווי אַ שטיין, אַזוי איינזאַם, אַזוי דערוויטערט פון דער געזעלשאַפט ווי דער יודישער אַרטיסט. ווער אינטערעסירט זיך מיט'ן אַרטיסט, מיט זיין גורל, מיט זיין לאַנגע? וואָס פאַר אַ בעציהונג האָט דאָס ליעבע יודישע פובליקום צום יודישען טעאַטער? איהר זעהט שפּיעלען אויף דער ביהנע? איהר זעהט לאַכען און טאַנצען און זינגען און פרעהליכקייט, איהר זעהט אָבער די טרעהרען נישט. אַז אַנ'אַרטיסט מאַכט אַ בענעפיס איז דאָס נישט קיין יום-טוב פון דער יודישער קונסט, נישט קיין שמחה פאַר'ן פובליקום, — חלילה, דאָס מאַכט ער שבת פאַר זיך. עמך ישראל צריכים פרנסה, און אַ יודישער אַרטיסט איז אויך אַ מיטגליעד פון עם-ישראל. ווען מ'מעלדעט אין די צייטונגען, אַז אַ יודישער אַרטיסט האָט אַ בענעפיס, שרייבט נישט כתם: דער און דער האָט אַ בענעפיס. נאָר צווישען די שורות דאַרף מען זיך בעטען ביים ליעבען יודישען פובליקום: מיר האָפען, אַז איהר וועט קומען, זייט אַזוי גוט און קומט, טהוט אַ טובה און קומט, ראַטעוועט און קומט. אַט אַזוי בעט זיך די יודישע קונסט. און אַז נאָט העלפט איז נאָך אַלץ בקשות און תחנונים פוסט און לעדיג אין טעאַטער, און פונ'ם אַרטיסטישען יום-טוב ווערט געביך אַ תשעה-באב. ניט ווי ביי די אומות העולם. וואו מען שטעהט אָפטמאָל ביי דער קאַסע אַ גאַנצען טאָג, אין היץ און אין קעלט, און מען רייסט זיך פאַר אַ בילעט, ביי זיי איז אַ בענעפיס — אַ יום-טוב פאַר אַלעמען.

איהר הערט די בראַוואָ-פּאַטשערייען, איהר זעהט אפשר די בלומען-קרענץ, אָבער איהר זעהט נישט די צרות. און אַ בענעפיס איז אַ צרה, ימים-נוראים פאַר אַ יודישען אַרטיסט.

און אַט אַזוי זענען אַלע אונזערע פערוויילונגען, די בעלער און מאַסקאַראַדען, אַ געלעכטער מיט טרעהרען. נאָך אַ נס וואָס מען טראָגט מאַסקעס, רייסט אַראָב די מאַסקע — וועט איהר דערזעהען פערוויינטע פּנים'ער, אָבגעוויִשטע טרעהרען, וועט איהר דערהערען אַ קרעכץ, אַז איהר וועט פערציטערט ווערען.

דאָס זענען אונזערע חתונות און שמחות אויף דער יודישער גאַס. מ'קומט דערטרינקען דעם ווערטאָג אין אַ טראָפּען פרעהליכקייט. אָבער מען דערטרינקט איהם נישט...

און ווען איך זעה דאָס און בעטראַכט דאָס, דערמאָהן איך זיך אָן יענעם גביר, דעם הייסען חסיד, וואָס איז געוואָרען אַ יורד, און אַז ס'איז שוין איהם שטאַרק צוגעטראָטען צום האַרצען האָט ער אויסגערופען:

— קינדערלאַך, שפּיעלט מיר אויף אַ פרעהליכס, לעבעדיג, מיט'ן ברען, שפּיעלט מיר אויף דאָס פרעהליכס, וואָס דער רבי ע"ה האָט אַזוי ליעב געהאַט צו זינגען — לאָמיך האָטש אויסוויינען דאָס ביטערע האַרץ.

לאָמיך וויינען — אַז אַ שטיין זאָל גערירט ווערען.

יוד-אלת.

וואָס הערט זיך אין לאָדז.

די לויה פון פרוי לעאָנאַ פּאָזנאַנסקאַ ז"ל.

(ג) נעכטען אַרום צוויי ביי טאָג, איז פאָרגעקומען די לויה פון דער פערשטאָרבענער פרוי לעאָנאַ פּאָזנאַנסקאַ נ"ע

שוין באַלד פון דערפריה אָן האָבען זיך אין ה' הערץ'ס פּאַלאַץ אויף פּראָמענאַדע גאַס 4 אָנגעהויבען צו פערזאַמלען די קרובים און פריינד פון דער פערשטאָרבענער.

אַרום פּאַלאַץ, וועלכער איז געוועזען פערהילט אין טרויער, האָט זיך צונויפגעזאַמעלט אַנ'עולם פון פיעל הונדערטער פּערזאָנען.

אַרום האַלב 1 אַ זייגער בייטאָג, זענען אין פּאַלאַץ ארויף ארויף אויך געקומען דער לאָדזער רב און איינינע מורי-הוראות. דער פּרעדיגער פון דער סינאַגאָגע ד"ר בראָידע, די קאַנטאָרען פון דער סינאַגאָגע ה' אַלטערמאַן און ז' ביי און דאָס סינאַגאָגען-כאָר. דער קאַנטאָר האָט אָבגעריכט אַ הזכרה און דאָס כאָר האָט דערויף געזונגען איינינע קאַפּיטלעך תהלים. אַרום צוויי אַ זייגער האָט זיך אָנגעהויבען די לויה.

פאַר דער לויה, וואָס איז געגאַנגען פון דער פּראָמענאַדע דורך דער זשעלאַזנאַ צו דער פּעטריקאָווער גאַס א.אז.וו. ביז צום בית-עולם צו, זענען געגאַנגען די שילער פון דער האַנדווערקער „תלמוד תורה" און די שילערינס פון דער אַבראַמאָוו פון יעקב און אַנאַ הערץ. דערויף זענען געגאַנגען דעפּוטאַציעס פון פערשיעדענע צדקה-חברות פאַבריק-אַרבייטער און דאָס קאַנטאָר-פּערזאָנאַל.

די עגלה איז לויט'ן וואונש פון דער פערשטאָרבענער נישט געווען בעלעגט מיט קיין בלומען-קרענץ. נאָך דער עגלה זענען אין טיעפען טרויער געגאַנגען די זיהן, טעכטער, פערשיעדענע קרובים פון דער פערשטאָרבענער און איינינע טויזענד פּערזאָן.

די אָרדנונג איז אָבגעהיט געוואָרען דורך דער פּאָליציי און פייערלעשער פון פּאָזנאַנסקי'ס פאַבריק.

נישט אַכטענדיג אויפ'ן שלעכטען וועטער איז ביז צום בית עולם אַרויסגעקומען אַנ'עולם פון העכער דריי טויזענד פּערזאָן.

נאָך אַנ'הזכרה, וואָס ס'האָט אָבגעריכט ביים אָפענעם קבר דער קאַנטאָר מיט'ן כאָר האָט דער פּרעדיגער ד"ר בראָידע געמאַכט אַ הספד, אין וועלכען ער האָט אָנגעוויזען אויף די מעשים טובים פון דער פערשטאָרבענער, וועלכע האָט זיך אויסגעצייכענט מיט איהר צדקה-טהון. נאָכדעם האָט מען די פערשטאָרבענע מקבר געווען אין פאַמיליען-קבר.

צוליב'ן טויט פון פרוי לאה פּאָזנאַנסקאַ האָט די פאַמיליע אויף איהר נאָמען בעשטימט פאָלגענדע לעגאַטען:

20,000 רובל פאַר'ן יודישען „דאָבּראָטשינאָשץ", די צינזען פון וועלכע מען זאָל יעדעס יאָהר צום יאָהרצייט צוטהיילען צווישען אָרימע לייט; 20,000 ר', די צינזען פון וועלכע מען זאָל יעהרליך צוטהיילען צווישען די היעסיגע פילאַנטראָפּישע אינסטיטוציעס; 6000 רובל, די צינזען פון וועלכע עס זאָלען געהן צורעכט צו מאַכען די סינאַגאָגע און די אַלטשטאָדטישע שוהל; 10,0000 רובל פאַר'ן קריסטליכען דאָבּראָטשינאָשץ אויף צוצוטהיילען יעדעס יאָהר די צינזען צווישען קריסטליכע אָרימע לייט.

— די פערשטאָרבענע לאה פּאָזנאַנסקאַ האָט איבערגעלאָזען אַ ירושה פון 30 מיליאָן רובל פאַר איהר פאַמיליע. איהר פערמעגען איז געלעגט אין פערשיעדענע ווערטפּאַפּיערען.

• • •

נעכטען אין טאָג פון דער לויה האָט מען אין „יודישען דאָבּראָטשינאָשץ" פערטהיילט צווישען די לאָדזער יודישע אָרימע-לייט 2137 רובל מיט 50 קאָפּ, ד. ה. די פּראָצענטען פון פאָנד, וואָס ס'געפינדעט זיך ביים יודישען דאָבּראָטשינאָשץ", וועלכע וועלען פערטהיילט ווערען יעדעס יאָהר אין טאָג פון יאָהרצייט צווישען לאָדזער יודישע אָרימע-לייט.

פון יודישען קאָמי-פעראיין.

מאָרגען, שבת, 7 אַ זייגער אין אָוונד וועט אין איינענעם לאָקאַל (וואָלטשאַנסקאַ 21) פאָרקומען אַ גרויסע פערזאַמלונג פון די מיטגליעדער אום צו בעטראַכטען די פראַגע וועגען גרינדען אַנ'אַסעקוראַציאָנס-קאַסע בי'ם פעראיין, די מיטגליעדער ווערען געבעטען צו קומען אין אַ גרויסע צאָהל.

מאָרגען, שבת, 9 אַ זייגער אין אָוונד וועט אין איינענעם לאָקאַל (וואָלטשאַנסקאַ 21) פאָרקומען אַ לעקציע פון ד"ר ע. לעווין איבער דאָס טעמאַ „דער האַנדעל און זיין געשיכטליכער ענטוויקלונג". די מיטגליעדער ווערען געבעטען צו קומען אין אַ גרעסערער צאָהל.

פון „האַרפע".

די פערוואַלטונג פון דער געזעלשאַפט ווייזט אַרויס אַ ענערגישע טעטיגקייט. פאָריגען שבת האָט זי איינגעאָרדענט אַ אינטערעסאַנטען שמועס איבער דאָס טעמאַ: „די פּאָעזיע פון מאָריס ראָזענפעלד". דער פאָרטראָג איז אויפגענומען געוואָרען פון די מיטגליעדער מיט גרויס אינטערעס.

אין אַלגעמיין וואַקסט זעהר דער אינטערעס צו „האַרפע", וואָס איז אַרויסצוזעהן פון דער גרויסער צאָהל מיט-גליעדער, וועלכע פערשרייבען זיך אין פעראיין.

אויך היינט פרייטאָג, 8 אַ זייגער אין אָוונד וועט אין לאָקאַל פון פעראיין (דלוגאַ 31, וו. 2) פאָרקומ'ן דער צווייטער „ליטעראַרישער שמועס" איבער דאָס טעמאַ: „שלום עליכם".— די פערוואַלטונג בעט אונז מיטצוטהיילען, אַז די מיטגליעדער, וועלכע ווילען אַנטהייל נעמען אין דעם שמועס, זאָלען צוגרייטען אַ קורצען פּראָגראַם (קאָנספּעקט) פון זייער פאָרטראָג, און צושטעלען איהם דער פערוואַלטונג ביז היינט 7 אַ זייגער אין אָוונד.

די פערוואַלטונג פון „האַרפע" האָט בעשלאָסען איינצואָרדנען אַ גרויסען פורים-באַל מיט אַנ'אינטערעסאַנטען מוזיקאַליש-ליטעראַרישען פּראָגראַם. אויספיהרליך וועגען דעם אָוונד וועט נאָך בעזונדערס מיטגעטהיילט ווערען.

פערזאַמלונגען.

מאָרגען, שבת, 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג וועט אין „וויקטאָריאַ"-זאַל (דלוגאַ 45) פאָרקומען די גרינדונגס-פערזאַמלונג פון דעם ניי-לעגאַליזירטען אַרבייטער-פעראיין פון דער לעדער-בראַנזשע. אַלע אַרבייטער פון דעם פאַך ווערען געבעטען צו קומען צו דער דאָזיגער פערזאַמלונג.

— מאָרגען, שבת, 7 אַ זייגער אין אָוונד וועט פאָרקומען אין וויענער זאַל (ווסכאָדניאַ 18) אַ גענעראַל-פערזאַמלונג פון באַלוטער „לינת הצדק". אויף דער טאָגעסאָרדנונג שטעהען וויכטיגע פראַגען און די מיטגליעדער ווערען געבעטען צו קומען צו דער פערזאַמלונג.

— קומענדיגען מיטוואָך, דעם 25 פעברואַר וועט אין איינענעם לאָקאַל (זגערזשער 43) פאָרקומען די ערשטע יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון דער ראַדאָגאָשטשער יודישער לייה- און שפּאָר-קאַסע. ווען די פערזאַמלונג וועט נישט פאָרקומען, וועט זי פאָרקומען אין צווייטען טערמין דעם 28 פעברואַר.

דער מאַסקענבאַל פון קאָמי-וואָיאַזשאָרען-פעראיין.

מאָרגען, שבת אין אָוונד וועט אין גרויסען קאָנצערט-זאַל פאָרקומען דער יעהרליכער טראַדיציאָנעלער מאַסקענבאַל צו פערשטאַרקען די מיטלען פון די הילף-קאַסע פון קאָמי-וואָיאַזשאָרען-פעראיין.

דער וואָיאַזשאָרען-פעראיין, וועלכער איז געגרינדעט געוואָרען מיט 7 יאָהר צוריק האָט אין משך פון זיין נישט לאַנגער עקזיסטענץ אַזוי גוט זיך ענטוויקעלט, אַז ער געהערט היינט צו די מוסטערהאַפטע פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען אין אונזער שטאָדט.

דער פעראיין ציילט היינט 800 מיטגליעדער.

אין משך פון זיין קורצער עקזיסטענץ זענען ביי'ם פעראיין געגרינדעט געוואָרען פערשיעדענע נוצליכע איינריכטונגען, וועלכע האָבען דעם צוועק די מיטגליעדער אין פאַל פון אַ נויט, אָדער אַנ'אומגליק אויף אַ בכבוד'ן אופן צו העלפען. די אונטערשטיצונגס-קאַסע פאַר אַלמנות און יתומים אונטערשטיצט איצט 12 אַלמנות און האַלט אויס און ערציהט 40 יתומים. די לייה-קאַסע העלפט אויס די מיטגליעדער אויף קליינע פּראָצענטען מיט אַ גמילות-חסד אין אַ נויט-פאַל, די געגענזייטיגע פערזיכערונגס-קאַסע אין פאַל פון טויט איז ביי'ם וואָיאַזשאָרען-פעראיין געגרינדעט געוואָרען פריהער ווי ביי אַלע פעראיינען און זי ענטוויקעלט זיך זעהר גוט. אויך האָט יעצט דער פעראיין געגרינדעט אַ זעהר נוצליכע אינוואַלידען-קאַסע צו אונטערשטיצען מיט אַ מאָנאַטליכען געהאַלט די מיטגליעדער אין פאַל ווען זיי פערליערען זייער אַרבייטס-פעהיגקייט.

די אַלע קאַסעס דאַרפען אָבער מיטלען און כדי צו האָבען גענוג מיטלען אָרדענט איין דער פעראיין יעהרליך גראַנדיעזע מאַסקענבעלער, וועלכע געבען זיך שטענדיג גלענצענד איין.

מאָרגען אין אָוונד וועט פאָרקומען דער היי-יאָהריגער מאַסקענבאַל, וועלכער טראָגט דעם נאָמען „טאַנגאָ-מאַסקענבאַל" און וועט לויט אַלע הכנות, וואָס זענען געמאַכט געוואָרען איבערשטייגען אַלץ, וואָס איז דעם ווינטער איינגעאָרדענט געוואָרען אויף דעם געביעט. דער גאַנצער זאַל איז פּרעכטיג דעקאָרירט און אויך פערגרעסערט געוואָרען דורך אַ ספּעציעלער גאַלעריי. עס זענען צוגעגרייט געוואָרען 8 ווערטפולע פּריזען פאַר קאָסטיומען און 2 פאַר טאַנגאָ-טענצער. מיט איין וואָרט, אַלץ איז געמאַכט געוואָרען, אַז דאָס פובליקום זאָל זיך ווי אַמבעסטען ... און מען דאַרף ערוואַרטען, אַז דער מאַסקענבאַל וועט זיך אין יעדער הינזיכט גלענצענד איינגעבען.

די אַקציענגעזעלשאַפט ר. ליפשיץ.

די פירמאַ ר. ליפשיץ בעט אונז מיטצוטהיילען, אַז די פירמאַ איז געענדערט געוואָרען אין אַ אַקציענגעזעלשאַפט אונטערן נאָמען „אַקציענגעזעלשאַפט ר. ליפשיץ" מיט אַ איינלענ-קאַפּיטאַל פון 750 טויזענד רובל. אין די פערוואַלטונג זענען געוועהלט געוואָרען ה' ר. ליפשיץ, פרוי העלענאַ ליפשיץ און אינזשעניער וולאַדיסלאַוו ליפשיץ, אַלס קאַנדידאַט ד"ר עדוואַרד וואַלפיש. אין דער רעוויזיאָנס-קאָמיסיע זענען אַריין: די ה"ה יוליוס ביעלשאָווסקי, יאַקוב הערץ, סטאַניסלאַוו יאַראָטשינסקי, יוזעף ליפשיץ אין אַלקסנדר וואַלפיש. אַלס לייטער און דירעקטאָר איז געוועהלט געוואָרען ה' ר. ליפשיץ, וועלכער וועט אויך צייכנען די פירמאַ, אויך האָבען די ה"ה א. און י. ליפשיץ בעקומען פּראָקוראַ צו צייכנען צוזאַמען אין נאָמען פון דער פירמאַ. די אַקציענגעזעלשאַפט האָט שוין אָנגעהויבען איהר טעטיגקייט דעם 9-טען פעברואַר.

דער פורים-באַל פון האַנדווערקער-קלוב.

די פערוואַלטונג פון האַנדווערקער-קלוב האָט בעשלאָסען שבת דעם 1/14 מערץ איינצואָרדנען אַ גראַנדיעזען פורים באַל מיט אַנ'אויסערגעוועהנליך אינטערעסאַנטען הומאָריסטישען פּראָגראַם. צו דעם צוועק איז בעשטימט געוואָרען אַ ספּעציעלע באַל-קאָמיסיע, וועלכע האָט זיך שוין ענערגיש גענומען מאַכען אַלע נויטיגע הכנות, אַזוי אַז דער פורים-באַל זאָל זיך אין יעדער הינזיכט גוט איינגעבען.

פון פעראיין „גמילת חסדים".

(ג) די רעזולטאַטען פון די וואַהלען פון דער גרינדונגס-פערזאַמלונג פון „גמילת חסדים", וואָס פערשפּרייט זיין טהעטיגקייט אין ראַיאָן פון ערשטען פּאָליציי-אוטשאַסטאָק זענען פאָלגענדע: אַלס פּרעזעס איז געוועהלט געוואָרען ה. א. ליפשיץ, אַלס וויצע-פּרעזעס ה' א. שטראָוך. אַלס מיטגליעדער אין פערוואַלטונג די ה"ה ב. מיטאַן, י. לאַנדסבערג, ח. בענטשקאָווסקי, ש. שבין, ה. מ. גינסבערג און ק. זשאַדעקוויטש, אַלס קאַנדידאַטען די ה"ה י. א. יוזעפאָוויטש, ש. וואַרשאַווסקי, מ. דאַנילעק, מ. ראַזענבים, און מ. מיטאַן. אין רעוויזיאָנס-קאָמיסיע די ה"ה ש. רייכמאַן, מ. באום, י. רייכגלאַס, י. לייזעראָוויטש און ש. ניסעל. דער פעראיין האָט שוין געעפענט אַ לאָקאַל אויף בושעשינער 4 און האָט בעשלאָסען אָנצוהויבען אַרויסצוגעבען אָהנפּראָצענטיגע הלואות ביז 100 רובל.

טעאַטער און מוזיק.

גרויסעס טעאַטער.

אין גרויסען טעאַטער ווערט היינט אין אָוונד און מאָרגען בייטאָג און אין אָוונד געשפּיעלט די שענע אָפּערעטע „דער פּוילישער יוד", וועלכע נעהמט אַ גאַנצע וואָך מיט גרויס ערפאָלג און האָט שטאַרק אויסגענומען ביים לאָדזער פובליקום. די הויפּט-ראָליע אין דעם שטיק שפּיעלט דער בעוואוסטער ענגלישער סטאַר ה' מאָריס וואַקסמאַן, וועלכער גאַסטראָלירט איצט אין גרויסען טעאַטער.

— קומענדיגען דינסטאָג וועט אין גרויסען טעאַטער פאָרקומען דער בענעפיס פון לאַנגיעהריגען סופלער פון גרויסען טעאַטער, ה' משה זאַנדבערג. געשפּיעלט וועט ווערען די בעקאַנטע קאָמישע אָפּערעטע „שלמה נאַרגעל", וועלכע איז שוין איינינע יאָהר נישט געשפּיעלט געוואָרען, צום שלום וועט פאָרקומען אַ גראַנדיעזער דיווערטיסמענט מיט'ן אַנטהייל פון די בעסטע קרעפטען פון דער טרופּע.

דער פּרץ-אָוונד אין „סקאַלאַ".

היינט אין אָוונד וועט אין „סקאַלאַ"-טעאַטער פאָרקומען אַ פּרץ אָוונד, וועלכער פערשפּרעכט צו זיין זעהר אינטערעסאַנט. עס וועלען געשפּיעלט ווערען פּרץ שענסטע איינאַקטערס: „די שוועסטער", „אַ פריהמאָרגען" און „נאָך קבורה". אין די אַלע דריי איינאַקטערס וועט זיך בעטהייליגען די בעוואוסטע יודיש-פּוילישע שוישפּיעלערין פרוי מרים אַיזראַעלס, וועלכע שפּיעלט פּרץ'ס פרויען-טיפּען מיט אַ צאַרט ... עס איז שוין אין די איינענע ראָלען מיט גרויס ערפאָלג אַרויסגעטראָטען אין וואַרשוי. צום אָוונד קומען ספּעציעל פון וואַרשוי י"ל פּרץ, ווי אויך איינינע יודישע שריפטשטעלער און קינסטלער.

אום צו געבען די מעגליכקייט די ברייטע שיכטען צו בעקענען זיך מיט די ווערק פונ'ם בעליעבטען פאָלקס-דיכטער, וועט מאָרגען בייטאָג אויך אויפגעפיהרט ווערען צו ביליגע פרייזען דריי איינאַקטערס פון י. ל. פּרץ און צום שלום וועט דער דיכטער פאָרלייענען איינס פון זיינע בעסטע ווערק.

צום בענעפיס פון ה' זילבערצווייג.

מאָרגען, שבת אין אָוונד פייערט אין „סקאַלאַ" טעאַטער זיין בענעפיס ה' זלמן זילבערצווייג, דער אויסגעצייכנעטער איבערזעצער, וועלכער האָט שוין פערזעהען די יודישע ביהנע מיט אַ גאַנצער רייהע פאָרטרעפליכע איבערזעצונגען פון איראָפּעאישען רעפּערטואַר.

ה' זילבערצווייג איז צוערשט אַרויסגעטרעטען ליטעראַריש מיט פערשיעדענע בעלעטריסטישע איבערזעצונגען אין „לאָדזער טאַגעבלאַט" און שפּעטער אין פערשיעדענע אַנדערע יודישע אויסגאַבען.

אין יאָהר 1911 האָט ה' ז. געגרינדעט העברעאישע אָוונד-קורסען אין לאָדז, און נאָכדעם האָט ער אויך איינגעאָרדנעט די ערשטע העברעאישע טעאַטער-פאָרשטעלונג.

פערנינטערעסירענדיג זיך מיט'ן יודישען טעאַטער האָט ער אָנגעהויבען צו איבערזעצען פערשיעדענע פּיעסען, צווישען זיי די בעריהמטע פּיעסע „קין", וועלכע איז אויך אָבגעדרוקט געוואָרען אין אַ בעזונדער ביכעל, און אין לעצטענס 10 מאָל געשפּיעלט געוואָרען אויף דער יודישער ביהנע מיט אַ גרויסען ערפאָלג. אין דער זעלבינער צייט האָט זיך איהם אויך איינגעגעבען צו פּער-אינטערעסירען ה' יוליוס אַדלער מיט דער „הבמה העברית" און צו בעוועגען איהם אויפצוטרעטען אין „אוריאל אַקאָסטאַ" אויף העברעאיש.

שפּעטער האָט ה' זילבערצווייג געגרינדעט אַ אַמאַטאָרען-טרופּע, מיט וועלכער ער האָט אויפגעפיהרט מיט ערפאָלג פערשיעדענע פּיעסען פון איראָפּעאישען רעפּערטואַר.

אין ציררק-טעאַטער האָט פאָריגען ווינטער ה' אַדלער'ס טרופּע אויפגעפיהרט אין ה' זילבערצווייג'ס בעאַרבייטונג די אָפּערעטע „ראָבערט און בערטראַם" זייט דאַן גיבט זיך ה' זילבערצווייג ענערגיש אָב צו דער יודישער ביהנע. ער איבערזעצט אַזעלכע ווערק ווי „האַמלעט" און „הינטער די מויער'ן" „פערפרעכען און שט-אָף א. אַז. וו.

דער מאָרגענדיגער בענעפיס, אויף וועלכען ס'נעהמט צום ערשטען און איינציגען מאָל די בעקאַנטע פּיעסע, וואָס האָט אַרויסגערופען אַ גרויסע סענסאַציע אין איראָפּאַ, „די אָנגעשטעקטע" (די שייטערביינע") פון פראַנצויזישען אַקאַדעמיקער בריע, אין ה' זילבערצווייג'ס איבערזעצונג, די אינטערעסאַנטע פּיעסע האָט אויך צוגעצויגען די אויפמערקזאַמקייט פון גרויסע געלעהרטע, ווי פּראָפעסאָר מאַקס פלעש, וועלכער האָט אָנגעשריבען אַ ספּעציעלעם פאָרוואָרט צו דער פּיעסע. דאָס פאָרוואָרט וועט דער בענעפיציאַנט פאָרלייענען אין דער יודישער איבערזעצונג, צום שלום וועט פאָרקומען אַ גראַנדיעזער דיווערטיסמענט מיט'ן אַנטהייל פון פ-ויען: אַדלער און גאָלדשטיין, און די ה"ה: וואַגנער, יעדוואַב, סיעראַצקי און דער בענעפיציאַנט.

ס'איז צו האָפען, אַז די מאָרגענדיגע בענעפיס-פאָרשטעלונג וועט צאָהלרייך בעזוכט ווערען פון פובליקום, וואָס וועט דערמיט אויסדריקען די אָנערקענונג ה' זילבערצווייג'ן פאַר זיין אַרבייט פאַר דער יודישער ביהנע.

צום יובילעאום-בענעפיס פון ה' מיטעלמאַן.

קומענדיגען מיטוואָך וועט דער בעליעבטער שוישפּיעלער און פּיאַניסט פון דער יודישער ביהנע ה' מיטעלמאַן פייערן זיין בענעפיס און 25 יעהריגען יובילעאום פון זיין ביהנען-טעטיגקייט. עס איז צו האָפען, אַז די ברייטע שיכטען פון היעזיגען טעאַטער-פובליקום, וואָס איז גוט בעקאַנט מיט די גרויסע פערדיענסטען פון ה' מיטעלמאַן פאַר דער יודישער ביהנען-קונסט, וועט אויסנוצען די געלעגענהייט אויסצודריקען זיין סימפּאַטיע און אָנערקענונג דעם מענשען, וואָס האָט אָבגעגעבען זיינע בעסטע יאָהרען און זיינע כחות דער יודישער סצענע און וועט זיין עהרען-אָוונד בעערען מיט אַ צאָהלרייכען בעזוך.

אַנ'אויספיהרליכערע נאָטיץ וועגען דעם וועלען מיר געבען אין קומענדיגען נומער.

פאָלקס-טריבונע.

אַ דאַנקזאַגונג.

מיר מיטגליעדער פון נייעם יודישען קאָמי-פעראיין דריקען אויס אַ הערצליכ'ן דאַנק אונזער פריינד ה' רוסינאַוו פאַר זיין מיה, וואָס ער האָט גענומען אויף זיך אויסצולערנען אונז בוכהאַלטעריע. ער האָט נישט געשאָנעוועט קיין צייט און קיין אַרבייט און האָט אונז אויסגעלערנט אַ פאָלשטענדיגען קורס פון בוכפיהרונג.

אַלס צייכען פון דאַנק און אָנערקענונג פאַר זיין מיה קויפען מיר ביכער אויפ'ן נאָמען פון ה' רוסינאַוו אין אונזער ביבליאָטעק און ווינשען איהם ערפאָלג צו זיין ווייטערדיגער טעטיגקייט לטובת דעם פעראיין.

אין נאָמען פון דער ערשטער גרופּע
פּראַרקיס, האַראַשץ,
לעוויאַנט, ראָזענבלום.

צו די אַרבייטער פון דער לעדער-בראַנזשע.

מאָרגען, שבת קומט פאַר די גרינדונגס-פערזאַמלונג. איידער מיר טרעטען צו צו דער גרינדונגס-פערזאַמלונג מוזען מיר זיך קלאָר, ווי אַזוי מיר דאַרפען זיך בעציהען צו אונזער נייעם פּראָפעסיאָנעלען פעראיין. ווי מיר זעהן פון דער לעצטער צייט, לעבען איבער די לאָדזער פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען אַ גרויסען קריזיס נישט ווי נישט ווען הערט מען ווי אַ פערוואַלטונג רופט צוזאַמען די מיטגליעדער, אום צו בעטראַכטען די ווייטערדיגע עקזיסטענץ פון פעראיין. און אַנדערשוואו הערט מען נאָך טרויעריגערעס. ס'טרעפט זיך אַז נאָך אַ יאָהר אַרבייט פון אַ פעראיין רופט צונויף די פערוואַלטונג אַלע מיטגליעדער אום צו וועהלען אַ נייע פערוואַלטונג, און ס'הערען זיך נאָר שטימען פון די פערזאַמעלטע וועגען ליקווידירען דעם פעראיין.

פרעגט זיך אַ פראַגע מיט וועמענס ווילען ווערט געגרינדעט אַ פעראיין? צי מיט דעם ווילען פון איינצעלנע אָדער פון אַ גאַנצער גרופּע פון איין פאַך? דאָס ווייסען אַלע בעוואוסטזיניגע אַרבייטער, אַז נאָר מיט דעם ווילען פון אַלע אַרבייטער פון דעם פאַך ווערט געגרינדעט אַ פעראיין, — אויב אַזוי דאַרף דאָך געוויס אַ פעראיין שטענדיג בליהען און טעטיג זיין. לייעדער אָבער איז אין פּראַקטישען לעבען גאַנץ אַנדערש אין אָנהויב די התלהבות ביי די אַרבייטער זעהר גרויס און די מיטגליעדער אַרבייטען ענערגיש, אום אויפצושטעלען דעם נייעם פעראיין אויף די פיס, נאָר באַלד פאַלט ביי זיי אָב די ענערגיע. און זיי לאָזען זייער פריהערדיגע אַרבייטער אויף הפקר. און דעריבער מוז יעדער פּראָפעסיאָנעלער פעראיין שלעסליך קומען אין אַ פערלעגענהייט. ס'פעהלען אויס די מאַטעריעלע מיטלען, און אַנשטאָט וואָס די פערוואַלטונג דאַרף קלערען צו פערבעסערען די עקאָנאָמישע לאַגע פון די מיטגליעדער און צו זאָרגען פאַר זייערע אינטערעסען איז זי פערנומען מיט דער פראַגע, וואו מען נעהמט מיטלען דעם לאָקאַל אויסצוהאַלטען.

דעריבער אַרבייטער זאָלט איהר געדענקען, וואָס פאַר אַ הייליגער פליכט עס ליגט אויף אייך. קומט אין שטעלט אויף דעם בנין, וואָס איהר האַלט אין מיטען בויען, איהר מוזט וויסען אַ ביישפּיעל, אַז בעוואוסטזיניגע אַרבייטער פערשטעהען אַליין ווי צו זאָרגען פאַר זייערע עקאָנאָמישע אינטערעסען. זאָל מען זעהן, אַז ניט נאָר איהר האָט געקענט גרינדען אַ פּראָפעסיאָנעלען פעראיין, נאָר אַז איהר ווייסט אויך, ווי אַזוי איהם אויסצוהאַלטען און צו פערזיכערן זיין עקזיסטענץ.

האָט אין זינען אייערע אינטערעסען — און קומט צו דער פערזאַמלונג!

אַנ'אַרבייטער.

לעצטע נייעס.

פאַשקאַוס בעפרייאונג.

קיעוו (ספּ. צום ל. ט.) היינט האָט מען דעם אַרעסטירטען אפרים פאַשקאָוו מיט זיין געהילף גוטהאַרץ ארויסגעלאָזען פון טורמע און זיי זענען גלייך אַרויסגעפאָהרען קיין פאַסטאָוו. די גאַנצע שטאָדט האָט די אומשולדיגע קרבנות פון דער פאַסטאָווער טראַגעדיע זעהר פייערליך בעגעגענט צווישען זיי האָבען זיך אויך געפונען פיעל קריסטען, וועלכע האָבען די בעפרייטע יודען גערריקט די הענד און הערצליך בעגריסט. פאַשקאָוו פיהלט זיך זעהר שלעכט, דען ער איז זיצענדיג אין טורמע פון גרויס עגמת-נפש און ערגער ערגסט קראַנק געוואָרען.

דער מיניסטאַרען-ראַט געגען דער יודישער שחיטה.

פעטערבורג (ספּ. צום ל. ט.) אויף דעם פאָרשלאַג פון פינאַנץ-מיניסטער האָט דער מיניסטאָרען-ראַט בעשלאָסען, אַריינצוטראָגען אין דער גאָסור.-דומע אַ מעלדונג, אַז דער מיניסטאַרען-ראַט איז מסכים צום נייעם פּראָיעקט וועגען פערווערען די יודישע שחיטה, דערביי ווערט אָנגע-

ווייזען אויף דער נויטווענדיגקייט אַז די „קאַראָבקע" זאָל אָבגעשאַפט ווערען און אויף איהר אָרט זאָלען איינגעפיהרט ווערען אַנדערע הכנסות.

אַ רבנים-דעפּוטאַציע וועגען שחיטה-פּראָיעקט.

פעטערבורג (ספּ. צום ל. ט.) אייער קאָרעספּאָנדענט האָט זיך דערוואוסט פון זיכערע קוועלען, אַז אין גיכען וועט קיין פעטערבורג קומען אַ דעפּוטאַציע פון די גרעסטע און אָנגעזעהענסטע רבנים פון רוסלאַנד, וועלכע וועלען זיך פאָרשטעלען פאַר'ן אינערן-מיניסטער מאַקלאַקאָוו און זיך משתדל זיין, אַז מען זאָל ניט פערווערען די יודישע שחיטה.

עמיגראַציאָנס-אַגענט און פרויען-הענדלער.

בוטהען (ספּ.) נאָך אַ 9-טאָגיגער פערהאַנדלונג איז דער הויפּט-אָנגעקלאָגטער לובעלסקי, וועלכער איז פאַר האַנדלען מיט לעבעדיגער סחורה ארויסגעשיקט געוואָרען פון פּוילען, פערמשפּט געוואָרען צו 9 יאָהר קאַטאָרגע און צו בעצאָהלען 12,000 מאַרק שטראָף.

רעדאַקטאָר: י. אונגער.
פאַרויסגעבער: (ע. האַמבורסקי. (א. טענענבוים.

גרויסעס טהעאַטער | קורצענס נייעס! — וויכטיגע נייעס!

דיר. י. זאַנדבערג.

היינט פרייטאַג און מאָרגען שבת צוויי מאָל

נאָכמיטאָג 3 אַ זייגער און אָבענד האַלב 9 דריי גאַסטראָלען פון'ם בעוואוסטען ענגלישען סטאַר דער דירעקטאָר פון'ם לאָנדאָנער פּאַוויליאָן-טעאַטער

מר. מאָררים וואַקסמאַן

אין אַלע דריי פאָרשטעלונגען,

הערט געשפּילט צום 6-טען, 7-טען און 9-טען מאָל די גרויסע קאָמישע אויסשטאַטונגס-אָפּערעטע פון האַררי טהאָמאַסהאַ וועלכעס איז די וואָך געשעהן. געוואָרען 5 מאָל נאָך דער ... ביים אויפפירונג ... טהעאַטער און האָט יעדעם מאָל ערווארבען אַ ... ביים צושויער

דער פּוילישער יוד

אין דער אָפּערעטע „דער פּוילישער יוד" בעטהייליגען זיך די בעסטע קרעפטע פון אונזער אַנ-סאַמבעל מיט אונזער ליעבען גאַסט מר. מאָררים וואַקסמאַן, אין דער הויפּטראָלע אַלס דער „פּוילישער יוד".

די אָפּערעטע „דער פּוילישער יוד" בעזיצט 25 געזאַנגס-נומערן 25 צווישען וועלכע מיר מאַכען אויפמערקזאַם אויף פאָלגענדע:

1) א) דער קידוש; ב) וויל איך בין אַ יוד—מר. מאָררים וואַקסמאַן; 2) אב הרחמן פרל. גאַטאַגזאָהן; 3) נעם אַב שוין צוריק דיין ווייסע היים—ה' מיכאַלעסקאַ; 4) א) מעדלעך איך טראַג, ב) דער פּוילישער יוד; ג) אַ פּוילישען מי אדיר—ה' זילמאַן; 5) אַ דועט געדענק נור דאָס יודעלע—פרל. נאַטאַנזאָהן און ה' מיכאַלעסקאַ; 6) אַ דועט: נאָט דער ליעבע—פּ.ל. נאַטאַנזאָהן און ה' לעבעדיעוו; 7) יוחס מיוחס צו אַלדע רוחות די הויפּטזאַך איז געלד—ה' לעבעדעוו, 8) אַ תפילה וכה; ב) מרחם אב על בנים—מר. מאָררים וואַקסמאַן מיט'ן כאָר; 9) פיף פאַף אַ קאַדעטען-מאַרש—ה' לעבעדיעוו מיט'ן כאָר; 10) אַנסאַמבעל כאָר און מאַלאַ—מצות אויף פסח; 11) איין אַנסאַמבעל פאַפּורי אויסגעפיהרט פון גאַנצען אַנסאַמבעל.

די אָפּערעטע „דער פּוילישער יוד" איז פון אונזער ליעבען גאַסט מר' מאָררים וואַקסמאַן רעזשיסירט און אינסצעניר מיט אַלע אייגנצעלהייטען ווי אין פיעפעל'ס טעאַטער אין ניו-יאָרק. כאָר און אָרקעסטער פערשטאַרקט אונטער דער לייטונג פון'ם בעק. דיריזשאָר ה' האַכבערג.

═══ אויספיהרליכעס אין די פּראָגראַמען. ═══

בעמערקונג: שבת נאָכמיטאָג 3 אַ זייגער זענען די פּרייזען וועהר ביליג פון 20 ביז 95 ק.

גרויסעס טעאַטער.

מאָנטאָג ד. 10 (23) פעברואַר די 19-טע פאָפּולערע פאָרשטעלונג פאַר'ן האַנדעלקער-קלוב געשפּילט ווערט וועט ווערען די קאָמישע אָפּערעטע פון טנשיל שאָר

זיין ווייב'ס מאַן

אויספיהרליכעס זונטאָג אין לאָדזער טאַגעבלאַט.

בילעטען צו זעהר ביליגע פּרייזען בעקומט מען פון היינט אָן ביז מאָנטאָג 5 אַ זייגער אָבענדס אין מאַגאַזין ביי ה' ליקערמאַן, דזיעלנאַ 2 און אין לאָקאַל פון קלוב וואָהלדוקאַ 5.

אַנאָנס! דיענסטאָג ד. 11/24 פעברואַר בענעפיס

פון'ם מעגאַרער פון גרויסען טהעאַטער

משה זאַנדבערג

גאַסטשפּיעל פון'ם גרויסען ענגלישען סטאַר ג. דירעקטאָר פון'ם פּאַוויליאָן-טהעאַטער

מר. מאָררים וואַקסמאַן

ס'ווערט געשפּילט צום ערשטען מאָל אין דעם סעזאָן די לאַנג נישט געשפּילטע גרויסע קאָמישע אָפּערעטע

שלמה גאָרגעל

די הויפּט-ראָלע „ברוך בענדעט"—אונזער ליעבער גאַסט מר. מאָררים וואַקסמאַן,

די אורקאָמישע ראָלע „שלמה בעקער"—דער ליטהיישער קאָמיקער ה' לעבעדיעוו. די אָפּערעטע „שלמה גאָרגעל" בעזיצט אַ סך שעהנע מעלאָדישע געזאַנגס-נומערן, צווישען וועלכע מיר מאַכען אויפמערקזאַם אויף פאָלגענדע: 1) „ומפני חטאינו"—פרל. נאַטאַניאַהן מיט כאָר. 2) „אז עס נעהט נוט איינגאַנגעצען, געהט מען אויף'ן איין מאַנדעל"—קאָמישעס דועט פרל. אריעל און ה' לעבעדיעוו. 3) אַ מוזיקאַלישע מאָזאַיקע מיט פערשידענע נאַציאָנאַל-טענץ—פרל. אריעל און ה' לעבעדיעוו. 4) „חוה, אסתר, ש-ה, בילע, ציפע, ליאַחע"—אַ זעלטען קאָמישעס קופּלעט—ה' לעבעדיעוו. 5) אַ בעקער-כאָר—ה' לעבעדיעוו מיט'ן כאָר.

צום שלום אַ גראַנדיעזער דיווערטיסמענט

מיט אַנטייל פרל. נאַטאַנזאָהן ה"ה לעבעדיעוו, בולמאַן און מיכאַלעסקאַ.

דאָס פּראָגראַם פון'ם דיווערטיסמענט בעשטעהט פון גאַנץ נייע קאָמישע קופּלעטען, דועטען און אָריגינעלע טענץ.

אויספיהרליכעס אין די פּראָגראַמען.

בילעטען פון היינט אָן אין דער קאַסע פון גרויסען טהעאַטער.

טעאַטער „סקאַלאַ"

דירעקציאָן
י. אַדלער, ה. סטראַצקי

שבת 8 נאָכמיטאָג אום צו געבען די מעגליכקייט די ברייטע שיכטען צו הערען און זעהן אונזער גרויסען פאָלקס-דיכטער

י. ל. פּרץ

וועט געשפּילט ווערען ביי ביליגע פּרייזען מיט אַנטייל

היינט פרייטאַג אַ גרויסער פּרץ-אָוונד מיט דער בעטייליגונג פון ה' מ"ד ... און מיטווירקונג פון דער בערירמ-טער דראַמאַטישער ארטיסטין מ"ס

1) # שוועסטער

דראַמאַ אין 1 אַקט.

2) # נאָך קבורה

דראַמאַטישע סצענע.

3) # מרים איזראַעלס, אַ פרידהמארגען

8) דראַמאַטישע סצענע.

עס וועט נע-שפּילט ווערען איינאַקטער,

צום שלוס וועט י. ל. פּרץ לייענען איינעם פון זיינע בעסטע ווערק.

3 איינאַקטערס.

שבת-צו נאַכט בענעפיס און עהרען-אָוונד זלמן זילבערצווייג

וועט פאָרקומען דער פון טאַלאַנטפולען איבערזעצער ה'

ס'וועט געשפּילט ווערען צום ערשטען מאָל אויף דער יודישער בינע די סענסאַציאָנעלע פּיעסע מיט אַנטייל פר. עמיליע אַדלער

„שיפבריכיגע" (די אונגעשטעמפּטע)

(O czem się nie mówi)

אין 3 אַקטען פון מיכלייער פון דער פראַנצויזישער אַקאַדעמיע ברוך איבערזעצט פון בענעפיציאַנט.

מיט'ן אַנטייל פר. אַדלער, גאָלדשטיין, ה"ה זאַנגער, יעדוואַב, סיקראַצקי און דער בענעפיציאַנט.

בעמערקונג. יונגערע פאַר 16 יאָהר איז דער איינגאַנג שטרענג פערבאָטען.

═══ בילעטען שוין צו בעקומען אין קאַסע פון טעאַטער. ═══

צום שלוס אַ גראַנדיעזער דיווערטיסמענט

פאַר דער פאָרשטעלונג וועט דער בענעפיציאַנט לייענען אַ פאָרטראָג איבער דער פּיעסע פון פּראָפ. מאַקס פלעש.

צום שלוס אַ גראַנדיעזער דיווערטיסמענט. אַנאָנס!

אַנאָנס!

מיטוואָך ד. (12) 25 פעברואַר וועט פאָרקומען דער 25-יעהריגער יובילעאום-בענעפיס פון ארטיסט ה' מ. ח. טיטעלמאַן

ס'ווערט געשפּ. די בעקאַנטע, דראַמע

קין און הבל

נעה מאַשינען

פּפּאַפּס, כייזערס פּערגרעסערטע זינגערס. נוטמאַנ'ס קנאָפּ-לאָך מאַשינען, ווי אויך וורינג מאַשינען (וועש אויסצודריקען „Chicago", בעקומט מען ביי מיר צו גאַנץ ביליגע פּרייזען מיט בעשטעלונגען זיך צו ווענדען צו:
J. Wieruschewski, Zduńska-Wola
O. Schmulewicz, Kunstantyner № 3. : פערטרעטער פיר לאָדז
W. Tanbe, Konopicka № 4. : פערטרעטער פיר קאַליש

צאָהן-אַרצט
J. Segalewicz
וואָהנט ברעזינער שטר. 25.
עמפּפאַנגט פון 10 ביז 1 און פון 3 ביז 8.
1391

בעסטע סאָרט פּבח'דיג מעהל
לובלינער מעהל בעקומט מען ביי אליעזר גאָטהעלף, פּולנאָצנאַ 12 און ביי אברהם גאָלדבערג, קאַמיענאַ 1. 4357

שניידער-געזעלען
ווערען געבראַכט ביי י. שידלאָווסקי, ראָקאַציינער 33.
4356

שטאָפּערינס
ווערען געבראַכט קאָנסטאַנטינער № 59 ביי לאַסקאַן.
1393

איין גוטע געאיבטע שפּאָלערין
קאָן זיך מעלדען פּעטריקאָווער № 108 צום טאַפּעציר מייסטער.
4401

1 גרויסער רוים 4395
22/13 איילען אין פראָנט, גאַזאיינגאַנג מיט 2 צימער און אַ נאָפּט-מאַטאַר מיט טראַנס-מיסיאָן אויף פאַבריקאַציע צו פערמיעטען פאַר וואַפּאַרט. צו ערפראַגען: ראַדאָגאָשטש מיצקעוויטש גאַס № 9 ביים ווירטה.

וויכטיג פיר פרויען!
איין גרויסען אויסוואַהל פון פערשידענע שייטלען ווי איינגענע האָר אויסאַרבייטונג, אויך צעפּ צו ביליגע פּרייזען, אויך נעמט מען נאַטור-שריינדען פון פריזיערקעס אויס-צואַרבייטען. פּיאָנסקאַ № 6 1-טען שטאָק ביי בראַניאַ גלאָווינסקאַ.
1376

אַ שניידערין,
וועלכע קאָן נייען בלוזען עט קליידער, שה. יאַקובאַ № 3 וואָהנ. 6 ביי אָרגאַנ-קעוויטש.
00

ערשטקלאַסיגע
דאַמענשניידער-געזעלען ווערען געזוכט, ביי פעכוואַסער, וואָלטשאַנסקאַ 37.
4381

א טיקטור-פאַבריק
(וויקעל סטאָפען) איז צו פערקויפען אויף נאָווראָט 57.
4372

איינקאַסענטען
מיט קויציאָן קענען זיך מעלדען אין „לינת החולים" פּאַלודניאָווע 19.
4420

זיימערינס און שניידערינס
צו שטרימפּ ווערען געזוכט. צו ערפראַ-רען אַנדזשייאַ 29 אין דער וואַדאָמאַסער-בויד.
4417

טיכטיגע שניידערינס
צו קינדער-גאַרדעראָבען ווערען פער וואַסטם געבראַכט. אדר. פעטריקויער 7 ביי קראָנענבערג.
4366

שניידער-געזעלען 4373
און אַ האַנד-נייער צו שילער-אַרבייט ווערען געזוכט, סטאָראָלנאַ № 4 ביי נ בולמער.

אַ הויז 4370
מיט 4 וואָהנונגען אין באַלוט, קעלער אַ. צו פערקויפען. צו ערפאָהרען וואָהנ. 4.

גוטע הערען שניידער-געזעלען
און וועסט הויזען נעהער ווערען געזוכט, אַנדזשייאַ 31 ביי י. לעווקאָוויטש.
4421

4417 הויזען וועסט נעהערס
ווערען געזוכט, נאַוואַטיעסקאַ № 4 וו. 36.

טיכטיגע שוסטער געזעלען
ווערען געזוכט ביי ת נעצליך, קרוטקאַ 14

מעדלעך
צו בעשטעלמע וועש ווערען געזוכט, זמיענטאָווסקאַ № 16 ביי ח אַקסמאַן.
423

צור פערלאָבונג פון הערן
שלמה בערלינסקי 4410
מיט פרל. יוטע יאַסקאָוויטש
גראַטולירען הערצליך און ווינשען גליק
ה. לייזעראָוויטש עט פריי.

צור פערלאָבונג פון אונזער פריינדין
ניטעל ראָזנער
מיט הערן אברהם לעווקאָוויטש
4371 גראַטולירען הערצליך
שרה רבקה דיעמאַנט, לאה שווייצער
בראָנע באַלאָווסקי פון זדונסקאַ-וואָליאַ.

צור פערלאָבונג פון אונזער גיטהרטען
מיטגליעד ה' אליי בער ניימאַן
מיט פרל. שרה פעריל ניימאַן
גראַטולירען הערצליך און ווינשען עהרענס גליק
„חברה תהילת בחורים"
4365 דפת ראַראָגאָשטש.

פראַנקפורט אם מיין!
אַ שילער פון אַ גוטען הויז, וועלכער חיה בעזוכט הייער די גאַנץ פראָמע העהערע רעאַל-שולע פון דער פראַנקסטען געמיינדע קאָן ווערדען אויפגענאָמען אין פענסיאָן אין איינער פראָמען געבילדעטען פאַמיליע; ער פינדעט דאָרט ליעבעפאָללע פּפלעגע, בעסטע ערציהונג אונד חילפע אים לערנען פון אַ עקזאַמענירטע לעהרער. די שולע 5 נגט אָן אים אַפּריל. פּאַנסמע רעפערענצען
E. Landau Frankfurta/m
Ostenstr. 11. 5172

שניידערמעדכען
צו דאַמענאַרבייט ווערען געזוכט ביי מ. לייבלער, פראַנציסקאַנער № 28 אין הויף 3-טען שטאָק.
4425

מעדלעך
צו קניפּען טישטעכער און לערנמעדלעך ווערען געזוכט ביי אלשטיין, פּקתערטאַ 16.
4424

צו הערענאַרבייט
ווערט געזוכט אַ גוטער וואָלענמענש ביי יאַסקאָוויטש, דזיעלנאַ 22
2244

צו פערמיעטען
2 פאַבריק-זעלער מיט קראַפט, פּאַסענד אויף שטריקער-פאַבריק אויך אויף אַנדערע אַרבייטען באַלוט, מיצקעוויטש גאַס № 4 ביים ווירט.
4404

2 פערטיגמאַכערס
1 פיהלער, 1 טרייבערין, 1 שפּאַקטעל-נעהערין אונד איין לעהרליינג ווירד געזוכט אין דער שטרוצי-פאַבריק פון יאַזעף קאַלינסקי, מאַכאַרניאַ 57.
4419

דער שניידערמייסטער
פריהער פעטריקויער 17 3-טען שטאָק, וואָהנט יעצט זאַכאָדניאַ 32. נעהמט אָן אַרבייט צו ביליגע פּרייזען. פּאַסטיומען 7 רובל.
4414

CASINO

היינט צום לעצטען מאָל אויסער דעם גרויסען קינאָ-פּראָגראַם

די שפּרעכענדע פילמס

1) אינטערנאַציאָנאַלע רינגקעמפּפע, 2) וואַלצערליעד פון פּויל לינקע דער בעריהמ-טער קאָמפּאָניסט, ביים קלאַוויר. 3) האַנס פרעדי דער לאַכקעניג.

פון שבת ביז מאָנטאָג

די זינדען דער יוגענד

שפּאַנענדע זיטען-דראַמאַ אין דריי טהיילען.

אויסערן פּראָגראַם:

דער בעזער טרוים

אַמעריקאַנישע דראַמאַ אין 3 פאַלשטענדיגע נייע שפּרעכענדע פילמס.

די לויה פון וואַרשויער גענעראַל-גובערנאַטאָר סקאַלאָן. ▣ ▣ ▣ ▣ ▣ אנערקענט בעסטע מוזיק דער שטאָדט. —אָנפאַנג 8 אוהר.

ODEON

היינט פרייטאַג צום לעצטען מאָל אונטער אַנדערע

די בריינע בעסטיע

צירקוס-דראַמאַ אין 4 טהיילען.

פון שבת ביז מאָנטאָג אויסער פּראָגראַם

די בריליאַנטען דער הערצאָגין

דעטעקטיוו-דראַמאַ אין 4 טהיילען.

אויסער פּראָגראַם

דעטעקטיוו ניק ווינטער און די „מאָנאַ ליזאַ".

די לויה פון וואַרשויער גענעראַל-גובערנאַטאָר סקאַלאָן.

אָנפאַנג 3 אוהר.

ביי אונז פערפעהלט נישט קיין נייעס!!!

היינט פרייטאַג און מאָרגען שבת ווירד אויסגעפיהרט ווערען דורך די בעקאַנטע און בעליעבטע וואָדעוויל טרופּע אונטער דער פיהרונג פון ה' אייזענשטאַרק ווי אויך מיט'ן אַנטייל פון ה' אַרלער אַ העכסט קאָמישען אַקט מיט פיעל געזאַנג און טענץ צום ערשטען מאָל

אַ שבועה נישט חתונה צו האָבען

פערזאַנען פון ה' אַרלער מיט'ן אַנטייל פון די ה"ה אייזענ-שטאַרק, אַרלער, פרל. מאַנדעלאָן, ווינער.

אין קינעמאַטאָגראַף אַ רייהע אינטערעסאַנטע בילדער.

אַנאָנס! אין קורצען וועט פאָרקומען דער בענעפיס פון ה' אַרלער, צו וועלכען עס ווערט צוגעגרייט אַ טאָטע נייהייטען.

טעאַטער „אילוזיאָן"

17 פעטריקויער 17
דיר. אַניאַלקיעוויטש.

צום ערשטען מאָל אין לאָדז!

דער בעקאַנטער צירק. שבת דעם 21-טען פעברואַר

די ערעפנונג פון צירק „קאַלוזעי"

אַ נייער צירק! „קאַלוזעי"

דיר. ספּאַנפאַני.

די טרופּע בעשטעהט פון נאָר ערשטקלאַסיגע ארטיסטען און ארטיסטינס און צום ערשטען מאָל אין לאָדז געזעהענע צירקוס נומערן.

זונטאָג דעם 22-טען פעברואַר צוויי גרויסע גלענצענדע פאָרשטעלונגען

3 אַ זייגער בייטאָג און 9 אַ זייגער אין אָוונד. די טאָג פאָרשטעלונג איז צו פּאָפּולערע פּרייזען. קינדער אומזאָנסט.

געשעפטס-פיהרער מישעל.

וואַרשעווער „מיניאַטור" אין טעאַטער „אורניאַ"

צעגעלניאַנאַ 34, טעלעפאָן 23-35.

היינט פרייטאַג גאַסטראָל-פאָרשטעלונג פון די בעקאַנטע ארטיסטין פרל. אַראַלפּיני זמאַיער ליעבלינג פון וואַרשעווער פּובליקום צום לעצטען מאָל פאַרכען און פּוילישע ליעדער.

שבת נייעס פּראָגראַם: „גן-עדן-עפּעלע"—אָפּערעטקע. „דער מערץ-קאַוואַלער". און אַ טייל פון קאָבאַרעט-קאָנצערט.

SFINKS

אַ דראַמאַ אין משוגעים-הויז

אין 8 טהיילען.

מאַקס לינדער
אַלס שוואַרצער קינסטלער

און אַנדערע שעהנע בילדער.

אָנפאַנג 3 אוהר. פּרייזען 15, 20 און 30 קאָפּ.

טעאטער „פלארא"
זאוואדזקא גאלוט 22.

טעאטער „פלארא" האט שוין ווידער א וועלט-שלאגער! טענדליד צום קינד פון פאריז.

דראמא אין 4 טיילען

די קינדער-גנבים

דורך גרויס מיה איז אונז געלונגען צו קריגען דאס איינציגע עקזעמפלאר אויף דער וועלט, און נור אין „פלארא" וועט עס געוויזען ווערען די שוידערהאפטע 1) אויף דעם מאסקען-באל דורך אפפערוואכט בעשולדיגט זיין פרוי, דער דועל און אנטקנעראבט דאס איינציגע קינד צווישען די קינדער גנבים. 2) דאס פייניגען די קינדער און פערנארען דעם פאטער פון קינד. 3) געבונדען און אריינגעווארפען אין קעלער. 4) געראטעוועט דאס קינד און די גנבים ווילען ווידער ארויסגנב'ענען, נור עס געלונגט זיי נישט.

חי׳ אויך: מר. און מרס. קוסטין דער דאקטאר אלס קעלנער.
וועלען אויספיהרען דעם קאמישען סקעטש מיט געזאנג

אנפאנג 7 אוהר אבענדס. מארגען שבת צוליעב דעם גרויסען און הערליכען פראגראם פינקטליך 8 נאכמיטאג.
דירעקטאר ח. קיסעלעווסקי.

פעטריקויער 15 — נור אין טעאטער „אפטיק-פאריזיען" — פעטריקויער 15

היינט פרייטאג ווירד געוויזען צום לעצטען מאל

די באנדע שווארצע מאסקע

א שוידערהאפטע דעטעקטיוו-דראמא אין 4 גרויסע טיילען. דאס בילד שטעלט פאר זעהר שטוינענדע שפאנענדע מאמענטען וועלכע עס ציהט דעם פובליקום צום זעהען און נאך אנדערע בילדער.

פון מארגען שבת ווירד געוויזען ווערען דאס ערשטע מאל אין לאדז מאנאפאל-שלאגער

נאט פינקערטאן

א דעטעקטיוו-דראמא אין 4 גרויסע טיילען. דאס בילד שטעלט פאר זעהר לעבענספעהרליכע מאמענטען. ס'איז אונמעגליך צו בעשרייבען דאס טראץ די גרויסע קאסטען פון בילד זינד די פרייזע ווי געוועהנליך.

קונסט-ווערק פון דער קינא-פילם און נאך אנדערע בילדער.

היערמיט האבען מיר די עהרע מיטצוטיילען דאס קינפטיגען מיטוואך דען 12/25 ד. מ. 8 א זייגער אין אווענד וועט אין איינענעם לאקאל (זנערזשער 48) פארקומען די ערשטע יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון די מיטגליעדער פון דער ראדאגאשטשער יודישער לייה און-שפאר-געזעלשאפט מיט פאלגענדען

טאגעס ארדנונג: 1) ערעפנונג דער פערזאמלונג דורך דעם פרעזעס פון ראטה אדער דורך זיין פערטרעטער; 2) וועהלען א פארזיצענדען פון דער פערזאמלונג, סעקרעטער און א שריפטפיהרער; 3) פארלעזונג די פראטאקאלען פון ראטה, רעוויזיאנס-קאמיסיע און פון אינספעקטאר פאר קליין-קרעדיט; 4) וועגען ציר-קוליאר פון גובערנסקען קאמיטעט פאר קליין-קרעדיט; 5) פארלעזען און בעשטעטי-גען דעם בילאנס פון יאהר 1913; 6) בעשטעטיגען א ביודזשעט אויף דאס יאהר 1914; 7) פערטיילען דאס געווינס פון 1913; 8) פערגרעסערן דער פערוואלטונג אין ראטה; 9) וועהלען 3 אין דער פערוואלטונג, 2 קאנדידאטען, 2 אין ראטה און 4 קאנדידאטען; 10) פארשלאגען פון דער פערוואלטונג און ראטה; 11) פארשלאגען פון די מיטגליעדער.
די פערוואלטונג.

בעמערקונג: ווען די נויטיגע צאהל מיטגליעדער וועלען נישט קומען וועט די גענעראל פערזאמלונג פארקומען לויט § 112 דעם 15/28 ד. מ. און וועט אנערקענט ווערען פאר גילטיג ביי יעדער צאהל מיטגליעדער.
5170

LUONA

היינט צום לעצטען מאל

2 גרויסע שלאגער 2

די בעריהמטע שוישפילערין
בעטטי נאנסען
אין א נארדישק-דראמא אין 5 טיילען.

דער גרויסער קאמישער שלאגער

פרויענארצט געגען ווילען

פילם-הומאריסטקע אין 3 טיילען.

איהר וועט לאכען ביז צו טרעהרען! העכסטעם הומאר!

● מארגען גרויסעס סענסאציאנעלעס פראגראם. ●

טהעאטער
„אאזא"
1 גלובנא 1
עקע גלובנא און פעטריקויער.

אײלט אלע אין טהעאטער „אאזא"
נור נאך היינט — דאס ערשטע מאל אין לאדז!
2-טע סעריע

די געהיימניסען פון אדריאנאפאל

ערשיטערנדע דראמא פול שרעק אין 4 גרויסע טיילען, וואס איז פארגעקומען בעת דער טערקיש-בולגארישער מלחמה.
ערשיטערנדע סצענען: די שרעקליכע קריגע אויף דער יבשה, ים און אין דער לופט, פערניכטונג פון בריקען און באהנען, די אפפערונג פון די בולגארינען, טערקישער הארעם.

אנאנס! פון שבת ביז מאנטאג דאס ערשטע מאל אין לאדז

4-טע סעריע זיגאמאר דער באנדיטען-קעניג

גרויסער קרימינאל-דראמא אין 5 גרויסע טיילען און אנדערע בילדער.

ענגלישער זאל. 2 פאסאזש-שולץ 2 ענגלישער זאל.

מארגען שבת דעם 21-טען פעברואר ד. י. ווירד פארקומען א

ליטעראריש-דראמאטיש-מוזיקאליש-וואקאלישער-אווענד

לטובת א ארימער פאמיליע.

1) דער משוגענער, 2) די עצה, 3) ס'איז א ליגען, 4) דערמרונקען, 5) דעקלאמאציעס אויסגעפיהרט דורך א גרופע לאדזער יודישע ליעבליעבגס אמאטערען.

געזאנג! יודישע נאציאנאלע און אנדערע ליעדער. ● דאפעלטער ארקעסטער.
צום שלום פערוויילונג: טענץ, געהיימע-פאסט, א קאנקורס-פריז א ווערטהזאך פון 5 רובל, לאטעריע, בלומען, קאנפעטי א. אז. וו.

געזיכערטע ארדנונג! ●●●●●●●●●● אנפאנג 9 אוהר אבענדס.

ערשטע לאדזער טלעקטרישע היגיענישע ווארשט-פאבריק
נ. ד. שטערן,
מאכט בעקאנט דאס דיעזע טאגע ווירד נאך איין לאדען אויף דער
פעטריקאווער 175
צום הורט אונד דעטייל פערקויף ערעפנעט, לויט פרייזען:
איפשנים 50 קאפ; קראקאווסקא 40 קאפ; ווראצלאווער 50 קאפ;
פרימא סאלאמע I 50 קאפ; פרימא סאלאמא II 40 קאפ.
3 מאל טעגליך פרישע וואארע. רעעלע בעהאנדלונג.
האכאכטונג נ. ד. שטערן
פעטריקאווער 27, פאלודניאווא 11, פעטריקאווער 175, נאוואמיעסקא 20
4178

דאנקזאגונג.

אנשטאט דעפעשען צו דער האכצייטספייער פון פרל. רוזיא צאריסקא מיט העררן הערמאן קריסטאל שפענדען:

וויעלגאווסקי עם ווייבערג 3 רובל, יוסף גרינבוים 2 ר׳, ס. פעלוואסער, פיעטרושקא און ר. ציטערמאן צו 1 רובל; טוכשערער, בלומענטייל קאטשקא, שלאמאוויטש, עהיג-קייט, פ. הערשקאוויטש, מאמארקאווסקי, הילק און ע. עלמאן צו 50 ק., שווארצ-בערג 30 ק. פאר דעם פעראיין „חברת חיים", „גמילת חסדים" און ווינשען די פרוי שרה צאריסקא א רפואה שלימה. 288

פער זאפארט

צו פערמיעטען אין צענטער איין פראנט-לאדען מיט איינריכטונגען. צו ערפאהרען ציעגעל שטר. 41 ביי י. ריוועלים.
3 1 4379

זיכערע פרנסה

קען וואבען יעדער, ווער עס וועט פער קויפען א גאנגבארע ארטיקעל אין פריוואטע הייזער און האטעלען. זיך צו מעלדען ביי ציעגעל שטר. 37 וואהנ. 15.
4427

מעבעל פער געלעגענהייט!

זעהר ביליג איין גרויסען אויסוואהל צו-ליעב איבערפלוס עמפעלט דער מעבעל-מאגאזין פעטריקויער № 116 פראנט, 1-טען שטאק.
3 1 4378

עס ווירד געזוכט איין פאמאצניק-רעכטשעהער און א גייער ווי אויך איין לערן-יונגע. צו ערפאהרען ביים קא-מאשען-שטעפער מיסבלום, ברזעזינער 7.

עס ווערט געזוכט א האנד-דרוקער אונפערהייראטעט נאך ווארשוי פערטען אין רעדאקציע „H. S." 4112

א איין פראמיידינער יונגערמאן פון ער-דענטליכע עלטערן ווירד געברויכט אין פאבריק פון יחזקאל רויזענבלאט אלעקסאנדריינסקא שטר. № 25
4399

25 רובל בעלאהנונג.

ס'איז פערלוירען געווארען א פאספארט מיט פערש, פראספעקטען, וועקסלען, מיט אנדערע אונגילטיגע פאפירען. עס ווערט פאר אונגילטיג ערקלערט. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען אבצוגעבען נאוואציעסקא № 21 ביי א. י. עמויר.
4426

אגענטען — די ביכער-אגענטור

„ליטעראטור"

לאדז, אלגינסקא 11

עמפפעהלט איין פאסטען פון פערשידענע נייהייטען, וועלכע זא-עבען פאם דרוק ערשינען זינד. זעמטליכע ביכער ווערדען אין פראכטבענדער אויף בעקוועמע מאנאטליכע ראטע-צאהלונגען געליעפערט.

נייע קאטאלאגען אונד פראספעקטען אויף וואונש גראטיס.

גענעראל-פערטרעטונג דער פערלאגס-געזעלשאפט

„צענטראל" אין ווארשוי.

פעהיגע אגענטען קענען זיך מעלדען.

בעמערקונג: פיר פעראיינען אונד ביבליאטהעקען עקסטרא ראבאט.
5160

וויכטיג פיר דאמען!

מאכע בעקאנט מיינע געעהרטע קונדען, דאס איך נעהמע יעצט אן קליידער אונד רעקקא, נאך נייעסטע מאדעלע, עלעגאנטע פאסאן. עס ווערט שנעל אונד פינקטליך אויסגעפיהרט. האכאכטונג
י. שימשעוויטש, פעטריקויער 28

א אויכטיגער בוכבינדער-געהילף קען זיך מעלדען אין דער בוכבינדעריי ביי ע. סטראקערסקי, פעטריקויער № 112.
5175

דאנקזאגונג.

א הערצליכען דאנק דריקען מיר אוים דעם דאקטאר סאמועל ליניצקי, זאוואדזקא 16 פאר זיין גוטעס הערץ און פאר זיין אנ-שטרענגענדע מיהע וואס ער האט בעוויזען ביים אויסקורירען מיין פרוי און אונזער מוטער.
מיט אכטונג
די פאמיליע גאלדבערג.
4406

גראווער ארבייט

ביליג און גוט. 4475
ווילט איהר האבען א גוט שטיקעל גראוויר ארבייט און עס זאל אייך נישט קאסטען טייער, זא קומט צום פראקטיצירטען גראוויר-ער ם. קארזיעץ, פעטריקויער 31, אין הויף. פיר גאלדשמידען און יובע-לירער-געשעפטען צו ביליגע פרייזען.
31

Potrzebne są zdolne panny do pracowni sukien S. Rosenmana Piotrkowska № 31. 4414

Ципа Яковна Лейбовна Мошеръ
потеряла свою нахкарту, выдан. фабрикой Данцигера и Брауна. Отдать въ полицію. 4411

א אויכטיגע העררען-שניידער-געזעלען, ווי אויך וועסטען צו הויזע צו נעהמען. וועלען געזוכט ציגעלניאנא № 53 ביי בראומאן.
4428

בעקאנטמאכונג.

די פערוואלטונג פון באלוטער „לינת הצדק" מאכט בעקאנט דאס שבת פרשת משפטים 8/21 פעברואר אום 7 אוהר אבענדס וועט פארקומען

די יעהרליכע גענעראל-פערזאמלונג.

אין ווינער-זאל ווסכאדניא 18.

טאגעס ארדנונג: 1) ערעפנונג די פערזאמלונג 2) וואהל אין פאר-זיצענדער און 2 אסעסארען; 3) פארלעזען דען בעריכט 1913; 4) בעשטעטיגונג דעם בודזשעט אויף 1914; 5) פארטרעגע דער פערוואלטונג און די מיטגליעדער וועגען פעראייניגונג; 6) וואהל אים פערוואלטונג קאנדידאטען און רעוויזיאנס-קאמיסיע.
4403

נאך ברעסלוי

ווער עס פאהרט און וויל האבען א בעקוועמע און גוטע לאזשי און געשמאקפאלע שפייזען זאל וואוינען נור אין

„האטעל-אוניאן" רוישע שטר. 45,

וועלכעס איז פאלשטענדיג רענאווירט געווארען, דאס רעסטא-ראן שטעהט אונטער דער אויפזיכט פון ראבינאט.
3-1 516

בעקאנטמאכונג.

וויר האבען די עהרע בעקאנט צו מאכען די געעהרטע מיטגליעדער דאס זונטאג דען 22-טען פעברואר 4 אוהר נאכמיטאג ווירד פארקומען אין איינענעם לאקאל זיעלאנא 23

די יעהרליכע גענעראל-פערזאמלונג.

פון די טויבשטומען שולע „עזרת אלמים".

טאגעס ארדנונג: 1) ערעפנונג דער פערזאמלונג 2) וואהל איינעם פארזיצענ-דען דער פערזאמלונג 3) אבגעבען דעם בעריכט פאר'ן יאהר 1913; 4) דורכזעהען דעם בודזשעט פאר'ן יאהר 1914; 5) וואהלען דער פערוואל-טונגס-מיטגליעדער און רעוויזיאנס קאמיסיאן אויף ארט פון די צוריקגעטרעטענען 6) אנטרעגע פון מיטגליעדערן 7) אנטרעגע פון פערוואלטונג.
אין פאל ווען די נויטיגע צאהל מיטגליעדער וועלען נישט ערשיינען וועט די פער-זאמלונג אבגעלעגט ווערען אויפ'ן 1-טען מערץ אום 4 אוהר נאכם. אין איינענעם לאקאל זיעלאנא 23 וועלכע וועט זיין גילטיג נישט אכטענדיג אויף די צאהל פון די ערשינענע מיטגליעדער.
5075

די קאלא-סאלע
מענאזשעריע
פון נ. י. באיקא, פעטריקויער 117

נור 1 מאל זונטאג דעם 22-טען פעברואר איז דער איינגאנג צו האלבע פרייזען, ער-וואקסענע 25 קאפ. קינדער און שילער 15 קאפ. נור דעם זונטאג צייגט מען די נעבוירענע אין לאדז 2 קליינע לעבין קומט און זעהט! די ליעבלינג פון דער מענאזשעריע. טאסקא און מאנא-ליזא.
נור האלבע פרייזען! נור זונטאג!
דאס פיטערן די חיות אום 9 אוהר אבענד.
4874

אנאנס!! אנאנס!!

היינט פרייטאג ווירד שטאטפינדען אין דער טאנץ-שולע פון מאדאם קאלסקא קאנסטאנטינער 16

איין גראנדיעזער טאנץ-אבענד

מיט פערשידענע נייהייטען

עס וועלען געטאנצט די אלע „טאנגא" בלומען, סערפענטין, נייעסטע טענצע ווי אויך פאסט, קאנפעטי, א.ז.וו.

אנפאנג אום 7 אוהר אבענדס. פרייז 50 קאפ.

האכאכטונגספאל מ. קאלסקא.

! טאנגא !

טאנגא! טאנגא!

טראץ דעם ריעזיגען אויפזעהענס אונד קאלאסאלען ערפאלג אויף דען נאנצען כדור-הארץ בעהויפטעט דאך די געלעהרטע וועלט, דאס עס ווירד פארביינגעהען. עס איז נור א סעזאן-זאך ניכט אויף דור-דורות. ווער אבער א אייביגע, רוהיגע אונד זיכערע פרנסה וויל גרינדען וויל, דער זאל די געלעגענהייט ניכט פערזוימען אונד פערלאנגען גלייך א גענויע אויפקלערונג מיט אינסטרוקציעס וועגען א גאנץ פריש אונטערנעהמען אין יעדען שטעדטעל אין רוסלאנד. עס ווירד פארגעלעגט איינע 10 קאפ. מארקע פיר תשובה.
5165

קארעספאנדענץ אין אלע שפראכען. אדרעססע:

Dom Handlowy
„FORTUNA"
KRAKOW
Poselska.

אויזאס — אויזאס

די פערוואלטונג דעם פעראיינס „לינת הצדק" אין לאדז טיילט היערדורך די געעהרטע מיטגליעדער מיט דאס אם זאנטאג דען 22-טען פעברואר ד. י. אום 6 אוהר אבענדס אים פעראיינס-לאקאל וואכאדניא 62 ווירד שטאטפינדען די

יעהרליכע אלגעמיינע-פערזאמלונג.

טאגעס ארדנונג: 1) ערעפנונג דער פערזאמלונג 2) וואהל דעס פרעזידיומס 3) איבערזיכט און בעשטעטיגונג דעם יאהרעס-בעריכט פון 1913 עט ביודזעט פיר 1914. 4) אנטרעגע דער פערוואלטונג עט דער מיטגליעדער 5) וואהל 6 מיטגליעדער עט 3 קאנדידאטען צור פער-וואלטונג, 3 מיטגליעדר עט 2 קאנדידאטען צו רעוויזיאנס קאמיסיאן.

בעמערקונג: פאלס די נויטיגע לויט § 40 צאהל מיטגליעדער ווירד ניכט צוזאמ-מענקומען, ווירד די נעכסטע פערזאמלונג, אום וויקטאריא-זאל דלוגא 45 אם זאנ-טאג דען ערשטען מערץ 6 אוהר אבענדס פארקומען, וועלכע אונגעאכטעט אויף די צאהל ערשינענער, אלס ענדגילטיג ערקאנט ווערדען ווירד.
5179

קיין עקסטרא איינלאדונג ווירד געשיקט.